

Magyar Sporttudományi Szemle

8. évf. 29. sz. – 2007/1

Olimpia

Nemzetközi kitekintés
Hazai sajátosságok

Studies in English

Philosophy of Sport
Exercise and Health
The Bosman Case
Olympic Spirit

Visszatekintés

Ismét Melbourne-ben
Testnevelés 1956-ban

Konferenciasorozat

Tudomány
a sportoló nemzetért

Ron Clarke újra meggyújtja a lángot

Fotó: Dr. Nagy József

50 év után ismét Melbourne-ben a magyar csapat

Tartalom/Contents

TANULMÁNYOK

Gallov Rezső

- A nyári olimpiai játékok rendezése
Nemzetközi kitekintés – hazai sajátosságok 3
Organizing Summer Olympic Games
International Overview – National Characteristics

Pluhár Zsuzsanna, Keresztes Noémi, Uzzoli Annamária, Pikó Bettina

- A rendszeres fizikai aktivitás reprezentációja 9-11 éves gyermekek
környezetéről alkotott képében 11
Representation of Regular Physical Activity in Environment Related
Images among 9-11 Year-Old Children

Jerzy Kosiewicz

- Consideration on Philosophy of Sport 19
Gondolatok a sportfilozófiáról

Marina Salvara, József Bognár, Anikó Huszár

- Exercise and Health 24
Testmozgás és egészség

Antonis Alexopoulos

- The Bosman Case from the Perspective of Cypriot Football Players 31
A Bosman-ügy a ciprusi labdarúgók nézőpontjából

Panayiotis Shippi

- The Olympic Spirit in Cypriot Sport 35
Az olimpiai eszme a ciprusi sportban

MŰHELY

Gardi Zsuzsa, Feszthammer Artúrné, Darabosné Tim Irma, Tóthné Steinhausz Viktória, Somhegyi Annamária

- A Magyar Gerincgyógyászati Társaság tartásjavító mozgásanyagának
elméleti alapjai 39

F. Mérey Ildikó

- Ajánlás a testnevelés tantárgy korszerűsítéséhez
1-12. évfolyam számára (1. rész) 46

VISSZATEKINTÉS

Nádori László

- Ismét Melbourne-ben 50

Gergely Ferenc, Gergely Gyula

- Testnevelők a testnevelésről 1956-ban 53

BESZÁMOLÓK

Révész László, Gécz Gábor, Bognár József

- Alapértékek a tehetséges gyermekek oktatásában 57
Beszámoló az ECHA 10. Nemzetközi Konferenciájáról

Huszár Anikó, Huszár Ágnes, Hamar Pál

- Multikulturális testnevelés 58

Keresztesi Katalin

- A magyarországi sportszakember képzés helyzete, feladatai 60

Szegnéme Dancs Henriette

- Karácsonyi Sporttudományos Konferencia és Szeminárium 61

Beszámoló a Magyar Sporttudományi Társaság 2005. évi

- közhasznú tevékenységéről és gazdálkodásáról 62

„TUDOMÁNY A SPORTOLÓ NEMZETÉRT”

Az ÖTM Sport Szakállamtitkárság és a Magyar Sporttudományi Társaság

2007. évi tavaszi konferenciasorozata 66

Magyar Sporttudományi Szemle Hungarian Review of Sport Science

8. évfolyam 29. szám – 2007/1

Megjelenik

negyedévenként

Felelős szerkesztő

Editor-in-Chief

Mónus András

Technikai szerkesztő

Technical Editor

Bendiner Nóra

Angol nyelvi lektor

English Editorial Consultant

Gallov Rezső

Szerkesztő bizottság

Editorial Board

Bognár József, elnök

Laczkó József

Suskovics Csilla

Szatmári Zoltán

Toldy Anna

Tóth László

Tanácsadó testület

Advisory Board

Apor Péter, elnök

Ángyán Lajos

Földesiné Szabó Gyöngyi

Hédi Csaba

Mészáros János

Pucsok József

Radák Zsolt

Szabó S. András

Tihanyi József

Kiadja a

Magyar Sporttudományi Társaság

Published by the

Hungarian Society of Sport Science

Elnök

President

Frenkl Róbert

Tiszteletbeli elnök

Honorary President

Nádori László

Szerkesztőség

Editorial Office

1146 Budapest, Istvánmezei út 1-3.

Tel./Fax: (36-1) 460-6980

E-mail: mstt@helka.iif.hu

nora.bendiner@helka.iif.hu

Internet:

www.sporttudomany.hu

Hirdetésfelvétel

a szerkesztőség címén

Advertising

in the Editorial Office

Borító, lapterv és tipográfia

Somogyi György

Nyomdai munkálatok

PENTI Nyomda, Budapest

ISSN 1586-5428

Támogatja az

Subventioned by

**Önkormányzati és Területfejlesztési
Minisztérium Sport Szakállamtitkárság**

A nyári olimpiai játékok rendezése

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS – HAZAI SAJÁTOSSÁGOK

Organizing Summer Olympic Games

INTERNATIONAL OVERVIEW – NATIONAL CHARACTERISTICS

Gallov Rezső

Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest

E-mail: mstt@helka.iif.hu

Bevezetés

A modernkori olimpiai játékok történetének kezdetétől, tehát a 19. század utolsó évtizedétől a jelenkorig, hazánk megkülönböztetett érdeklődést, fogékonyságot és elkötelezettséget tanúsított a nemes játékok eszméi iránt. Ami pedig magát az ötkarikás események létrehozását, majd további folyamatos gyakorlati fejlesztését illeti, következetesen hatékony igyekezetével ez a kis ország hagyománnyá nemesedő, kimagasló sikereivel oroszlánrészt váltalt: 1896-tól 2004-ig a nyári játékokon 157 arany, 137 ezüst és 158 bronzérem a gyűjteményünk, s megérdemelten vívtuk ki a nemzetközi sportvilág egyértelmű elismerését.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság párizsi megalakulásánál is már erőteljes magyar hatás érződhetett Dr. Kemény Ferenc, az Egri Reáliskola igazgatójának jóvoltából, akit francia pedagógus társa és barátja, az ókori játékok felújítója és vezéralakja, Pierre de Coubertin báró felkért 1894 őszén, legyen alapító tagja a szervezetnek.

Tanulmányunk célja azonban ezúttal nem a NOB magyar tagjai tevékenységének elemzése – jöllehet egy ilyen jellegű téma kidolgozása is hézagpótló, jócskán indokolt lenne –, hanem az olimpiai játékok rendezésére, s ezen belül arra az igyekezetre szorítkozik, amely, sajnálatos módon, minden eddigi erőfeszítésünk ellenére sem vált valósággá. Tény ugyanis, hogy jöllehet már az athéni, az 1896. évi legelső modernkori játékokat megelőzően kifejeztük szándékunkat arra, hogy otthont adjunk az ötkarikás nyári játékoknak, s az óta – mint az alábbiakból részletebben is kiderül – ismét és ismét próbálkoztunk, erről még mindig legfeljebb jövőidőben, feltételes módban fogalmazhatunk. Ez annál is inkább fel-tűnő lehet, mert az eddig megszerzett olimpiai érmekeket összesítő táblázaton a nemzetek nem hivatalos örökrangsorában a tiszteletet parancsoló hetedik helyen állunk, sőt mi több, a lakosság

számát véve alapul, az egy főre jutó érmek viszonylatában az élenjáró országok sorában – egyes számítások szerint – az előkelő harmadikon, az ilyen alapon figyelembe vehető tíz legeredményesebb ország közül viszont a mi hazánk az egyedüli, amelyik még mindeddig nem kapta meg a rendezés jogát.

Kulcsszavak: sportnemzet, rendezési kísérletek, Olimpiai Charta, politikai hatások alapfeltételek

Introduction

From the beginning in the history of the modern Olympic Games – that is from the last decade in the nineteenth century – to present days, our country has been constantly showing distinguished interest, responsiveness and commitment toward the noble ideas of the Olympic Games. As far as the creation and continuous development of the Games themselves are concerned, our small nation has taken lion's share with consistently outstanding performance, which also resulted a strong and long lasting, respected tradition: from 1896 to 2004 all together we have collected 157 gold, 137 silver and 158 bronze medals and doing so we have had well deserved general appreciation and respect demonstrated by the international sport world.

Decisive Hungarian influence prevailed already at the foundation of the International Olympic Committee in Paris owing to Dr. Ferenc Kemény, director of the Secondary School of Eger, who was asked in 1894 autumn by his colleague and sport friend, Baron Pierre de Coubertin – forefather and leading figure in the renewal of the ancient Games – to be one of the founding members of the IOC (International Olympic Committee). The aim of this study below, however, is not at all to analyze the activities of the Hungarian members of the IOC, but rather to concentrate efforts for gaining the right of hosting the Sum-

mer Olympic Games, – sadly enough in vain. So far we could not have succeeded despite all of our hard efforts although, in fact, we wanted the very first modern games already in 1896 and since we have tried again and again, still – even today – we are able to talk about them only in future tense and as remote possibilities.

This could sound even stranger if we know that on the unofficial summarized list of ranking the nations – based upon the total Olympic medals won – we are on the seventh place which obviously command respect and on an other similar list, which relates the results to the Countries' population, we are third – and the only one in the best 10 that has not been never-ever awarded to organise the Games.

Key-words: sportnation, organizational attempts, Olympic Charter, political influence, basic conditions

1894-95 – Az első kísérlet

A párizsi Sorbonne egyetem aulájában 1894. június 16-23. között tartott nemzetközi testnevelési kongresszus csúcseményeként jelentették be – a NOB alakulásával egy időben – a játékok felújításának konkrét elképzelését: a jelenlévők úgy határoztak, hogy az első újkori játékok színhelye Athén, az ókori bölcső legyen 1896-ban.

Néhány hónappal később Coubertin báró ennek köszönhetően tett látogatást a görög fővárosban, s éppen ezért képtelen volt eljönni Budapestre, ahová Kemény Ferenc hivatalosan invitálta a VIII. Nemzetközi Közegészségügyi és Demográfiai Kongresszusra. Főként, mert a rendezvényen a testnevelés kérdései igen erős hangsúlyt kaptak a nemzetközi kapcsolatok kiszélesítésének szükségességével együtt. Az utóbbi téma kapcsán vetődött fel az ezredéves ünnepi rendezvények sorozatának lehetséges kiemelkedő elemeként az első újkori olimpiai játékok lebonyolítása Budapesten. Kemény Ferenc – tagja volt a Millenniumi Bizottságnak is – már 1894 nyarán lelkesen lobbizott az ügy sikere érdekében, s el is nyerte a kultuszminiszter, Csáky Albert támo-

gatását. Szeptemberben azután megalakult ennek értelmében az „Olimpiai Játékokat Előkészítő Bizottság”.

Első rendezési kísérletünk egyáltalán nem csupán egy hirtelen jött ötletnek volt köszönhető - kezdetben nagyon is reális elgondolásnak tűnt - ráadásul Görögországból ellentmondó, egyben aggasztó hírek érkeztek. A közvélemény óriási lelkesedéssel fogadta ugyan a Párizsból dátumozott értesülést, miszerint Athéné az első újkori játékok rendezésének joga, a korábbi ellenben már közel sem lehetett ennyire lelkesült, mert súlyos pénzügyi válsággal birkózott. Coubertin az elbizonytalanodott görög felelős tisztségviselőkkel történt tárgyalásai után lehangoltan távozott Athénból, éppen kapóra jött tehát számára a magyarok elképzelése. November 20.-án biztató levelet küldött Keménynek, s az akkoriban Egerből éppen Pestre költözött sportbarát az ösztönzésre nyomban előterjesztést küldött a Csákyt felváltó Eötvös Loránd vallás- és közoktatási miniszternek a budapesti olimpia megrendezése érdekében. A miniszter - mérlegelve a hazai testkultúra megítélése szerinte nem megfelelő állapotát - nem támogatta az elképzelést, szívesen pártolta viszont egy, az athéni játékokra kiutazó küldöttség támogatását, bár mindezt hivatalos válasz formájában nem nyilvánította ki, sőt hosszú hónapokig kivárt. Egészen addig, amíg 1895 januárjában le nem mondott, s helyét át nem adta Wlassics Gyulának.

Elődének véleményét tiszteletben tartva, Wlassics végül 1895 márciusában fogalmazta meg elutasító választát Kemény beadványára. *„Bár a régi olimpiai játékoknak korszerű alakban való felelevenítését általában figyelemre méltó dolognak tartom - írta, - mindazonáltal, tekintve a rendelkezésünkre álló szerényebb eszközöket, továbbá az idevágó tapasztalatok teljes hiányát, különösen pedig a hazai testi nevelésünk még mindig jelentékeny emelésre szoruló színvonalát, részéről nem látom az időt elérkezettnek arra, hogy a nemzetközi bajnokversenyen a kezdeményező lépést Magyarország tegye meg, illetőleg, hogy az első ilyen verseny Budapesten tartassék meg.”*

Első próbálkozásunk kudarcához legfeljebb csak annyit érdemes még hozzáfűzni, hogy eleinte, tudjuk, Coubertin bár valóban aggódott Athén hezitálása miatt, bár minden valószínűség szerint úgy vélhette, hogy a magyar felajánlás előtérbe helyezése, hangsúlyozása talán abban is a segítségére lehet, hogy a görögökben felül-

kerekedjen a hiúság ösztökélte eltökéltség a megrendezésre, s végtére, remélte, csak összeszedik magukat. Nos, ha így taktikázott, a francia sportdiplomata számítása bevált.

1911-14

Halvány ígélet – 1920-ra

A második próbálkozásunk a stockholmi, 1912 évi játékok időszakára esett. Ezt megelőzően a NOB tizennegyedik közgyűlésének adott otthont Budapest 1911 májusában. Ennek részleteitől eltekinthetünk, s jöllehet Kemény Ferencet időközben teljességgel kirekesztették a magyar olimpiai körökből, mint vendéglátók - ha nem is hivatalos formában - egész bizonyosan ismét szóba hoztuk egy esetleges budapesti ötkarikás esemény rendezésének a lehetőségét. A NOB következő közgyűlése az olimpiai eseményekkel egy időben zajlott le 1912-ben Stockholmban, s ezen ismételt felvetődött természetesen a soron következő, az 1916. évi olimpia helyszínének kérdése is. A Svédországból hazaszivárgó értesülések szerint a NOB Berlinnek ígerte a szóban forgó olimpiát, Budapestnek pedig be kellett érnie egy nem túl határozott ígérettel - 1920-at illetően, bár erre igényt jelentett be Bécs is.

Az első világháború elnémitotta a sportot, 1916-ban javában dúltak a harcok, az olimpiai rendezés kérdései érthetően feledésbe merültek. A NOB 1914-ben még három ülést tartott, ezután azonban csak másfél évvel később következett egy, majd újabb, csaknem kétéves szünet állt be, s 1918 januárjában hívtak össze egyet, jócskán megfogyatkozott létszámmal. A budapesti játékok témája lekerült a napirendről, sőt a vesztesek oldalán befejezett világháború (1914-18) következményeként az 1920. évi antwerpeni játékokra meghívást sem kaptunk.

1953-55

Malőr a Népstadionban

Évtizedes várakozás következett, rettenetes áldozatokkal és pusztítással járó újabb világháború (1939-45), majd a szocialista országok kényszerközösségének több évtizedes korszaka köszöntött ránk. A hidegháború éveiben átpolitizálódott a nemzetközi sportélet, de a magyar olimpiai rendezés reménye azért tovább élt az alaposan megváltozott körülmények között is. Olimpiai eredményeink megerősítették hírünket a világban. Remekül helyálltunk már a második világháború előtti utolsó olimpián, 1936-ban Berlinben, majd a világégést követően 1948-ban Londonban, Helsinkiben,

1952-ben pedig minden korábbinál fényesebb diadalt arattunk -16 aranyéremmel. (A nemzetek nem hivatalos rangsorában, a megszerzett érmek alapján Berlinben és Helsinkiben egyaránt a harmadik helyen végeztünk, Londonban a negyediken). Ezek a csodálatos eredmények megalapozták tekintélyünket, reményt nyújthattak, okkal táplálhatták az olimpiai rendezésről szőtt álmainkat, s ráadásul 1953-ban elkészült a százezres befogadóképességű Népstadion is, amely méltó színhelynek ígérkezett a világ legnagyobb szabású sporteseménye megnyitóját és záróünnepélyének, illetve mindennek előtt az atlétikai versenyeknek.

Indokolt, érthető volt az újbóli jelentkezés az ötkarikás ünnep lebonyolítására.

Budapest Fővárosi Tanácsának Végrehajtó Bizottsága nevében 1955. február 16.-ai dátummal levél fogalmazódott meg az 1960. évi nyári olimpiai játékok megrendezéséről megalapozott szándékunkról, s ezt két nappal később el is küldtük a NOB-nak, pontosabban Avery Brundage-nek, a szervezet amerikai elnökének, akitől a levélírók hathatós támogatást vártak, jöllehet ez ügyben egy előzményről, valami ostoba „apróságról” elfeledkeztek.

„Minket egyedül a kristálytisza olimpiai eszme becsületes szolgálata, továbbfejlesztése vezet, amikor az olimpiai játékokat Budapest részére kérjük” - kezdődött a levél, amely a továbbiakban hivatkozott előkelő olimpiai hagyományainkra és sportéletünk erejére.

A főváros hivatalos kérelmével egyidejűleg a magyar kormány is levelet intézett a NOB-hoz, s ebben az olvasható: *„a legteljesebb mértékben támogatja Budapest Székesfővárosnak azt az óhaját, hogy házigazdája legyen az 1960. évi nyári olimpiának.”*

Arról a bizonyos, imént említett, Brundage-el kapcsolatos „apróságról”...

A Magyar Dolgozók Pártja 1953. július 13.-án tartott ülésén jóváhagyta a születőben lévő Népstadion avatóünnepségének forgatókönyvét, amelyben többek között az alábbi olvasható: *„A tömegbemutatók és a sportversenyek sikeres megrendezésével dokumentálni tudjuk a magyar testnevelés és sportmozgalom fejlődését dolgozó népünk, valamint a meghívandó Nemzetközi Olimpiai Bizottság tagjai felé. Utóbbiak részéről hathatós támogatást remélhetünk az 1960-as olimpia Budapesten történő megrendezéséhez.”*

Az augusztus. 20.-ára, az alkotmány ünnepére (Szt. István akkoriban szóba

sem jöhetett) időzített megnyitón a rendkívüli eseményre külön meghívott NOB elnöknek, az egyébiránt meglehetősen érzékeny és hiú chicagói milli-omosnak, Avery Brundage-nek – alighanem a felesleges ám rendkívül me-rev biztonsági előírásokat automatikusan követve, vagy egyszerű feledékenységéből – nem készítettek, nem tartottak fenn helyet a diszpáholyban.

Az amerikai sport előkelőség nem szólt semmit, nyilván csak nyelt egy nagyot, sőt az ünnepség után adott nyilatkozatában elismerőleg szólt a hatalmas létesítményről, s még azt is hozzátette, hogy bizonyos kiegészíté-ekkel akár az olimpiai rendezés igényeinek is megfelelné. Bármiképpen is történt a suta eset, őszintén szólva nehezen képzelhető el, hogy ne ragadt volna meg emlékezetében tusként a méltánytalan és felfoghatatlan mellőzés, amely nemcsak személyében bánthatta, hanem elsősorban a patinás testület miatt, amelynek a képviselő-ében megjelent.

Nem tételezhetjük fel, hogy a kétségget kizáróan udvariatlan bánásmód akár a legcsekélyebb mértékben is lat-ba eshetett azon a sorsdöntő szavazá-son, amely döntött az 1960. évi nyári játékok rendezésnek odaítélésében, legfeljebb tényszerűen azt állapíthatjuk meg, hogy Róma nagy fölényrel nyerte el a titkos szavazás során a jogot. S hogy keserűségünk teljes legyen - fővárosunk mindössze egyetlen szavazatot kapott. Minden bizonnyal - ki is lehetett volna más? - a NOB magyar tagjától, Dr. Mező Ferencről...

2001-02

Senki nem beszél senkivel

A magyar miniszterelnök, Orbán Viktor ellátogatott 2000-ben Sydney-be, s megtekintette az olimpiai játékok egyes magyarvonatkozású eseményeit. A sportot, különösképpen a labdarúgást szenvedélyesen szerető politikust érthetően magával ragadta a világesemény semmihez nem hasonlítható varázslatos hangulata. Bizonyára ez is megmozgatta a fantáziáját, s tény, hogy amikor 2001 tavaszán látogatást tett a Magyar Olimpiai Bizottság javaslatára a NOB székhelyén, Lausanne-ban - ahol találkozott persze Juan Antonio Samaranch elnökkel is -, hivatalosan bejelentette: megpályázzuk a 2012-es nyári játékok rendezését. Történeti visszatekintést téve megállapítható, hogy a „hőskorban” kezdeményezett tétova kísérletek után a Rákosi-rezsim tette meg valójában elkötelezett, megalapozott módon az első komoly ötkarikás rendezési javaslatot –

46 évvel, csaknem egy fél évszázaddal korábban. Ennek jegyében a polgári jobboldali Orbán-kormány most kisvártatva létrehozta az Olimpiai Pályázat Előkészítő Bizottságot, s több mint 650 millió forintot biztosított a megvalósíthatósági tanulmányra, amelyet a világszerte ismert PriceWaterhouseCoopers cég dolgozott ki. A nagyobbik kormányzó párt az olimpiai témát - és egyébiránt hihető elkötelezettségét - ezután a 2002 évi országgyűlési választási kampányában is igyekezett hasznosítani, népszerűsíteni, országos aláírásgyűjtésbe kezdett, amely nem kevesebb, mint 700 000 rokonszenvezőt jelzett. A közvélemény kutatások úgyszintén azt mutatták, hogy a lakosság mintegy 76 százaléka támogatja az olimpiai rendezés tervét. Amikor 2002-ben Jacques Rogge, a NOB előző évben, Moszkvában megválasztott új elnöke Budapestre látogatott, ünnepélyes keretek között nyújtották át neki, úgymond, a nemzeti elkötelezettséget impozánsan tanúsító aláírás kampány összesítőjét.

A hangzatos bejelentések, a sikeres rokonszenz kampány, a jelentős anyagi áldozat, a határos körítés ellenére ez a legutóbbi, Orbán miniszterelnök vezette olimpia-rendezési próbálkozás is kudarcba fulladt – függetlenül attól, hogy a 2012-es rendezésnek eleve nem volt realitása a szükséges létesítményekben, infrastruktúrában nyilvánvaló súlyos elmaradásunk és ugyanakkor ráadásul az ezek megteremtéséhez, a hatalmas méretű és sokoldalú beruházásokhoz szükséges milliárdok nyilvánvaló hiánya miatt.

Mielőtt szót ejtenénk az olimpia-rendezéssel járó elengedhetetlen, minden pályázó számára kötelező előírásokról, fejezzük be a 2001-2002-es történetet azzal, hogy a választásokat az akkor ellenzékben lévő, Medgyessy kormányfőnek jelölő szocialista-szabad-demokrata koalíciós erő nyerte, s ezzel a polgári párt terve elvetélt. Az új kormány levette a kérdést napirendről - amely egyébként sem szerepelt a programjában - s úgy döntött, nincs abban a helyzetben, hogy bármiféle garanciát adhasson a pályázat 2005 évi beadási határidejéig. Jegyezzük meg meg, ha ad – józanésszel mérlegelve és így utólag – akkor sem lett volna minimális esélyünk sem 2012-re, amelynek színhelyéről a NOB közgyűlés 2006 nyarán döntött szingapúri közgyűlésén. Eredetileg hét város jelentkezett: Moszkva, Párizs, Madrid, Havanna Lipcse, London és New-York. A „selejtezők” – és szoros befutó után - Párizssal szemben London diadalmas-kodott...

A Charta

Kezdjük a „szabálymagyarázatot” azzal, hogy visszatérünk Orbán Viktor Lausanne-i látogatásához.

Ismerve és emlékezzre a főváros és a kormány akkori feloldhatatlan nézetkülönbségekkel terhes, kifejezetten ellenséges viszonyára – 4-es metró, Nemzeti Színház építése, és egyebek, – kizárhatjuk azt a feltételezést, hogy mielőtt a kormányfő elindult volna Svájc-ba, egyeztetett a politikai palettán vele szemben elhelyezkedő Demszky Gábor főpolgármesterrel a rendezésről. Ebből pedig egyenesen arra kell következtetnünk, hogy Orbán Viktor vagy nem ismerte a NOB idevágó előírásait, vagy szándékosan nem óhajtotta figyelembe venni azokat. Jelentkezni – a városnak kell! A rendező város országának kormánya köteles kötelezettségvállalási okiratot benyújtani a NOB szervezetéhez, amelyben a nevezett kormány vállalja, hogy az ország, valamint az ország közhatalmat gyakorló szervei eleget tesznek az Olimpiai Charta rendelkezéseinek, és tiszteletben tartják azokat. Ezek ismerete nélkül viszont – mint az alábbiakból egyértelműen kiderül - egész egyszerűen lehetetlen szabályszerű, tehát sikeres kandidálást elképzelni.

Mivel 2002 óta ismét eltelt néhány esztendő, s utóbb újabb érdekes fordulat történt, egyáltalán nem tűnik haszontalannak, sőt nagyon is indokolt, hogy figyelmet szenteljünk a NOB chartájának bizonyos idevágó szakaszaira.

Hetedik paragrafus, 1. bekezdés: *Az Olimpiai Játékok kizárólagos tulajdonjoga a Nemzetközi Olimpiai Bizottság szervezetét illeti.*

Harmincnyedik par. 1.bek.: *A rendező város kiválasztása a Közgyűlés előjoga. 3.bek.:*

1.1. *A jelentkezés elfogadhatósága érdekében bármely város az Olimpiai Játékok rendezési jogáért benyújtott jelentkezését a város országának Nemzeti Olimpiai Bizottsága hagyja előzetesen jóvá, amely esetben a nevezett várost a jelentkező város jogállása illet meg.*

1.2. *Az Olimpiai Játékok rendezési jogáért versengő jelentkezést a jelentkező város illetékes közhatalmi hatóságai nyújtják be együtt a NOB testületéhez az ország Nemzeti Olimpiai Bizottságának jóváhagyásával. Az illetékes közhatalmi hatóságok és a Nemzeti Olimpiai Bizottság kötelesek biztosítani, hogy az Olimpiai Játékokat a NOB megalapozott és a NOB feltételek teljesítésével rendezik...*

1.6. *A jelentkező város köteles eleget tenni a pályázatra vonatkozó el-*

járás szabályoknak, amelyeket a NOB végrehajtó bizottsága állapít meg. A pályázatra vonatkozó eljárási szabályok határozzák meg a pályázat tartalmát. A NOB végrehajtó bizottsága dönt arról, hogy mely várost fogadja el pályázó városként.

A fentiekből világosan kitetszik, hogy az olimpiai játékok megrendezése tökéletes összhangot, koordinációt, egyetértést követel meg a pályázni szándékozó város vezetői, az ekként érintett ország kormánya, s nem utolsósorban az illetékes nemzeti olimpiai bizottság között. Csakis és kizárólag a hármas összhang szavatolhatja egy-egy ambiciózus város pályázatának egyáltalán a befogadását a NOB részéről.

Ez a tanulság nem csupán a múlt miatt szívlelendő meg, s utal arra, hogy Orbán semmire sem mehetett volna Demszky – illetve annak képviselője, vagy legalább is valamiféle egyetértő levele – nélkül a NOB-hoz, de vonatkozik éppen így jelenlegi, a közelmúltban ismételt felmerült olimpia-rendezési elképzelések kezelésében kialakult viszonyainkra is.

Montrealról – Pekingig

Az olimpizmus eszméi nemesek, fel-emelők. A játékok megrendezésének azonban nagyon is prózai feltételei vannak. A legfőbb kérdés a finanszírozás, a pénzügyi források – netán azok hiánya – s természetesen az ehhez kapcsolódó garanciák a NOB, illetve az előteremtésük felelőssége a rendezők számára.

Ilyen tekintetben a történetben sajátos helyet foglal el az 1976 évi, Montrealban rendezett nyári olimpia, amely után a NOB az anyagi biztosítékok vonatkozásában mind szigorúbb előírásokat vezetett be. Ezeket ellenben azonnal még nem tudta a gyakorlatban is valóra váltani, mert hiszen, ismeretes, a katasztrofális quebeck-i tapasztalatok nyomán az 1984-es játékokra, ird és mondd, egyetlen vállalkozó akadt – Los Angeles, s ekként a NOB nem volt abban a helyzetben, hogy feltételeket diktáljon. Sőt lényegében még meg is kellett alkudnia a kaliforniai rendezőbizottsággal a szükséges anyagiak előteremtésében az akkoriban még bizonytalan kimenetelű magántőke bevonása kérdésében.

Azóta nagyot fordult a világ, mára félre nem érhető, egyértelmű szabályok helyezik keretbe a rendezésnek szinte minden mozzanatát a pályázati jelentkezéstől a záróünnepélyig.

Az Olimpiai Charta így fogalmaz:

Minden pályázó városnak a NOB végrehajtó bizottsága által megfelelően tartott pénzügyi garanciákat kell biztosítania. Ilyen garanciákat adhat az érintett város, a helyi, regionális vagy a nemzeti közösségek, az állam, illetve más harmadik személy. (A garanciát nyújtó felelőssége kizárólag arra az esetre vonatkozik, ha a játékok veszteségesek).

Sorra véve 1976-tól 2008-ig az olimpiák beruházási- és egyéb pénzügyeit, könnyen arra a következtetésre juthatunk, hogy nincs egyetlen üdvöztető modell, tévedhetetlen megoldás, s bizonyos vezérlő elvek kombinációja sem kizárt. Nem érdektelen, ha egy visszatekintést végzünk a kanadai Montrealtól kezdődően, míg időutazásunkban el nem jutunk egészen a jövőig, a Kínai Népköztársaság fővárosáig, Pekingig, 2008-ig.

Montreal – 1976

A központi, szövetségi kormány előre mosta kezeit, semmiféle anyagi garanciát nem nyújtott a rendező városnak. Jean Drapeau polgármester az EXPO (1968) után ismét ámulatba akarta ejteni a világot. Fényűző, rendkívül költséges létesítményeket tervezett, a szervező bizottság ráadásul helytelenül gazdálkodott, az előkészületek időrendjét az építőipari munkások sztrájkjai siklatták ki, s számos egyéb bonyodalom tette kétségessé a munkálatok befejezését időre. Végül a stadion tetőszerkezete el sem készült, s mindösszesen elképesztő, az egész provinciát évtizedekig különleges adókkal terhelő veszteség gyűlt össze – 2729 millió amerikai dollár.

Moszkva – 1980

A korabeli világpolitikai helyzet ismeretében megállapítható: a szovjet fővárosban rendezett ötkarikás játékok ügyét az állami vezetés a legkevésbé csupán világméretű sporteseményként kezelte, hanem olyan politikai-ideológiai lehetőségnek tekintette, amely beilleszkedett abba az elképzelésbe, hogy a szocialista világrendszer felsőbbrendűségét igazolja a kapitalista nyugati társadalmi berendezkedéssel szemben. A Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottsága, az államvezetés legfelsőbb szerve semmit nem ítélt költségesnek a siker érdekében, rendelkezésre állt a vörös hadsereg, egy csapásra történt hathatós intézkedés, az olimpia idejére a fél város kiköltözött a közlekedés könnyítése és a zsúfoltság elkerülése, valamint a tökéletes biztonság érdekében. A költségekről a szovjet állami vezetés nem számolt be,

sem a tervezés, a végrehajtás, s majd a lezáró összegzéseket követően sem.

Los Angeles – 1984

Montreal elrémisztő anyagi csődje, majd Moszkva bojkottált játékeinak hatására érthető, hogy az angyalok városának lakossága nem kért ezekből, s tiltakozott, ha nem is a rendezés, hanem az ellen, hogy akár egyetlen cent fordítódjék a játékokra - közpénzből. Szorult helyzetében a Nemzetközi Olimpiai Bizottságnak még attól is el kellett tekintenie, hogy a nemzetközi ötkarikás testületnek nem jöttek létre szervezeti kapcsolatai a helyi szervező-rendező bizottsággal, először a játékok története során, s ugyanígy, első alkalommal fordult elő, hogy az ötkarikás versenyeket kizárólag magánforrások felhasználásával hozták tető alá, még-hozzá egy hajdani vizilabdázó és vállalkozói zseni, a rendezőbizottság elnöke, Peter Ueberroth jóvoltából. Némi közpénzt ugyan felhasználhattak az olimpiától függetlenül is a fejlesztésre szoruló közlekedési infrastruktúra javítására és a sportlétesítmények átalakítására, de a játékok összköltsége az ésszerűsítések következtében csupán szerény, 684 millió amerikai dollárra emelkedett, úgy, hogy még többletbevétel is keletkezett, mintegy 381 millió dollár...

A kizárólagosan államilag finanszírozott olimpiai játékok kora Los Angeles példájával le is zárult. Egy új korszak vette kezdetét, az olimpiai mozgalom, vele a játékok jövedelmező kiárúsítása a televízió, a médiumok, a reklámozó mamutvállalkozások, szponzorok számára, s mindezzel egyetemben a NOB reklámerejének növekedése, fokozatos, milliárdokban mérhető meggazdagodása.

Szöul – 1988

A moszkvai, majd Los Angelesben is bojkottal sújtott játékok után „Ázsia kis tigrise”, Dél-Korea a megbékélés olimpiáját rendezte, ahol az állam - érthető presztízs okokból is - igen jelentős mértékben kivette a részét az anyagi terhek viseléséből. A rendezéssel összefüggő kiadások 53 százalékát vállalta magára az állam, mintegy 25 százalékát a bevételekből fedezte a szervező bizottság, magánforrásokból pedig a fennmaradó 22 százalék kerekedett ki. Tegyük hozzá, hogy a jelentős állami hozzájárulás – amelynek utólagos pótlása fel sem merült – tette lehetővé, hogy a rendezők ötkarikás játékaikat lényegében így megközelítően 200 milliós amerikai dollárban mérhető nyereséggel zárták.

Barcelona – 1992

Ismeretes, Spanyolország – kellemes klímája, hosszú tengerpartja, nem kevésbé kulturális kincsei révén – a világ minden sarkából ideérkező turisták paradicsoma, bevételeinek jelentős része származik az idegenforgalomból. A tősgyökeres katalán, Juan Antonio Samaranch nevét imába foglalhatják a spanyolok, hogy NOB elnöki tevékenységével, kifinomult diplomáciai érzékével képes volt közvetve közrejátszani abban, hogy városa olimpiát rendezhessen. Hazájának vezető köreit mindezen felül sikerült meggyőznie, hogy az olimpiát a kormány el nem mulasztható alkalomnak tekintse és Katalóniát, valamint ennek fővárosát, Barcelonát minden tekintetben a világ egyik kiemelkedő turistaattrakciójává varázsolja, azaz nyúljon a szükséges fejlesztések érdekében mélyen a zsebébe, mert a „gesztus” hosszútávon sokszorosan megtérül.

Így történhetett, hogy - nevezetes Gaudi-házaival, gazdag műemlékeivel egyetemben – teljes egészében szinte újjáépült a kikötőváros. Az állami beruházások összege elérte a 6.95 milliárd dolláros végösszeget, ám ezzel együtt a magánbefektetők is kitétek magukért, a kiadásoknak mintegy 38 százalékát fedezték. Az olimpiai zárójelentés adatai szerint hivatalosan a nyereség 3.3 millió dollár volt, ezt azonban – éppen a Szöul esetében is említett vissza nem térítendő állami vállalások miatt – némi fenntartással szükséges kezelni, nem mintha ez a sport, s maga a játékok szempontjából kardinális kérdés lenne.

Atlanta – 1996

Mint korábban Los Angeles esetében, Atlanta sem kaphatott semminegy központi állami támogatást, kivéve a szigorú biztonsági intézkedések minden személyes létszámra és ezek tech-

nikai vonzására vonatkozó magas költségeit. A nemzetközi sport társadalma eleve némi kritikus előérzettel érkezett Georgiába a Coca-Cola, Martin Luther King és a CNN városába -, mert annak idején nehezen volt elfogadható, hogy a 100 éves jubileumát ünneplő olimpiák nevezetes arany-játékainak rendezését nem Athén, a bölcső kapta. Atlanta tisztos, de hibáktól egyáltalán nem mentes játékokat bonyolított le, s bebizonyosodott, hogy az üzleti érzék, a vállalkozói szellem, a pénzügyi kérdések ügyes kezelése nem oldhat meg mindent a sportban, ami egész különleges „szakmának” tekinthető.

A szervezőbizottság a kelleténél sokkal kevesebb figyelmet szentelt a sportszakmai kérdéseknek, felkészületlennek bizonyult, s jóllehet a finanszírozás szemszögéből mutatható kedvező képet a mérleg, ez nem vizsgáltta meg a résztvevőket a szállítás és a közlekedés időnkénti összeomlásáért, s a számítógépes tájékoztatás összeroppanásáért a médiák munkálkodó seregét sem.

A versenyek költségvetése a korábbiakkal összevetve aránylag szerényebb volt, az összkidadások 2.22 milliárd dollárt mutattak. Ám az is igaz, hogy a város arculatán a játékok nem igazán hagytak emlékeztető nyomot. Épült néhány új sportlétesítmény, a várostól távolabbi evezős pályákat mindazonáltal állami pénzekből alakították ki, s így végül elmondhatták, hogy egyszerű, mértékletes, némi nyereséget is produkáló játékokat rendeztek.

Sydney – 2000

Az ausztrálok már 1993-ban – amikor Monte-Carlóban hihetetlen szoros küzdelemben Pekinget megelőzve megnyerték a rendezés jogát – fogadkoztak, hogy soha előtte nem látott nagyszerű olimpiát rendeznek, s Sama-

ranch elnök a zárőnnepélyen nyugodt lelkiismerettel igazolhatta őket. A világesemény zökkenőmentes előkészületei, majd lehető hibamentes lebonyolítás érdekében két szervezet működött szorosan együtt. Egyikük az Olimpiai Koordinációs Hatóság. Ennek feladata volt, hogy az olimpiai (és az azt követő paralimpiai játékok) idején biztosítsa az események színhelyét, a sportlétesítményeket, továbbá koordinálja a kormány minden, az olimpiával összefüggő tevékenységét. Emellett maga az Olimpiai Szervező bizottság a versenyek rendezéséért vállalt felelősséget, valamint az esemény piacosításáért. Ami a finanszírozás részleteit illeti, a nagyvonalúan, valóban minden korábbit felülmúló olimpiai játékok kiadásai hatalmas összeget jelentettek, 4788.2 millió amerikai dollárt. A szervező bizottság részesedési terhe ebből 2072 millió, a magánszféra hozzájárulása 832 millió, Új-Dél-Wales kormánya 997 milliót tett be a közös kalapba. A hivatalos jelentés elfogadható mértékű veszteséget regisztrált, mintegy 45 millió dollárt.

Athén – 2004

A munkamegosztás a görögök esetében úgy alakult, hogy a szervező bizottság vállalta a játékok teljes körű szervezését, lebonyolítását, míg az állam, a kormányzat a rendezéshez elengedhetetlen infrastruktúra kialakítását és a létesítményeket szavatolta. Samaranch felfogását osztották az olimpia gazdáik, s mint 1992-ben Barcelonában, itt is a város újjászületésére, modernizálására használták fel a kivételes sportünnep alkalmát, és eleve bevalótlan nyilvánították ki, hogy éppen ezért nem céljuk jelentős hasznot húzni a játékokból, a nyereség nem élvez prioritást. Ezt azután „meg is valósították”, a játékok pontosan ki nem mutatott veszteséggel zárultak, amit senki

nem vett azonban zokon. A görög főváros már a játékok előtt egy évvel felavathatta vadonatúj repülőterét, s igaz, csak az utolsó órákban, de be tudta fejezni földalatti forgalmi rendszerének felújítását és kibővítését, ráadásul soha korábban nem tapasztalt mértékben újították fel Athén felszíni közlekedési útvonalait, arculatát is.

Külön megjegyzést kíván a biztonság kérdése, mert az ország földrajzi fekvése, nehezen védhető, körbeölelő tengerpartja, nem különben a közelkeleti - izraeli-palesztin - konfliktus értetően sokakat aggasztott, az iráni-afganisztáni helyzetről és a nemzetközi terrorizmus kiszámíthatatlan fenyegetéseiről nem is beszélve. A légtér védelme és a fokozott biztonság megkövetelte kiadásokat nem számítva, Athén játékeinak költségei 5.3 milliárd dollárra rúgtak..

Peking – 2008

A világ legnépesebb, s egyben a leggyorsabb ütemben fejlődő óriása, Kína csak részben hasonlítható a fentebb említettekhez. Sajátságos társadalom- és gazdaságot építő módszere is egyedülálló, hiszen szocialista elveken alapuló politikai filozófiáját kapitalista módszerek alkalmazásával valósítja meg a gyakorlatban.

Felesleges lenne jóslásokba bocsátkozni, az azonban tökéletesen megnyugtató, hogy a kínai kormány és a főváros önkormányzata garanciát vállalt az olimpia rendezéséhez szükséges sportlétesítmények és a kellő infrastruktúra létrehozására. Becslések szerint az összköltségek megközelítik majd a 14 milliárd amerikai dollárnyi összeget, jöllehet magára a játékok megrendezésére a szervezők 1.6 milliárd dolláros költségvetési tervezetet állítottak össze, a létesítményekre pedig 2.1 milliárdot szántak. A kínaiak ugyan nem zárták ki a magánerő bevonását, közreműködését, de úgy tűnik, ennek mértéke nem lehet számottevő. Semmit nem kockáztatnak, biztosra mennek, már pedig ebben a tekintetben felfogásuk szerint az állam a szilárd bástya.

Budapest – mikor?

A kérdés: vajon van, lehet-e realitása egy budapesti olimpiai játékoknak?

A már említett PriceWaterhouseCooper társaság annak idején alaposan, gondosan járt el megvalósíthatósági tanulmánya elkészítésében. Szerintük elvben megrendezhető a játékok, s a cég a fővárosban, illetve a köréje vont 50 kilométeres sugarú körben akár három koncentrált helyszínt is el tudott képzelni. Úgyanakkor Budapest és Ma-

gyarország mai állapotában – húzta alá a tanulmány – képtelen lenne olimpiát rendezni, s elképzelhetetlen, óriási kockázatot jelentene, ha vállalkozna a 2012-es játékok megrendezésére. Az akkori (2002) kalkuláció szerint a játékok 4600 milliárd forintot emésztettek volna fel.

A bekezdés elején feltett kérdésre a válasz tehát – elvben igen, tudnánk ötkarikás eseménynek otthont adni. Az igazi kérdés azonban nem az elvi igenlés, hanem a gyakorlati és döntő kérdés: mikor?

Elkerülhetetlen, hogy – teljességre ugyan nem törekedve - néhány sarkalatos ponton megvilágítsuk helyzetünket, s megítéljük esélyeinket.

A meghatározó körülmények:

- *Az ország gazdasági teherbíró képessége.*

- *Az olimpiai pályázathoz szükséges garanciák biztosítása.*

- *A vállalkozói réteg hajlandósága a beruházások jelentős részét illetően.*

- *Összhang az olimpiai rendezésben érintett hivatalos szervek és társadalmi szervezetek között, illetve az üzleti körök egyöntetű, egységes fellépése, lényegében nemzeti egyetértés a megvalósítás támogatásában.*

- *A célok elérése – tőlünk független tényezők ismeretében - nem következhet be rövidtávon, ezért minden tekintetben hosszú távon érvényesülő elkötelezettségre van szükség.*

Az Európai Unóhoz történt csatlakozásunk és az euro bevezetéséhez szükséges gazdasági feltételek teljesítése a megszorító intézkedések ármádiáját zúdította az országra, amelynek súlyát tovább sokszorozza az államháztartás hiánya, jelentős mértékű eladósodásunk. A konvergencia program nyomozó hatásai nem teremtenek derűlátó légkört, közhangulatot, bizakodást egy olimpia megrendezése tekintetében, még akkor sem, ha tudjuk, nem a közeli jövőről, hanem távlatokról beszélünk, ahogyan ez mostanában többnyire elhangzik - 2016-ról, netán 2020-ról.

Sportolóhoz illő derűlátással tételezzük fel, hogy a következő években sikerrel birkózunk meg az előttünk tornyosuló feladatokkal, stabilizáljuk a gazdaságunkat, s az Európai Uniótól beáramló jelentős összegek segítségével révén számos olyan infrastrukturális beruházást fejezünk be, amelyek egyúttal az olimpia szempontjából is javítják esélyeinket, hogy csak utakra, hidakra, földalatti vonalakra, szállodákra, egyéb modernizációs programokra tegyünk utalást. Nos, a megcél-

zott olimpia előtt hét esztendővel bírálja el és dönt a Nemzetközi Olimpiai Bizottság, így 2009-ben már tudjuk, ki rendezheti a 2016 évi játékokat, s 2013-ban – éppen az európai hosszú távú, hat évre szóló költségvetési-fejlesztési periódus végén – kihirdetik a 2020 évi győztest.

Bízunk magunkban, képesek leszünk olyan mérvű felzárkózásra, amely komoly eséllyel kecsegtethet bennünket, s azok, akiknek a korábban felsorolt garanciákat kell szolgáltatniuk a Nemzetközi Olimpiai Bizottság számára, biztos kézzel írhatják alá a hivatalos dokumentumokat. A felelősség ugyanis nem bagatellizálható el, márpedig amit az elmúlt években tapasztaltunk, az legalábbis elgondolkodtató. A 2012-es játékokkal összefüggő garanciák kérdésében – aláírás százezrek ide vagy oda, öröm és biztatás a NOB elnökétől, és a többi – sem a kormány, sem a főváros nem jutott el addig a pontig, hogy egyáltalán egyeztessen, komoly szándékkal előkészített módon, érdemben napirendre tűzze az olimpiai témát.

Az együttműködés, a tökéletes összhang prioritás az érintett felek – város, kormány, olimpiai bizottság, vállalkozói szféra – között.

Érzékeny, ha nem a legsebezhetőbb pontunk ez, a jelenlegi rendhagyó, normálisnak nem nevezhető állapotok ismeretében. Az a megosztottság jut érvényre itt is, amely érzékelhető a politikában és a szavazó népeesség körében egyaránt, szinte bármiről is legyen szó.

A kormányzat és a MOB viszonyáról példának okáért.

A Magyar Olimpiai Bizottsággal az utóbbi években történtek pontosan tükrözik a problémákat. A rendszerváltás előtt nem lehetett ellentétéről beszélni a MOB és az állami sportvezetés között, mert a kettő teljesen megegyezett. Az OTSH és jogelődjeinek elnöke egyben betöltötte a MOB elnöki pozícióját is. Ennek a rendszernek a miértjeit most felesleges lenne elemezni. A rendszerváltást követő hét esztendőben a szétválás, a demokratikus elkülönülés ellenére kifogástalannak volt ítélni a legpatinásabb hazai sport társadalmi szervezet és az állami sportvezetés közötti együttműködés. Együttes igyekezettel sikerült megőrizniük a legfontosabb sportkérdések kezelésében és megítélésében - annak nemzeti jellege miatt természetesen - a pártsemlegességet, elsősorban azért, mert mindkét oldalon pártoktól független sportszakemberek és nem hivatásos politikusok irányították az ügyeket.

A politika lehetséges kirekesztése a sport mezőiről a továbbiakban azonban egyszerűen lehetetlenné vált az 1998-as választások után, amikor a polgári kormánykoalíció miniszteri rangra emelte a sporthivatalt – ami önmagában akár dicséretes is lehetett volna – ám élére vezető politikust nevezett ki, nem pedig általános bizalmat élvező képzett sportszakembert. Ez a gyakorlat folytatódott 2002 után is, sorra befolyásos politikusok kerültek a tárca élére. Ismételhettük, ez önmagában még nem lett volna baj akkor, ha a sport ügyeiben egyre fokozottabb mértékben nem kerültek volna előtérbe politikai megfontolások, elsősorban is humánpolitikai vonatkozásokban, a személyi kinevezések kérdéseiben, stb., amelynek következtében a sporthivatal, példának okáért, az évek során szakmailag teljességgel kiürült.

A MOB és az állami sportvezetés közötti összhang 2002 után bomlott meg határozott formában, amikor az olimpiai szervezet elnöke, Schmitt Pál markáns politikai szerepet vállalt, jobboldali pártunk alelnöki tisztét vette át.

A sport állami vezetése és a MOB elnöke két, egymással szemben álló politikai közösséghez tartozott, s ez a körülmény kimondatlanul is az együttműködés ellen hatott, mindinkább felfelmerülő ellentétek jellemezték viszonyukat, amely a 2004-es athéni olimpiai játékokat követő időszakról kezdve vált mind ellentmondásosabbá, részint a magyar dopping tragédiák és utóhatásaik, másfelől a MOB-ban is mind erőteljesebben fokozódó ellentétes politikai aktivitás és polarizáció következményeként. A fair play szelleme eltűnt, nyomokat sem hagyott.

Kedvezőtlen változások tanúi lehetünk a mögöttünk hagyott 2005-2006-os években. Sajnos, ez a megállapítás egyaránt vonatkozik az állami vezetésben bekövetkezett változásokra, s vele együtt a Magyar Olimpiai Bizottságban, az ötkarikás mozgalomban tapasztalt folyamatokra is.

Már 2004-ben megszűnt a sportminisztérium, Nemzeti Sporthivatallá léptették vissza, majd újabb lefokozás következett a 2006. évi választások nyomában, a hivatal beolvadt az új Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumba, ahol csökkentett létszámú szakállamtitkársággal kezeli a sport ügyes-bajos dolgait.

A léépítés, a visszaminősítés állomárait nehéz, ha nem lehetetlen reformként értékelni, sokkal inkább fejezik ki a politikai döntéshozók sport iránti érdeklődésének, elkötelezettségének

gyengülését, egyfajta közönyt, annak hallgatolagos bevallását, hogy az „álam kivonul a sportból”.

Az olimpiai bizottságon - ezzel a vonulattal egy időben - tagadhatatlan válságjelek mutatkoztak. Ellentmondásos módon előbb eltávolították a szervezet főtitkárát, csökkent a testület befolyása az állami költségvetési pénzek elosztását illetően, a korábbi döntési hatáskör helyett a javaslattevés maradt. Az elnök időnkénti határozott kormányellenes megnyilatkozásait a MOB-tagság és elnökség egy jelentős része kifejezetten károsnak és elfogadhatatlannak ítélte. Az elnök politikai szereplésében látta a szervezet tekintélyében és hatékonyságában érzékelhető gyengülést - főként a parlamenti választások után, amely konzerválta a politikai viszonyokat a parlamentben - s nem különben a soványodó, megcsappanó kassza miatt is. Ügyes manőverezéssel az elnök ugyan túlélte az elmozdítására tett kísérletet. Ha hajszálnyi különbséggel is, de megbízatását meghosszabbította Pekingig a közgyűlés, ám a baj, a rombolás már megtörtént.

Az állami sportirányításban és a MOB-ban történt fentebb tömören összefoglalt negatív változásokat azért is tartottuk fontosnak rögzíteni, hogy nyilvánvalóvá váljon: az olimpia megrendezése ügyében egy új, egy friss, minden előítélettől mentes, lehetőleg előtörténettel sem bíró, fenntartásoktól tehát mentes, hiteles és reménykeltő szervezet színrelépése logikus, indokolt, mondhatni szükséges következményként értékelhető. Egy olyan szerveződés megjelenése ráadásul, amely az olimpiai rendezésben az állami hozzájárulás és a nemzeti olimpiai bizottság mellett képviseli a vállalkozói szférát, a beáramoltatható magán tőkét.

A BOM-ról

Alakuló közgyűlését 2006. március 3.-án tartotta a Budapesti Olimpia Mozgalom – a BOM.

„A közhasznú egyesület – alapszabálya szerint – olyan önkéntes alapon létrehozott, önkormányzattal és nyilván tartott tagsággal rendelkező társadalmi szervezet, amely...közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független...olyan politikamentes szervezet, amelynek célja a budapesti olimpia eszméjének meghirdetése, a társadalom és döntéshozók általi elfogadása; valamint mozgósítás és részvétel a megvalósítás folyamatában...”

Az egyesület további céljairól és feladatairól még az alábbiak olvashatók:

„...azokat a civil erőket fogja össze, amelyeknek meggyőződése, hogy a 21. század első negyedének végére Magyarországon a nyári olimpiai és paralimpiai játékok – egy civilkezdeményezés alapján létrejött, valós nemzeti egység alapján és a döntéshozók pozitív részvételével – megrendezhetőek... Budapestnek a lehetséges első nyári olimpiai és paralimpiai játékok (2016) megrendezésére pályáznia kell...!” Fő céljainak egyike a szükséges politikai akarat megeremtése; közös platform kialakítása és megjelenítése az olimpiai elkötelezettség tekintetében valamennyi parlamenti párt és az érintettek – kormány, főváros, Magyar Olimpiai Bizottság és Magyar Paralimpiai Bizottság – bevonásával.

Sokat árul el a BOM elnökségének összetétele az alakulása idején, pontosabban az, hogy a tagok tizennégy magyar nagyvállalatot képviseltek.

Elnök: Szalay-Berzeviczy Attila (a Budapesti Értéktőzsde elnöke). Családi „örökséget” is megtestesít küldetésével, hiszen ükunokája annak a nevezetes Berzeviczy Albertnek, aki Kemény Ferenc realiskolai igazgatóval egyetemben megalakította a Magyar Olimpiai Bizottságot 1895-ben, s amelynek egyúttal első elnöke is lett.

Alelnök: Nyúl Sándor (vezérigazgató, TriGránit Fejlesztési Zrt.)

Tagok:

Bartucz László (vezérigazgató, Danubius Rádió Zrt.)

Bogsch Erik (vezérigazgató, Richter Gedeon Nyrt.)

Czakó Ferenc (elnök, Synergon Informatika Nyrt.)

Dr. Gönci János (vezérigazgató, MA-LÉV Zrt.)

Jaksity György (ügyvezető ig. Concorde Értékpapír Zrt.)

Dr. Kepecs Gábor (vezérigazgató, Aegon Biztosító Magyarország Zrt.)

Dr. Kocsis István (vezérigazgató, Magyar Villamos Művek Zrt.)

Dr. Kupa Mihály (FB. elnök, Mol Nyrt.)

Dr. Pongrácz Antal (vezérig.h., OTP Bank Nyrt.)

Róbert Ákos (vezérig.h., Magyar RTL TV. Zrt.)

Straub Elek (elnök, vezérig. Magyar Telekom Nyrt.)

Szabó György (vezérig. Sanoma Bp. Kiadó Zrt.)

A BOM kétségtelenül bizonyos meglepetést keltett a hazai sportközvéleményben, nem lehetett hirtelenjében tudni, hová is helyezzük, ehhez hasonló szerveződéssel ugyanis még nem volt előtte dolgunk. Bizonyos mértékig

gyanakvás-fanyalgás fogadta a MOB-ban, végtére is olimpiai témában történt „újítás”, jelent meg új szereplő a színtéren, méghozzá olyan ügyben, amelyben eddig - vitán felül és egyértelműen - mindig a Magyar Olimpiai Bizottság volt illetékes. Kifogásolta is a MOB mindjárt a szervezet nevében található „olimpiai” szót, mondván, ez kizárólagos tulajdona a NOB-nak, illetve közvetett módon a MOB-nak, használatára más nem jogosult, a szervezet hivatalos bejegyzésével ezért nem érthet egyet.

Megalakulása után a BOM nem sokat várt, nyomban nekilátott a tennivalóknak. Tőkében igencsak „izmos” elnöksége mellé igyekezett további hasonlóan erős vállalkozásokat, cégeket maga köré gyűjteni, - arany-, ezüst, illetve szakmai támogatóként -, s hamarosan 25-re emelkedett a szorosán bevont társaságok száma.

Június 14.-én nagyszabású konferenciát rendezett „Az olimpia gazdasági és társadalmi hatásai a rendező országra” címmel.

A szándék eltökéltség bizonyítandó, a BOM előtte a PriceWaterhouseCooper által korábban, 2002-ben elkészített megvalósíthatósági tervezetet, s csaknem 50 millió forintért megrendelte, ugyancsak ettől a cégtől, a tanulmány felfrissítését, aktualizálását, s közben intenzív televíziós reklám-kampányt is indított a budapesti ötkarikás ünnep népszerűsítése érdekében, majd lefordíttatta és tetszetős külsőben kiadta a neves német sport-közgazdász – Holger Preuss - keresett kötetét (Az olimpiai játékok gazdasági háttere).

Ami a BOM eddigi működéséből kiderült: a civil szervezet mindenek előtt az olimpia-rendezés gondolatának széleskörű terjesztését, az előkészítésben elengedhetetlen koordinációt, illetve feltehetően a vállalkozói szféra majdani hathatós, tevőleges részvételét igyekszik jó példával elől járva ösztönözni. Nem tekinti viszont feladatának azok támogatását, akik a főszerepet játsszák minden olimpián, nem található meg céljaik, feladataik között az élősport támogatása, s ebben kétségkívül fellehető némi ellentmondás.

Talán egy kissé részletesebben foglalkoztunk fentebb az olimpia pályázat előkészítésében főszerepet játszó illetékes hatóságok, szervezetek helyzetének leírásával, amely vegezetül, minthogy az egyetértés, az együttműködés és egység kulcsfontossággal bír - ismét nyomatékkal hangsúlyozzuk - nem tölthet el bennünket elégedettséggel. Tagadhatatlan az egyes résztvevők részéről megnyilvánuló közöny (kormány-

zat), a tartózkodó halogatás, passzivitás (főváros), másfelől a figyelmet elvonó küszködés szervezeti és működési zavarokkal (MOB), s marad a kompetenciájában még gyakorta megkérdőjelezett, bizonyos fenntartásokkal fogadott új szerepvállaló, a BOM.

A legutóbbi fejlemények a MOB és a BOM kapcsolatában mindazonáltal némi pozitív elmozdulásról tanúskodnak. Mutatja ezt, hogy a MOB 2007. január 23.-án átküldte a BOM-nak a Nemzetközi Olimpiai Bizottság hivatalos rendezési kiírását a 2016. évi nyári játékokra pályázni óhajtó városok számára (a jelentkezést 2007. szeptember 13.-ig kell benyújtani), s a gesztus, az információ megosztása kétségkívül a BOM elismerését is dokumentálja egyben nemzeti olimpiai bizottságunk részéről – immár békülékenységet sugall.

És a NOB?

Eddig csupán azokat az elemeket vettük sorra, amelyek tőlünk függenek. Az olimpia-rendezés azonban egy jobbra megjósolhatatlan kimenetelű nemzetközi versengés kérdése két fő okból is. Az egyik az egyes pályázatokban résztvevő városok vonatkozása. Nem tudható, mely városok neveznek be végérvényesen a 2016, s még kevésbé a 2020, vagy 2024. évi játékok rendezésére. 2016-ra 2009-ben kell beadni a kandidálást. Árnyékbokszolásnak tekinthető minden, a távolabbi jövőt célzó esélylatolgatás. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy hosszú, esetenként két évtizedes eltökéltségről, szívósságról kell tanúbizonyságot adnunk, ha eredményt akarunk végül is elérni, s az egyszeri, vagy akár többszöri csalódás sem zhegeti a kedvünket... Athén mennyire készült az 1996. évi „Aranyolimpiára”- mindhiába. Nyolc év után jutott célba. Peking hívei zokogtak 1993-ban Monacóban, mert hajszál híján nem kapták meg 2000-et. Rájuk is nyolc év türelmi időt rótt a NOB. Isztambul két évtizede próbálkozik, s nincs egyedül.

A másik, rajtunk kívül álló tényező - hasonlóképpen a fent említett városok esetéhez - szintén rapszodikus előjelű. A döntés joga a NOB közgyűlésé, ez pedig, mint már annyiszor beigazolódott, kiszámíthatatlan, nem egyszer hozott elképesztő döntést, s tény, hogy bár ez ellen sem tehetünk semmit és a teljes kiszolgáltatottság több mint kényelmetlen érzést okoz, sajnos, mégsem hagyható számításra kívül.

Akad azonban egy iránymutató, nyomon követhető irányzat a NOB körében, s jóllehet ezt nem rögzíti (még) szabály a chartában, a belga elnök

Jacques Rogge következetesen hirdeti, nevezetesen a kontinentális sorrend elvét. Az olimpiai eszme és a játékok az egész földkerekségé, s ennek értelmében a játékoknak (a nyáriakról van szó, mert a téli az nem képes megfelelni ennek a megállapításnak) minden kontinensre el kell jutniuk. Ez az elv tehát bizonyos mértékű sorrendiséget feltételez. Ausztrália és Óceánia – tehát Sydney után – Athén, Európa következett, majd 2008-ban Ázsia, Peking következtek, 2012-ben pedig ismét Európa - London. A valószínűség számítás szerint alig képzelhető el, hogy 2016-ban megint csak európai város jöhetne számításba, helyette inkább egy-egy amerikai helyszínnek formálódhatnak jó esélyei... Azután?... A fentiekből is kitűnik, akadnak olyan földrészek, amelyek eddig még soha nem részesültek az olimpia áldásaiból. Ilyen elsősorban az afrikai kontinens, de nem rendeztek eddig ötkarikás világeseményt Dél-Amerikában sem.

A kontinensek váltakozása lehet ugyan követendő elv, de semmi esetre sem minden áron betartandó szentírás, amittől nem lehet eltérni.

Térjünk vissza végül a realitásokhoz a sokféle feltételezések, találgatások mezőiről.

Gazdasági körülményeink, az előkészületekhez szükséges egyéb feltételek figyelembe vételével esélyünk egyenlő a zéróval egy 2020-ig elnyerhető olimpia megrendezését illetően. Ami természetesen nem zárja ki pályázatunk elkészítését, beadását - ez nagyon is ajánlatos lenne - akár már a 2016. évi játékokra is, főként azért, hogy komoly szándékainkat, eltökéltségünket világosan közöljük a nemzetközi sportvilággal, nyomatékkal adjuk értésére a NOB-nak. Valós esélyeink 2024-re lehetnek, tehát meg kell tanulnunk távolabbi gondolkodni és munkálkodni egyaránt.

Irodalom, felhasznált források

Keresztényi József: A MOB története, I. 75 éves olimpiai mozgalmunk (kézirat) – Bp. 1970.

Pierre de Coubertin: Olympism – selected writings. Lausanne. IOC – 2000.

Pierre de Coubertin: Olympic Memoirs. Lausanne. IOC – 1997.

David Wallachinsky: The Complete book of the Olympics, USA. Cal. – 2004.

Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere. Sanoma.Bp. 2006.

Sporttudományi Szemle: A Magyar Olimpiai Bizottság 110 éves története (g.r.) – Bp. 2005/4.

A rendszeres fizikai aktivitás reprezentációja 9-11 éves gyermekek környezetről alkotott képében

REPRESENTATION OF REGULAR PHYSICAL ACTIVITY IN ENVIRONMENT RELATED IMAGES AMONG 9-11 YEAR-OLD CHILDREN

Pluhár Zsuzsanna¹, Keresztes Noémi^{1, 2}, Uzzoli Annamária³,
Pikó Bettina¹

¹ Szegedi Tudományegyetem, Pszichiátriai Klinika Magatartástudományi Csoportja, Szeged

² Semmelweis Egyetem, IV. sz. Doktori Iskola, Magatartástudományi Program, Budapest

³ Eötvös Loránd Tudományegyetem, Regionális Földrajzi Tanszék, Budapest

E-mail: pikobettina@yahoo.com

Összefoglalás

A rendszeres fizikai aktivitásnak és minket körülvevő környezetnek külön-külön és együtt is fontos szerepe van egészségünk formálásában. Jelen kutatásunk célja az volt, hogy megismerjük 4. és 5. osztályos tanulók környezetről, egészségről, betegségről és ezek összefüggéseiről alkotott képét. Alapvető kérdésünk az volt, hogy a környezet és a rendszeres sport miként fonódik össze a tanulók egészségképében. A vizsgálatot hat különböző általános iskolában, 9-11 éves tanulók körében végeztük (n=448). Az általános iskolák különböző területi elhelyezkedésük (nagyvárosi, kisvárosi, kertvárosi, lakótelepi elhelyezkedés) alapján kerültek kiválasztásra. Az adatgyűjtéshez a "draw-and-write" módszert alkalmaztuk, ami lehetővé teszi, hogy a gyerekek egy kérdésre a választ ne csak leírják, hanem le is rajzolhassák. A feladatlap nyitott kérdéseket tartalmazott, melyek a szociodemográfiai tényezőknél túl kiterjedtek a környezet és az egészség/betegség kapcsolatának megismerésére. A kérdőívek kitöltése önkéntesen és név nélkül történt. Legfőbb kutatási eredményként igazolható a rendszeres fizikai aktivitás és a (lakó)környezet hatásai közötti szoros kapcsolat. Sok tanulónak a környezetről először sporteszközök, sportolásra alkalmas helyek, létesítmények jutnak az eszébe. Az ideális környezetet, ahol „mindenki boldog”, szintén kapcsolatba hozzák sportolási lehetőségekkel. Arra a kérdésre, hogy mi történik azzal, aki sokáig nem megy ki a szabadba, egyaránt azt válaszolták, hogy negatív dolog történik vele, nem mozog eleget, illetve olyan tüneteket említenek (elhízás, gyenge csontok, izületek), me-

lyek a rendszeres mozgás hiányában alakulhatnak ki.

Kulcsszavak: környezet, rendszeres fizikai aktivitás, gyermeksport, reprezentáció

Abstract

Regular physical activity and our environment have separately important role in forming of our health. The main goal of the present study has been to detect beliefs of grade 4 and 5 children of environment, health and illness. In addition, we also searched how environment and regular physical activity interact. Data were collected among children aged between 9 and 11 (N = 448), from six primary schools. The primary school samples were collected based on their residential location (metropolitan, small town, suburban, area of blocks of flats). The "draw-and-write" technique has been used, which makes it possible to give an opinion not only in written form but also through the use of drawings. The questionnaire consisted of open-ended questions which included items of sociodemographics as well as connection between environment and health/illness. Completing the questionnaires was voluntary and anonymous. We can conclude that there is a close connection between physical activity and environment. A number of students mentioned sports equipments, place or institution to be suitable of physical activity in relation to the word 'environment'. The ideal environment, where 'everybody is happy' is connected with the possibility of taking physical activity. For the question 'What do you think happens to people who never go out to open air?' the answers imply negative things such as the lack of physical activity

and symptoms associated with it (e.g., obesity, weak bones and joints) which may develop due to the lack of physical activity.

Key-words: environment, physical activity, child sport, representation

Bevezetés

A fiatalok életmódjának és egészségügyi állapotának alakulásában a szűkebb (lakóhely) és tágabb (társadalmi-gazdasági) értelemben vett környezetnek kiemelten fontos szerepe van. Korábbi kutatási eredmények rámutattak arra, hogy a kedvezőtlen és hátrányos szociális környezet nemcsak elősegíti a dohányzás kialakulását, hanem jelentősen csökkenti a leszokás esélyeit is (Stead és mtsai, 2001). Bizonyított az is, hogy az ilyen feltételek között élőkénél magasabb a munkanélküliek aránya, gyakoribb a bűnözés és az alkoholfogyasztás, hiszen saját szociális helyzetükből, illetve az őket körülvevő környezeti hatásokból adódóan szorongásaikat, frusztrációjukat gyakran rizikómagatartások segítségével próbálják csökkenteni (Hill – Angel, 2005).

A társadalmi-gazdasági környezet egészségmagatartásra gyakorolt hatását bizonyította az a magatartás-epidemiológia vizsgálat is, mely kimutatta, hogy a káros egészségmagatartási formák gyakorisága a dél-alföldi régió megyéiben szignifikáns eltéréseket mutat. Ezek az eredmények rámutattak arra, hogy a dohányzás Békés megyében, az alkoholfogyasztás Bács-Kiskun megyében, a kábítószerfogyasztás pedig Csongrád megyében a legmagasabb (Keresztes és mtsai., 2005), ezzel alátámasztva azt a hipotézist, miszerint adott terület társadalmi-gazdasági helyzete és kulturális szokásrendje befolyásolja a rizikómagatartások egyes típusának előfordulási gyakoriságát (Metsch – Pollack, 2005).

A tágabb értelemben vett környezet azonban nemcsak a rizikómagatartási formák megjelenésére gyakorol hatást, hiszen ezeket az összefüggéseket a preventív egészségmagatartásokkal

kapcsolatban is megfigyelhetjük. Az előbb említett kutatás arra is felhívta a figyelmet, hogy a dél-alföldi régió megyéiben a rendszeres szabadidős fizikai aktivitás Békés megyében a legmagasabb (Keresztes és mtsai, 2005).

A környezet az egészségmagatartási szokások mellett a pszichoszociális egészséget is szignifikánsan befolyásolja, hiszen például a nagyvárosi léttel járó stressz-hatásoknak szerepe van az egészség pszichoszociális dimenziójának alakulásában (Stuller, 1995). Az előbb említett dél-alföldi kutatás fontos eredménye volt, hogy a lakosság körében a depresszív és pszichoszomatikus tünetek előfordulása Csongrád megyében - s így Szegeden - a legmagasabb, ugyanakkor itt a legalacsonyabb az étellel való elégedettség is (Keresztes - Pikó, 2005). A pszichoszomatikus tünetek előfordulását a szűkebb értelemben vett környezet, azaz a lakóhely is jelentősen befolyásolja. A lakótelepek, illetve bérházakban élők több pszichoszomatikus tünetről számolnak be, mint azok, akik nem ilyen jellegű lakókörnyezetben élnek, ráadásul köztük magasabb a különböző rizikómagatartások előfordulása is (Keresztes és mtsai, 2006).

A rendszeres fizikai aktivitás elősegítésében az épített és a természetes környezetnek is fontos szerepe van, hiszen a sport mindig meghatározott fizikai térben megy végbe. Azok az egyének, akik nem végeznek elegendő szabadidős fizikai aktivitást, a belső akadályok (pl. motiváció és szabadidő hiánya) mellett gyakran említenek külső, a szűkebb és tágabb értelemben vett környezetből eredő akadályokat, mint amilyen a nem megfelelő közlekedés (Chinn és mtsai, 1999). Az ökológiai elméletek, melyek urbanizációs jelenségeként kezelik a társadalmi kérdéseket, a sportolás kapcsán azért is létjogosultak, mert felhívják a figyelmet arra, hogy a környezeti hatások a sportolásban gyakran, mint akadályok jelennek meg, ilyen tényező a létesítmények hozzáférhetősége, pénzügyi és társadalmi támogatottsága (McNeill és mtsai, 2006; Sallis és mtsai, 1998). A sétálásra alkalmas utakkal kialakított környezet például potenciálisan növeli a gyaloglás és a regenerációt szolgáló fizikai aktivitás lehetőségét, míg a nem megfelelő környezeti tényezők, mint amilyen például a rossz levegő (szmog), csökkentheti a rendszeres fizikai aktivitást (Giles - Corti - Donovan, 2002).

A rizikómagatartásokhoz hasonlóan a sportolásban is megfigyelhetjük a társadalmi-gazdasági környezet hatását. Giles és társai (2002) kutatásá-

ban rámutattak arra, hogy a rossz szociális környezetben élők ritkábban vesznek igénybe kikapcsolódást és sportolást szolgáló intézményeket (pl. tenispálya, sportcentrum, tornaterem), mint a jobb szociális környezetben élők. Több kutatás is megerősítette, hogy az egyén társadalmi státusza szoros kapcsolatban áll a fizikai aktivitásával. Az alacsonyabb társadalmi osztályokba tartozók több munkához kötött mozgást végeznek, míg a magasabb társadalmi osztályokban a rekreációs, szabadidős fizikai aktivitás a jellemző (McNeill és mtsai, 2006).

A fizikai aktivitás gyakoriságában a szociális és kulturális normáknak is fontos szerepük van (McNeill és mtsai, 2006). Gondoljunk csak arra, hogy Kínában a tradicionális harcművészet, a thai-chi gyakorlása a közterületeken teljesen bevett szokás, míg hazánkban a szabadtéren történő hasonló edzés meglehetősen szokatlan.

A rendszeres fizikai aktivitás, az egészség és a környezet fogalmának összefonódását már a Szegedi Tudományegyetem Magatartástudományi Csoportja által folytatott korábbi kutatás is bizonyította, amely a gyermekek laikus egészség- és betegségképet vizsgálták 9-11 éves korúak körében, a jelen kutatásban is használt „draw and write” (rajzolás és írás) technikával. Az eredmények azt mutatták, hogy a gyermekek egészségképében fellelhető az ökológiai modell is, amely a környezettel kialakított egyensúlyba illeszti be az egészséget. A természeti környezet gyakran, mint az egészség szimbóluma jelenik meg a rajzokon (Pikó - Bak, 2005). A gyerekek nagy többsége úgy gondolja, hogy a friss levegőn való mozgással, sporttal egészségesebbek lesznek, megelőzhetik a betegségek kialakulását (Bak és mtsai, 2004).

Gyermekkorban a környezet és egészség még egy nagyon fontos ponton összefonódik. A gyerekek a betegségek okaként gyakran neveznek meg környezeti tényezőket, mint pl. szemet, füst, légszennyezés, illetve egyes betegségek kialakulását (megfázás) is a környezet hatásainak tulajdonítják (Pikó - Bak, 2005; Pikó - Bak, 2004).

Jelen kutatásunk a Szegedi Tudományegyetem, Pszichiátriai Klinika Magatartástudományi Csoport, és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Regionális Földrajzi Tanszék (OTKA PF 63859) együttműködésével jött létre.

Módszerek

Kutatásunk alapvető célja az volt, hogy megismerjük a gyerekek környe-

zetről, egészségről/betegségről, sportról és ezek összefüggéseiről alkotott képét. Bár számos vizsgálat bizonyította, hogy a kisiskolás időszak kiemelt fontosságú a mozgásfejlődés szempontjából, mégis kevés olyan kutatás létezik, amely területi, elsősorban a lakókörnyezeti hatásokat értelmezné. Részben ez a tény befolyásolta kutatási kérdéseink megfogalmazását:

- Hogyan befolyásolja a lakókörnyezet a tanulók egészségmagatartását?
- Bizonyítható-e, hogy a környezet szerepe prioritást kap a tanulók egészség- és/vagy betegségképében?
- Ebben a korban miként fonódik össze a tanulók sporttevékenységében a fizikai aktivitás utáni igény és a különböző mozgásformák valós lehetőségei?

Hipotézisünk, hogy ugyan a tanulók egészségképében kiemelt szerephez jut a fizikai aktivitás, mégis annak megnyilvánulási formái kapcsolatban vannak a lakókörnyezet bizonyos elemeivel (pl. sportpálya vagy szoda közelsége, játszótér). Ugyanakkor azt is értelmezni szeretnénk, hogy mindezek hiányával összefüggésbe hozható következmények (pl. megbetegedés, elhízás, elgyengülés stb.) szintén megjelennek a tanulók betegségképében, bizonyítva családi és iskolai nevelésük, valamint személyes tapasztalataik során szerzett igen pontos ismereteiket erről a tárgykörrel.

Kutatásunkat a nemzetközi szakirodalomból ismeretes és elsősorban kvalitatív megközelítésen alapuló ún. „draw-and-write” (rajzolás és írás) technikára építettük. Ennek lényege, hogy a kérdőív nyitott kérdéseire a tanulók nemcsak leírhatják, hanem le is rajzolhatják a válaszaikat, ezáltal teljesebb képet kaphatunk gondolataikról, elképzeléseikről. Egy-egy kérdésre adott rajzos válasz nagymértékben segítheti a gyereket abban, hogy pontosan kifejezzék magukat, hiszen sokszor ebben az életkorban még nincsenek meg a megfelelő verbális eszközeik az önkifejezésre (Pridmore - Bendelow, 1995).

A felmérést 4. és 5. osztályos (9-11 éves) tanulók körében végeztük (N=448). A mintában a lányok aránya 55% a fiúk pedig 45% volt. Az adatgyűjtés önkéntes feladatlapokkal történt, melyek a szociodemográfiai adatokra (nem, életkor, szociális helyzet, családnagyság, lakókörnyezet típusa stb.) vonatkozó kérdéseken kívül a következő nyitott kérdéseket tartalmazták:

- Mi jut eszedbe a környezetről?
- Milyennek képzelsz el egy olyan környezetet, ahol mindenki jól érzi magát és egészséges?
- Milyen mozgást, sportot végzel kint a szabadban, a környezetedben?
- Mit gondolsz, mi történik azzal, aki keveset van a szabadban?

Egy egyszerű térképrajzolósi feladat keretében pedig arra kértük a gyerekeket, hogy rajzolják le azokat a helyeket, ahol nagyon szeretnek együtt lenni, például a családjukkal, barátaikkal, vagy ahol sokat szoktak sportolni, illetve tartózkodni.

A kérdéseket pedagógusokkal ellenőriztettük, majd a felmérés megkezdése előtt próbakérdőíveket töltöttünk ki. A tapasztalatok szerint a felmérés során a kérdőívek kitöltése kb. 35-40 percet vett igénybe a tanulók részéről, azaz egy tanóra, illetve 45 perces foglalkozás keretében megszervezhető volt a lebonyolítása. A kérdőívek kiosztása előtt felhívtuk a tanulók figyelmét a felmérés anonimitására, valamint arra, hogy a kérdőív kitöltése teljesen független az iskolai munkától. A kérdőívek kiosztása után a pedagógusokkal egyeztetve instrukciókat kaptak a gyerekek a kitöltéshez, valamint a felmérés során is ügyeltünk arra, hogy folyamatos segítséget kaphassanak egy-egy kérdés értelmezéséhez. Mivel több esetben magunk is részt vettünk az iskolai foglalkozásokon, közös észrevételünk volt, hogy a tanulók örömmel, motiváltan álltak hozzá a feladathoz, részükéről is pozitív visszajelzések születtek.

A kérdőíves felmérést 2006 szeptemberében hat általános iskolában végeztük, melyek kiválasztása a lakókörnyezet alapján történt vizsgálati kérdéseinknek megfelelően. Budapesten a XI. kerületben a környezeti nevelést pedagógiai célul kitűző 12 évfolyamos iskola tanulói egyrészt a kerület lakótelepein, családi házas övezetében, valamint a közeli IX. kerület főleg bérházas részeiben élnek. A főváros IV. kerületében található, szintén 12 évfolyamos iskola tanulói viszont nagyobb részben újpesti lakótelepek lakói, hiszen az iskola maga is a lakótelep közepén található. A Közép-magyarországi régió keleti, elsősorban agrárjellegű részében található Nagykáta kiválasztott mintaiskolájának tanulói pedig vidékies, kertés házas övezetben élnek. A Szegedről kiválasztott általános iskola Szeged külterületén a „körtöltésen kívül”, kertvárosi környezetben helyezkedik el. Az iskolát látó-

gató tanulók többnyire kerttel rendelkező családi házakban élnek. A szolnoki iskola a város szívében, a belvárosban található. Elek városában (Békés megye) található általános iskola pedig kisvárosi jellege miatt került kiválasztásra, ahol még kevésbé érzékelhetők az urbanizációs hatások. Elek városánál meg kell említenünk a város négyzetiségű igen ritka, kivételes jellegét.

Eredmények

Habár a kérdőíves felmérés elsődleges célja a környezet és egészség/betegség kapcsolatáról, illetve összefüggéseiről alkotott kép értelmezése volt, s külön kérdés is foglalkozott a szabadban végzett testmozgás lehetőségeivel, mégis a többi kérdés esetében is sokszor megjelent a sport és a rendszeres fizikai aktivitás egészséggel összefüggő relációja. Ezek értelmezésében leginkább kvalitatív eszközökhöz (pl. tanulói válaszok és ábrák) szeretnénk folyamodni, azonban bizonyos kérdések esetében fontosnak látjuk a válaszok statisztikai összesítését és elemzését is kvantitatív elemként.

A sport és a mozgás különböző formái úgy is, mint szabadidős aktivitás, és úgy is, mint a szabadban végezhető tevékenység, igen magas arányban jelentek meg a tanulók „*Mi jut eszedbe a környezetről?*” kérdésre adott válaszaikban. Ezt támasztják alá írásban adott feleleteik és az ezzel kapcsolatos rajzok. Ugyanis gyakran fedezhetünk fel az általuk rajzolt ábrákon különféle sporteszközöket (pl. kerékpárt, focipályát vagy kaput, görkorcsolyát, vagy éppen egy játszótérrel). Alapvetően tehát a sportolást a környezetben végezhető tevékenységként definiálják, de ezt a városban élő gyerekek leginkább a beépített környezethez köthető játszótérrel kötik össze. A környezettel

összefüggően ugyan a természeti környezet (fű, fa, virág, állatok, hegyek, patak) különböző elemei dominánsak a városi környezetben élő körében is, mégis a fizikai aktivitásként értelmezett sportolás egyértelműen játszótérhez és/vagy sportpályához kapcsolódó fogalomként tűnik fel rajzaikon. Ugyanakkor a vidéki iskolákban ezek az eredmények kevésbé markánsan jelennek meg, s általánosan a testmozgás szabadban végezhető cselekvésként jelenik meg a válaszokban és a rajzokban (1. ábra).

„A környezetemben jól érzem magam. Szeretek sportolni, meg játszani is.” (10 éves fiú, Nagykáta)

„Van egy játszótér a környéken.” (10 éves fiú, Budapest IV. kerület)

„Elégedett vagyok. Szeretek biciklizni. Nagyon szeretek görkorizni.” (9 éves lány, Elek)

„Szeretek görkorizni. Szeretek a kutyámmal futkározni. Szeretek labdázni.” (10 éves lány, Szolnok)

„Imádom a természetet, mert eszembe jut a focizás!” (9 éves fiú, Elek)

„A játszótér.” (10 éves lány, Budapest XI. kerület)

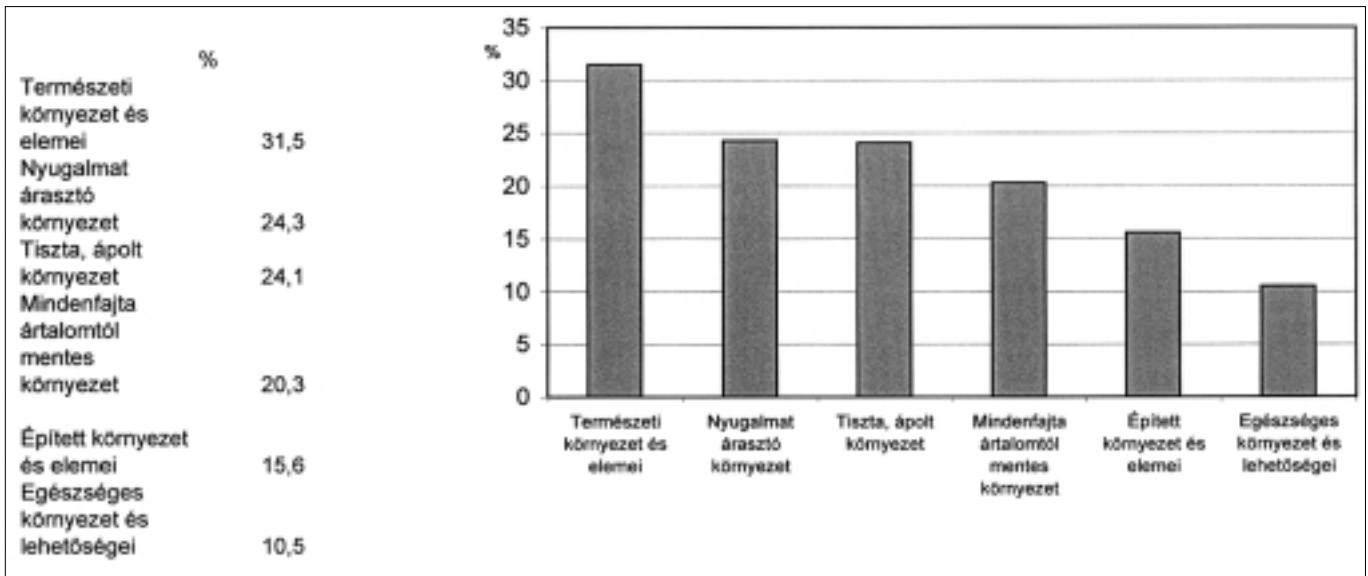
„Azokat a játszótéereket szeretem, ahol sok a fa.” (10 éves lány, Szeged)

A kérdésre adott írásos és rajzos válaszok alapján különböző kategóriákban (természeti környezet; épített környezet; egészséges környezet; nyugalmas és rendezett környezet stb.) került sor azok összegzésére (2. ábra). Közülük a megkérdezett tanulók első sorban az egészséges környezettel hozták összefüggésbe az egészséges életmód és életvitel olyan lehetőségeit, mint a rendszeres testmozgás, sportolás, kirándulás stb. (több mint 10%-ban). Ugyanakkor a korosztály-specifikus mozgásformák, melyek leginkább a játszótérhez köthetők, szintén megjé-

1. ábra. A testmozgás, mint szabadban végezhető cselekvés (10 éves fiú, Nagykáta)

Figure 1. Physical activity as a possible behavior outdoors (10-year-old boy, Nagykáta)

2. ábra. A környezet értékelése a helyi lakosok szerint. **Figure 2.** Evaluation of the environment by residents

lentek, igaz, közvetett formában. Ugyanis az épített környezet elemeinek megnevezésében igen markánsan jelent meg maga a játszótér, illetve az ahhoz köthető játék- és mozgásforma széles skálája (pl. csúszdázás, homokozás stb.). Ez utóbbi válaszok sokkal inkább ábrák formájában jelentkeztek a kérdőíves felmérés során (3. és 4. ábra).

„A gyerekek játszanak, az öregek sétálnak a parkban.” (10 éves fiú, Szeged)

„Nagy játszóterek, mindenki azt csinál, amit akar.” (11 éves fiú, Szeged)

„Olyannak, hogy mindenki játszik mindenkivel.” (9 éves fiú, Szeged)

„Focizunk, nem szennyezik a területet.” (10 éves lány, Elek)

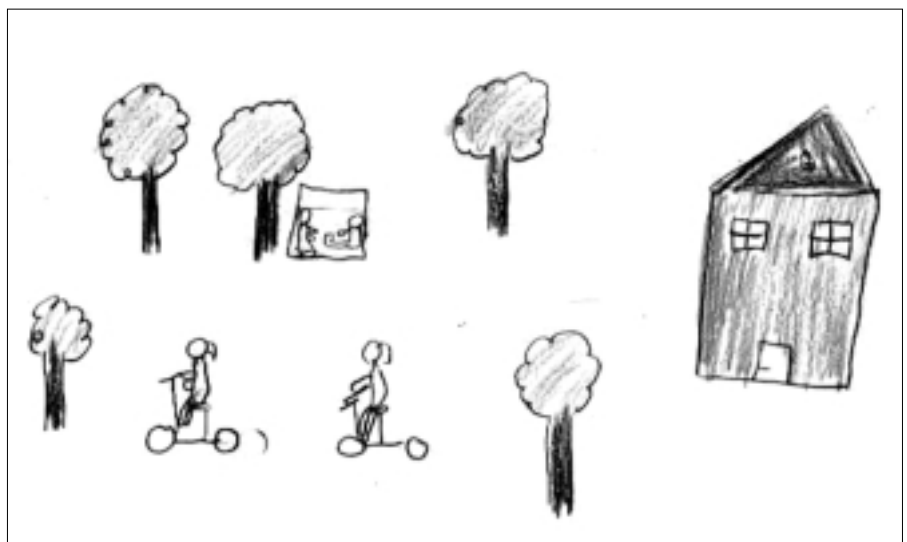
„Mindenki sportol, és nem szemetelnek.” (11 éves lány, Budapest XI. kerület)

„Ahol mindenki kint van, játszik vagy beszélget.” (10 éves lány, IV. kerület)

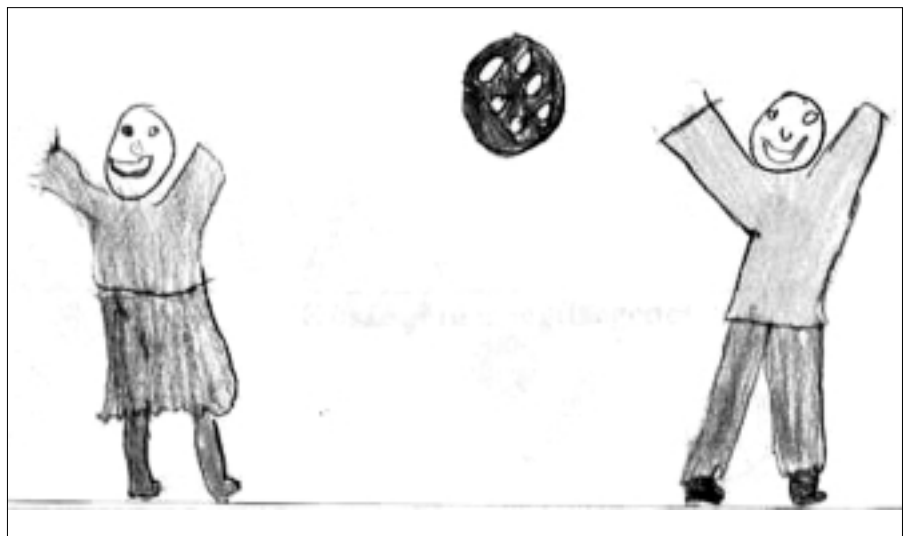
„Örülnek a gyerekek, lehet játszani!” (11 éves lány, Szolnok)

„Naponta kirándulnak, sportolnak.” (11 éves lány, Nagykáta)

A kérdőíves felmérésben a tanulók 10,5%-a írásban, 3,1%-a pedig rajzban nevezte meg a sportolást és a testmozgást az egészséges környezet elemeként. Úgy ítéljük meg, hogy a választott kérdőíves módszer lehetőségeit a tanulók ebben a kérdésben kevésbé aknázták ki, hisz ábrák segítségével még inkább hangsúlyossá tehetők volna válaszaikat ezzel a kategóriával. Az eredmények nemek szerinti bontásában szignifikáns eltérés nem tapasztalható, hisz a fiú tanulók 9,5%-a, a lány tanulók 9,3%-a nevezte meg a fizikai aktivitást vagy annak különböző

3. ábra. A játszótér, mint az egészséges és boldog környezet színtere (10 éves fiú, Szolnok). **Figure 3.** Playground as a scene for healthy and happy environment (10-year-old boy, Szolnok)

4. ábra. Labdajáték mint a szabadban végezhető sporttevékenységek típusa (9 éves lány, Szeged). **Figure 4.** Ball game as a possible physical activity in the open air (9-year-old girl, Szeged)

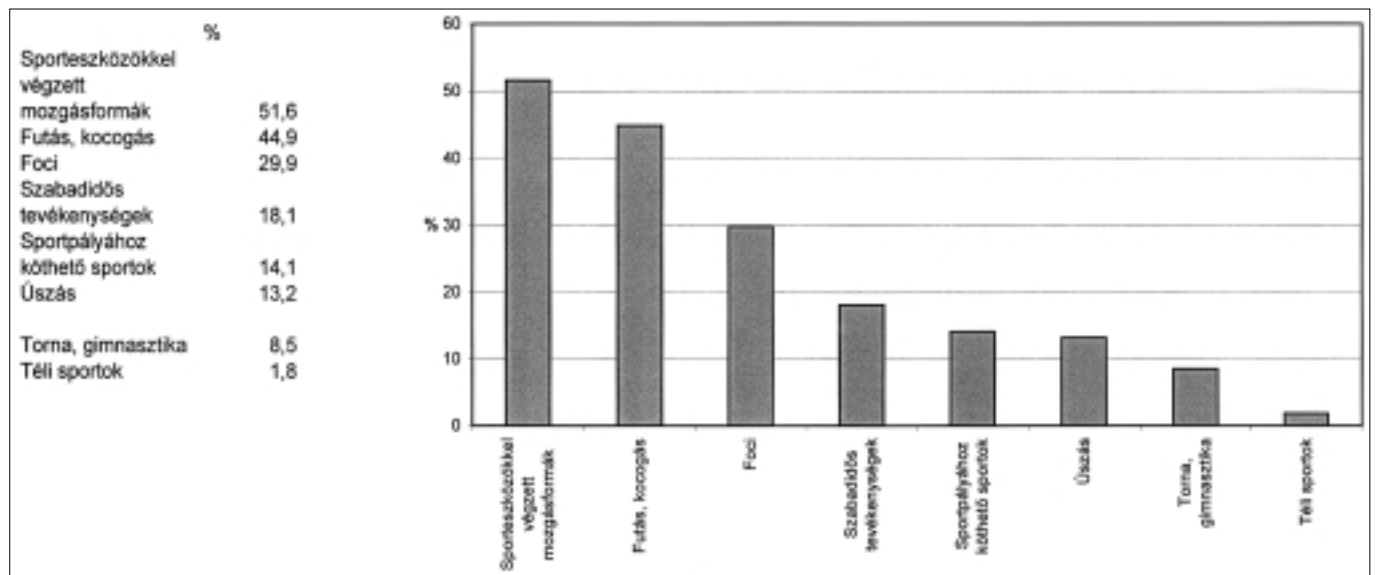
formáit, melyekkel pedig az egészséges környezetre asszociáltak. Ugyanakkor érdekes annak figyelembe vétele is, hogy az épített környezet kategóriában a tanulók milyen környezeti elemekkel azonosították magát a környezetet, illetve ebben mennyire jelentek meg a sportolási lehetőségek. Az eredmények összesítése alapján ebben a kategóriában kapott igazi értelmezést a „draw-and-write” technika, hisz a megkérdezett tanulók „csupán” 15,6%-a írásban, míg 35,5%-a pedig rajzban nevezte meg a játszótér az épített környezet elemeként. Ezzel egyrészt közvetlen mozgáslehetőséget, másrészt markáns lakókörnyezeti elemet (pl. lakótelepeken) neveztek meg, harmadrészt pedig rajzos formában mindezeket „játékosan” jelenítették meg. Ezek az összefüggések és hatások még ebben a korosztályban egyaránt jellemzőek mindkét nem esetében: a fiúk 13%-a és a lányok 15,7%-a írásban, míg rajzban 52%, ill. 22,2% nevezte meg ezt a kategóriát a kérdésre adott válaszaiban. Az utóbbi eredménye igen határozott különbsége elsősorban a foci szerepével magyarázható, ugyanis igen sok fiú tanuló a környezetet leginkább a futballpályával azonosította, s így igen sok rajzban jelenik meg vagy a labda, vagy a futball kapu (1. ábra). Természetesen ez közvetlenül is befolyásolja a nemek sportágválasztási preferenciáit (Stuller, 1993; Stuller, 1995). A lakókörnyezet szerint eltérés kevésbé figyelhető meg az eredményekben, vagyis a játszótér, mint környezeti elem és sportlehetőség mindenhol jelen van, ezzel a kisiskolások mozgástanulásának fontos részét képezi.

A „Milyen mozgást végzel kint a szabadban, a környezetben?” kérdés során a gyerekek túlnyomó többsége legalább 2-3 olyan mozgásformát nevezett meg, melyet rendszeresen folytat. Meg kell említeni, hogy a válaszadó gyerekek kevesebb, mint egy százaléka jelentette ki, hogy semmilyen sporttevékenységet nem végez. Ez az eredmény pedig az iskolában a heti legalább 2-3 testnevelés órán végzett fizikai aktivitás ellenére figyelemfelkeltő információ. Az életkori sajátosságoknak megfelelően a gyerekek leginkább biciklizés, futás, focizás okán végeznek rendszeres mozgást a szabadban, de sokuk jegyezte meg a hétvégi kirándulásokat, túrákat, sétákat. A lakótelepen élő gyerekek leginkább a játszótéren végezhető tevékenységekre utaltak (pl. „mászókázás”, „csúszdázás”, görkorcsolyázás, tollaslabda stb.), míg a családi házas övezetekben, ill. a vidéken élők egytől egyig a biciklizést nemcsak írásban jelenítették meg, hanem rajzokon, ábrákon is. Egyértelműen tapasztalható volt, hogy a városi környezettől távol olyan mozgásformák is megjelentek a gyerekek válaszaik között, amelyek elsősorban a falusi környezethez köthetők - pl. lovaglás -, a futballon kívül sportpályához köthető sporttevékenységek pedig kevésbé. A tanulók igen nagy aránya a futást és a kocogást jelölték meg a szabadban végezhető rendszeres testmozgásként, ami mégiscsak utal az iskolai testnevelés kedvező hatásaira. Érdekes, hogy a felmérésben részt vevő iskolák közvetlen környezetében található uszoda (pl. XI. és IV. kerület) nemcsak az iskolai, hanem az iskolán kívüli sportolási lehetőségekben is meg-

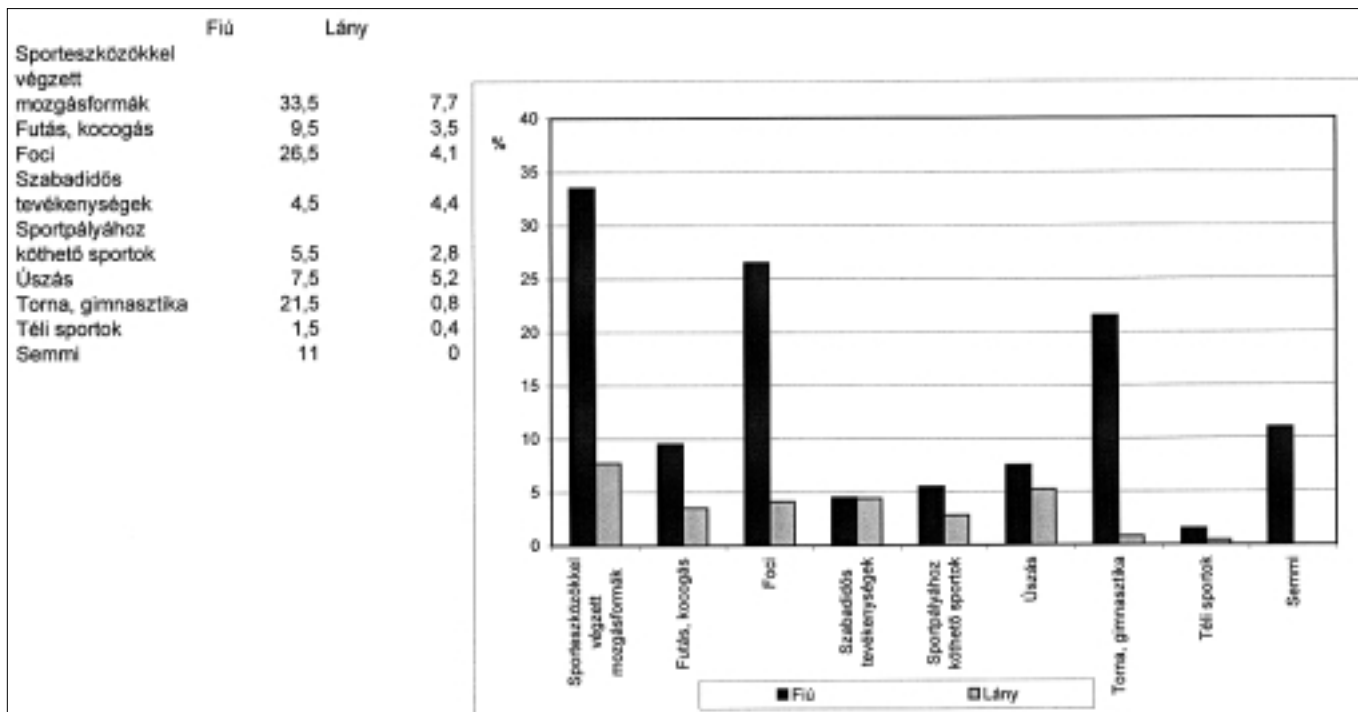
határozó szereppel bír, amit a tanulók gyakrabban is jeleztek válaszaikban. Főleg a városi környezetben domináns a kutyasétáltatás, mint rendszeres szabadban végezhető mozgásforma.

A megkérdezett tanulók írásos és rajzos válaszait a szerint kategorizáltuk, hogy sporteszközzel végezhető (pl. görkorcsolya, tenisz, asztalitenisz, kerékpár stb.), avagy sportpályához köthető (pl. kosárlabda, kézilabda, küzdősportok) mozgásformákat neveztek meg. Ez utóbbi esetében a futballt külön szerepeltettük, hisz hazánkban, főként a fiatalok körében prioritást élvező sportlehetőség. Fontosnak tartottuk a tornát/gimnasztikát és a futást/kocogást szintén külön kategóriában kezelni, melyek utalnak/utalhatnak az iskolai testnevelés szerepére. Szabadidős tevékenységek megnevezés alatt a kirándulás, barlangászat, lovaglás, tánc stb. szerepelt. Az eredmények összegzése (5. ábra) bizonyította, hogy a tanulók elsősorban korosztály-specifikus sporttevékenységeket folytatnak (pl. biciklizés, focizás, egyszerű eszközökhöz köthető sportágak), amelyekre azonban hatással vannak a lakókörnyezeti elemek. Már korábban is említettük, hogy a játszótér központi helyet foglal el mindennapi tevékenységeikben, így nem meglepő, hogy az általuk preferált sportágak is elsősorban a játszótérre köthetők.

Ugyanezen eredmények nemek szerinti bontása (6. ábra) szignifikáns különbségeket világított meg. Nem meglepő, hogy a kisiskolás fiúk inkább részesítik előnyben a focit, de az már igen, hogy inkább ők neveztek meg a tornát és a gimnasztikát általuk választott és „üzött” sporttevékenységként. A

5. ábra. A szabadban végzett mozgásformák a tanulók véleménye alapján. Figure 5. Physical activities outdoors by students' opinion

6. ábra. A szabadban végzett testmozgás formái nemek szerinti bontásban. **Figure 6.** Physical activities in the open air according to gender

különböző sporteszközökkel végezhető mozgásformák esetében azért szembevetendő a fiúk aránya, mert ők válaszaikban egyszerre több sportot is megneveztek, mint a lányok. Ez nemcsak a kisiskolások sportág választási preferenciáira, hanem fizikai aktivitásukra is utal. A fiúk szeretnek egyszerre több mozgásformával élni, bár közöttük magasabb azoknak az aránya, akik viszont bevallottan semmilyen sporttevékenységet sem folytatnak, legalább is a kérdés alapján kint a szabadban, a környezetben.

A „Mit gondolsz, mi történik azzal, aki keveset van a szabadban?” kérdés során szinte minden tanuló negatív következményekkel kötötte össze válaszait és ábráit. Ezek egyrészt valamilyen egészségi panasszal és/vagy betegséggel összefüggésben jelentek meg; vagy valamilyen testi (elhízás, gyengeség, fáradékonyság), illetve lelki tünetet (rosszkedvű, gonosz, unalom) neveztek meg. A testi tünetekre vonatkozó válaszokat további négy kategóriára osztottuk: betegség, konkrét tünet megnevezés, elhízás, halál, míg a lelki tüneteket további két kategóriába soroltuk: konkrét mentális betegségek, illetve negatív lelki elváltozások.

A válaszokban konkrét utalások is vannak a mozgáshiányra, a mozgáshiány következtében fellépő negatív következményekre:

„Nem annyira friss, mozgékony és nincs figyelemmel magára, mert a mozgás sosem árt, hanem nagyon jól

7. ábra. A sport megjelenítése a lakókörnyezetről alkotott egyszerű térképeken I. (11 éves fiú, Budapest IV. kerület). **Figure 7.** Representation of sport on simple maps displaying local environment I. (11-year-old boy, the 4th district of Budapest)

tesz.” (11 éves lány, Budapest IV. kerület)

„Többet lesz beteg, mert nem mozog annyit, mint amennyit kéne.” (10 éves fiú, Szeged)

„Az embernek mindig kell friss levegő. Ha nincs kint sokat a szabadban, akkor nem lesz olyan, mint mások.” (11 éves lány, Budapest XI. kerület)

Megfigyelhetjük a mozgáshiány következtében kialakuló betegségek említését, illetve a csökkent fizikai aktivitás következményeképpen kialakuló elhízást.

„Elgyengülnek az ízületei.” (10 éves fiú, Szeged)

„A csontjai nem erősödnek meg.” (11 éves lány, Szeged)

„Elhízik a sok evéstől, lustává válik.” (11 éves fiú, Szeged)

„Sokszor beteg, elhízik, lusta lesz.” (11 éves fiú, Szeged)

„Nem fog tudni dolgozni.” (10 éves fiú, Elek)

„Legyengül és sokszor megbetegszik.” (9 éves fiú, Szeged)

„Az megbetegszik, kórházba kerül

és súlyos betegségei lesznek.” (10 éves lány, Szeged)

A gyerekek által rajzolt egyszerű térképen szintén megjelennek a sporttal, a rendszeres fizikai aktivitással kapcsolatos képek, így gyakran fedezhetünk fel az ábrákon játszótér, sportpályát, leginkább labdarúgópályát, uszodát (7. és 8. ábra). Ez utóbbi határozottan jelentkezett a fővárosi iskolákban, ahol az iskola közelében található uszodákban gyakorta tartanak úszásktatást.

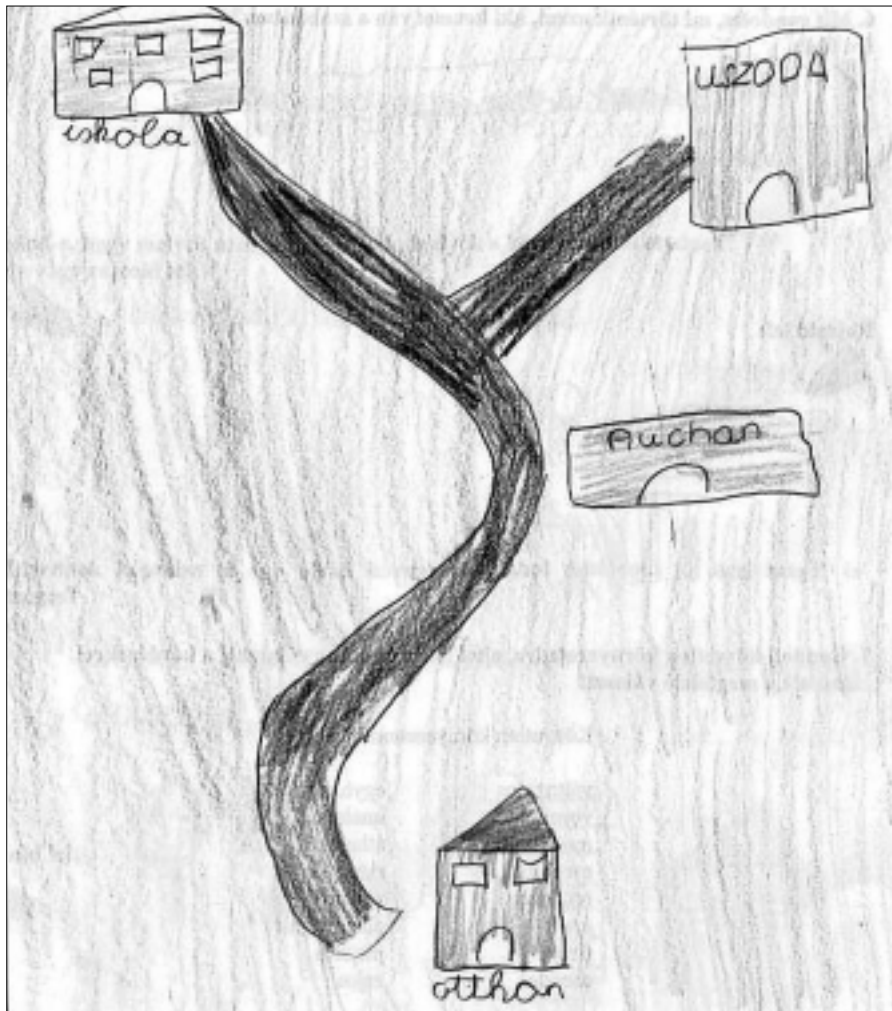
Megbeszélés és következtetések

Amint láttuk, a megkérdezett tanulók nagy részének a környezetről a természeti és az épített környezet mellett először egy sporttal kapcsolatos dolog jutott az eszébe. Gyakran olyan helyen éreznék magukat boldognak, ahol minden szép tiszta, és lehetőség van a mozgásra, játékra. A gyermeket körülvevő környezet nagyon fontos. A gyerekek ott érzik jól magukat, ahol boldogok, ehhez a helyhez kötődnek

(Düll, 2002). A környezet és az egyén között szoros kapcsolat alakulhat ki, az így kialakult kapcsolat kihathat az egyén további életére. Fontos, hogy mind az épített, mind a természetes környezet vonzó legyen az egyén számára, lehetőséget nyújtson a rendszeres testmozgásra. Ezzel is elősegítve, hogy a rendszeres sport már egészen fiatal korban az élet szerves részévé váljon.

A lakókörnyezet típusai és elemei különböző lehetőségeket nyújtanak a rendszeres sportoláshoz, illetve testmozgáshoz (Hohepa és mtsai, 2006). Nagyvárosok belvárosi részeiben a sűrűn beépített, bérházas övezetekben a közparkok és játszótérek kis alapterülete, igen sokszor elhanyagolt állapota, valamint az azt körülvevő forgalmas, zajos, szennyezett környezet kevésbé nyújtanak kedvező adottságokat a fizikai aktivitáshoz a gyermekek számára. Ezzel szemben a lakótelepek központi részein kialakított játszótérek, sportpályákkal felszerelt parkok nemcsak a közösségi együttlétre, hanem a fiatalok számára sporttevékenységek végzésére is alkalmas objektumok. Legtöbbször a lakótelepek magas népsűrűsége önmagában is vonzó különféle sportcentrumok (pl. fitness center) betelepülésére, de ezeket inkább a kamaszkorúak, illetve a felnőttek veszik igénybe. A családi házas kertvárosok nagyobb távolságra vannak a forgalmas városrészekről, legtöbbször a városok zöldövezeteiben kellemes körülményeket teremtenek az ott élők számára, s nem ritka, hogy a házak kertjeiben a gyerekek részére felállított mászókákat, csúszdákat, hintákat stb. látunk, ahol legalább a gyerekek nap, mint nap rendszeresen mozoghatnak. Vidéki, falusias lakóövezetekben viszont a természet közelsége vonzó a gyermekek számára, s jelent motivációt a fizikai aktivitásra.

A gyermekek laikus betegségképében fontos szerep jut a külső környezeti tényezőknek, megfázásnak, baktériumoknak, környezetszennyezésnek (Pikó – Bak, 2004). Mi arra voltunk kíváncsiak, hogy a gyerekek szerint a bezártság, a kinti környezet tartós hiánya, hogyan hat az egészségre. Minden esetben negatív válasz született. A bezártságot szorosan összekapcsolták a mozgáshiánnyal és annak következtében kialakuló betegségekkel, mint gyenge csontok, ízületek gyakoribb megbetegedései. A gyerekek már ebben az életkorban összekapcsolják a mozgáshiányt és az elhízást, ami népbetegségnek számít és felnőtt korra számos betegség, így magas vérnyo-

8. ábra. A sport megjelenítése a lakókörnyezetről alkotott egyszerű térképeken II. (11 éves lány, Budapest XI. kerület). **Figure 8.** Representation of sport on simple maps displaying local environment II. (11-year-old girl, the 11th district of Budapest)

más, kettes típusú cukorbetegség kialakulásához vezethet (Patrick és mtsai, 2004).

Ahogy tanulmányunk elején bemutattuk, mind a környezet, mind a rendszeres fizikai aktivitás külön-külön is nagyon fontos az egészségfejlesztésben és így az egészség alakításában (Stuller, 1993). Mint kutatásunk bizonyította, e két terület egymással szoros kapcsolatban áll. Ezért fontosnak tartjuk a megfelelő sportolásra, rekreációra kialakított környezetet, mely számos lehetőséget nyújt a gyerekeknek a megfelelő mozgásra, kikapcsolódásra. Elősegíti a fizikai aktivitás életvitelbe történő beépülését, ezzel mintegy támogatja a fiatalok egészséges testi és lelki fejlődését.

Kutatási eredményeink gyakorlati alkalmazását a helyi döntéshozatalban (területfejlesztés) és a helyismeret bővítésében, illetve annak oktatási célú felhasználásban látjuk. Egyrészt az eredmények alapján láttuk, hogy mennyire fontos a 7-11 éves korosztály mozgásfejlődésében a játszóterek és közösségi terek (pl. sportpályák) szerepe, így ezek gondozása, fejlesztése és új kialakítása legalább az általános iskolák közelében prioritást kell hogy élvezzen. Dicséretes, hogy sokszor éppen helyi kezdeményezések hatására nemcsak uniós, hanem hazai forrásokból is vannak szép példák erre a folyamatra. Másrészt azt is fontosnak tartjuk, hogy az általános iskolák pedagógusai jól ismerjék iskolájuk közvetlen környezetét, s annak a kiskolások életében szerephez jutó elemeket. Tudják, hogy milyen lehetőségekkel élhetnek a tanulók iskolán kívüli szabadidejükben, próbálják azokat erősíteni a gyerekek sporttevékenységeiben. Azok a lehetőségek, amelyek pedig alapvetően hiányoznak a lakókörnyezetből, jelenjenek meg az iskolai nevelésben, s legyen a tanulóknak esélye választani a különböző sportágak, tevékenységek és szabadidős programok között!

Irodalomjegyzék

Bak J. - Keresztes N. - Pikó B. (2004): A sport szerepe a gyermekek egészség tudatosságának alakításában. Magyar Sporttudományi Szemle, 2-3. 38-42.

Chinn, D. J. - White, M. - Harland, J. - Drinkwater, C. - Raybould, S. (1999): Barriers to physical activity and socioeconomic position: implications for health promotion. J. Epidemiol. Commun. Health, 53. 191-192.

Düll A. (2002): Ember és környezet affektív kapcsolata: A helykötődés. Alkalm. Pszichol., 4(2). 49-65.

Giles-Corti, B. - Donovan, R. J. (2002): Socioeconomic status differences in recreational physical activity levels and real and perceived access to a supportive physical environment. Prev. Med., 35. 601-611.

Hill, D. T. - Angel, J. R. (2005): Neighborhood disorder, psychological distress, and heavy drinking. Soc. Sci. Med., 61. 965-975.

Hohepa, M. - Schofield, G. - Kolt, G.S. (2006): Physical activity: What do high school students think? J. Adolesc. Health, 39. 328-336.

Keresztes N. - Makó M. - Klembucz E. - Hanusz K. - Pikó B. (2005): Magartartási rizikófaktorok összehasonlító epidemiológiai vizsgálata a Dél-alföldi régió ifjúsága körében. Magy. Epidemiol., 3, 195-208.

Keresztes N. - Pikó B. (2005): Pszichoszociális egészségfaktorok összehasonlító epidemiológiai vizsgálata a Dél-alföldi régió ifjúsága körében. Magy. Epidemiol., 3. 217-228.

Keresztes N. - Pluhár Zs. - Pikó B. (2006): Fiatalok életmódja és egészsége lakóhelyük tükrében. Új Pedagóg. Szem., 6. 36-47.

McNeill, L. H. - Kreuter, W. M. - Subramanian, S. V. (2006): Social environment and physical activity: A review of concepts and evidence. Soc. Sci. Med., 63. 1011-1022.

Metsch, L. R. - Pollack, H. A. (2005): Welfare reform and substance abuse. Milb. Quart., 83. 65-99.

Patrick, K. - Norman, G. J. - Calfas, K. J. - Sallis, J. F. - Zabinski, M. F. - Rupp, J. - Celle, J. (2004): Diet, physical activity and sedentary behaviors as risk factors for overweight in adolescence. Arch. Ped. Adolesc. Med., 158. 385-390.

Pikó B. - Bak J. (2005): Pedagógusok szerepe a gyermekek egészség- és környezettudatosságának alakításában. Iskolakult., 5. 54-60.

Pikó B. - Bak J. (2004): A laikus egészségkép orvosi jelentősége: Gyermek véleménye egészségről és betegségről. Orv. Hetil., 145(39). 1997-2002.

Pridmore, P. - Bendelow, G. (1995): Images of health: Exploring beliefs of children using the "draw and write" technique. Health Educ. J., 54. 473-488.

Sallis, J.F., Bauman, A., Pratt, M. (1998): Environmental and policy interventions to promote physical activity. Am. J. Publ. Health., 15. 379-397.

Stead, M. MacAskill, S. - MacKintosh, A.M. - Reece, J., Eadie, D. (2001): "It's as if you're locked in": Qualitative explanations for area effects on smoking in disadvantaged communities. Health Place, 7. 333-343.

Stuller Gy. (1993): A pedagógia és a sportpedagógia alapjai. Szerk.: Márkus L. OTSH, Bp. 73 p.

Stuller Gy.: A pszichológia és a sportpszichológia alapjai (1995). Rec-tus, Bp. 227 p.

Vuori, J. (1998): Does physical activity enhance health? Patient Educ. Couns., 33. S95-S103.

Weist, M. D. - Freedman, A. H. - Pas-kewitz, D. A. - Proeschler, E. J., Flaherty, L.T. (1995): Urban youth under stress: Empirical identification of protective factors. J. Youth Adolesc., 24. 705-721.

Consideration on Philosophy of Sport

Gondolatok a sportfilozófiáról

Jerzy Kosiewicz

University of Physical Education Institute of Social Sciences
Department of Philosophy, Warszawa

Abstract

In social sciences philosophy of sport is largely recognized as a more or less autonomous discipline. The author of this paper refuses this view and denies the arguments that are supposed to support it. He states that neither the already existing philosophical reflections on sport, nor books, reviews published under the title philosophy of sport, nor scientific societies or other institutions using the name of the philosophy of sport can be accepted as ultimate proofs for justifying the existence of the philosophy of sport. They can be considered as signs of its establishment and institutionalization. The author's intention is to encourage a debate on the topic and he expects to receive remarks from experts.

Key-words: philosophical reflection, autonomous discipline stating a debate

Összefoglaló

A sportfilozófiát széles körben többé-kevésbé önálló szakfilozófiának tekintik a társadalomtudományban. Jelen tanulmány szerzője tagadja ezt a nézetet és cáfolja a sportfilozófia önállósága mellett felhozott érveket. Dolgozatában kifejti, hogy sem a sporttal kapcsolatos filozófiai reflexiók, sem a sportfilozófia címszó alatt megjelent könyvek, folyóiratok, sem az elmúlt évtizedekben létrejött sportfilozófiai társaságok és egyéb intézmények nem jelentenek bizonyítékot arra nézve, hogy a sportfilozófia valóban önálló tudományág, csupán arra utalnak, hogy kialakulása és intézményesülése folyamatban van. A tanulmányt a szerző vitaindítóknak szánja és várja a szakemberek észrevételeit.

Kulcsszavak: filozófia reflexciók, önálló tudományág, vitaindító

There exists a view assuming that within the framework of philosophy there is a specialized subject called philosophy of sport, and it functions as an autonomous academic discipline

“quite well for years”¹. It is supposed to be justified, among other things, by abundant literature on the subject. W. Lipoński assumes that the appearance of this discipline took place in the 19th century.

This standpoint is supposed to be reinforced by P. McBride's work from 1932 entitled *The Philosophy of Sport*. It is suggested that the definite stabilization of the philosophy of sport took place in the years 1967-1979 when, *inter alia*, the monographs and papers by H. Slusher (*Man, Sport and Existence*, 1967), P. Weiss (*Sport. A Philosophic Inquiry*, 1969), W. J. Morgan (“On the Path toward an Ontology of Sport”, *Journal of the Philosophy of Sport*, 1976; “Some Aristotelian Notes on the Attempt to Define Sport”, *Journal of the Philosophy of Sport*, 1977), H. Lenk (*Social Philosophy of Athletics*, 1979) were published. In order to complete Lipoński's argumentation (I do not agree with), I would add to this list a book he does not refer to – *Philosophy and Human Movement* (1978) by D. Best; a monograph which is commonly regarded as excellent.

The sufficient justification of the discussed viewpoint is, according to Lipoński, constituted by the elaborated views of H. Lenk included in the following articles – *Prolegomena toward an Analytic Philosophy of Sport* (1985), *Toward a Social Philosophy of Achievement and Athletics* (1988) – as well as in collective works which were edited by him (like, *inter alia*, *Aktuelle Probleme der Sport Philosophie*, 1983).

The next milestones in the development of the philosophy of sport were, as it is stated by Lipoński, the following works: *Philosophy of Sport* (1990) by D. Hyland and R. Scott Kretchmar's work *Practical Philosophy of Sport* (1994).

The argumentation which is quoted by Lipoński does not convince me, although I understand and appreciate his intentions, since as a philosopher considering the issues of sport from a phi-

losophical viewpoint, I also would like the philosophy of sport to come into being as an independent discipline and to develop it as well as it is possible.

Unfortunately, Lipoński makes a mistake in this case. The context of justification he has worked out is a common place, that is, it has a colloquial character. From the fact that “there are works embracing the philosophy of sport in an overall way which are edited as books and special journals dedicated to it, academic organizations and handbooks with extensive bibliographies” it does not mean at all that “probably the discipline itself exists”. It is a superficial, non-philosophical and – I would say – a banal reasoning.

According to my viewpoint, reality is quite different. Nowadays the so-called philosophy of sport is still at the very beginning of its establishment and development; actually it has not yet become autonomous. I think that at least two or three centuries will pass before this discipline takes its shape, and much more, before it becomes truly independent. At present, in my opinion, we have to cope with the initial phase of its development demanding pioneers. It is an arduous and time-consuming work in order to extract, like Socrates with his maieutic method, new philosophical assumptions specific only for the philosophy of sport from previously uncultivated research areas.

Those who are philosophers by their education can carry out research on sport related topics relatively easily because of their professional knowledge. However, taking into account the whole population of philosophers, only a few of them focus on sport. And if they deal with it, they treat it rather as a peripheral issue which does not bring them fame in the philosophical milieu. The so-called philosophy of sport functions in this milieu a bit like an illegitimate child. The decisive majority of philosophers treat persons dealing with the philosophy of sport with a pinch of salt. Certainly it does not facilitate their work and the development of the field.

Sport philosophy (I will continue to use this term although I would rather prefer to use a formulation “philosophical reflection on sport”) can be described as being in its initial stage; among others, on the ground that it is a philosophy which has an applied character. The term “applied character” means solely that philosophy of sport in this stage of development only borrows notions, terms, issues and assumptions from general philosophy and various branches of philosophy, in order to – expressing it briefly and using K. Ajdukiewicz’s nomenclature – to describe (ideographic endeavors), to explain (nomothetic endeavors), and to evaluate (the employment of axiology) all – that according to given authors from their own (that is, subjective) viewpoint – are connected with sport.

The philosophy of sport is primarily based on – of course in a selective way – the existing experiences, the existing effects of cognitive endeavors²; that is, achievements (in other words, accomplishments) of the whole of philosophy, if it can be described in such a way. In connection with this process, philosophy of sport can be regarded – in accordance with neo-Platonic concepts – rather as the “art of arts” than the highest form of knowledge³. Thus, traditional and contemporary philosophies are solely means of serving the development of philosophical reflection on sport – both from the content-related and formal (that is, methodological) viewpoint⁴.

Philosophy of sport only applies and uses the major results of research carried out in other, non-sport related fields of philosophy. However, the level of development of any disciplines is recognized not only by the ability to transform and to use which has been achieved somewhere else, but by the new ideas, concepts and methods created by and characteristic only for a particular discipline, in this case by the philosophy of sport.

The situation concerning the philosophy of sport looks quite different. For the time being it is like a “cognitive parasite”. It borrows and uses notions, ideas, concepts and methods from general philosophy without returning anything to it, I mean, without contributing to the progress of the “mother” discipline. It is so because there is no feedback relation (according to L. Kożakowski’s understanding) which is characteristic for philosophy interpreted in a traditional way⁵ and which takes place when philosophy not only utilizes achievements

of other branches of sciences, but also exerts back its inspiring influence, that is when it inspires subsequent cognitive activities by its own cognitive achievements and by its generalizations of fulguration (according to K. Lorenz’s interpretation).

The above mentioned situation exists, for example, in the philosophy of biology and in the philosophical theory of system by L. von Bertalanffy, connected with the concept of human organism understood as a functional structure⁶, which has had a significant response in philosophical anthropology, in general philosophy and in the theory of medicine or even in clinical medicine.

Studies on Descartes’ philosophy of physics exerted a significant influence on the philosophy of cosmos (a mechanical vision of the world), philosophical anthropology (a mechanical concept of the man) and on medical praxis.

S. Freud’s considerations on psychoanalysis have significantly influenced the development of philosophical anthropology, philosophy of medicine and the progress of psychiatric therapies, as well as the appearance of new forms of biological psychoanalysis and of various forms of neopsychoanalysis with their new ways to approach the same problems. All this has extremely enriched philosophical anthropology and medical therapies. Freud’s psychoanalysis has been applied to the philosophy of art and also to the theory of literature and drama. For example, as it is mentioned by S. Skwarczyńska, Hamlet’s indecision, full of self-limitations, can be explained, although one-sidedly, by the reference to the traditional psychoanalytical Oedipus complex.

There are several similar examples in this sphere. However, they do not regard the philosophy of sport.

G. Mc Fee points out in his paper entitled: “Are there philosophical issues regarding sport (other than ethical ones)?”⁷ that, as a matter of fact, there are no philosophical assumptions connected solely with or characteristic related solely to the reflection on sport⁸. Various philosophical ideas and forms of philosophical reflection are only used in order to define, to explain and – first of all – to understand what is the particular nature of the activities in the area of sport.

Mc Fee mentions in this context four main spheres of his own philosophical interest which are as follows: freedom of action, philosophical anthropology (or the philosophy of person), normativity of rules and aesthetics. He refer-

red to the content-related and methodological resources of these four areas while explaining what sport is. He proclaimed that research findings in connection with this issue do not contain any argument for the thesis that the philosophy of sport exists. In fact, a move of a technical overtone with a more or less effective applicative attempt has been done on the one hand, and sport is solely one of numerous cases which can be attributed to a given philosophical idea, on the other hand. Sometimes some steps from the field of sport can be very productive, e.g. in the didactical process connected with defining general principles and manifestations of the normative character of the rules or with the freedom of action.

Precisely the same can be said about the issues published in the book by the already mentioned H. Slusher. I refer to these themes since they are discussed by Lipoński for the sake of the clarity of reasoning: “*Sport and Being* (subchapters: *Realms of Being; Being-within-Sport; Truth of Being; Ontological Truth – Foundation of Form; Recognition of Truth in Sport; the Body of Entity*); *Sport and Purpose* (subchapters: *Sport – an Awareness of Human Action; Sport as a Situation; Sport as It Is; Togetherness – as a Potential; Realization of the Self*); *Sport and Meaning* (subchapters: *The Meaning of I; Sport – Relation and Meaning; Sport and the Symbol; Meaning of the Perceived Reality; Sport as Human Absurdity*); *Sport and the Religious* (subchapters: *Ritual; Sport as Religious Symbol; Sport and Religion – as Institution; Morality and Ethics; Allowing for the Existing Morality; The Element of Silence*); *Sport: Existence and Decision* (subchapters: *Perfection in Sport; A Production of Work and Play; Freedom as a Function: A Real of Anxiety; Sport and Death*).

The above issues and the content connected with them are, according to Lipoński, crucial arguments proving that philosophy of sport has come already into existence. What is obvious for philosophers, for example for McFee or for me, is that it might be difficult to understand and to accept by the non-philosophers, such as Lipoński. It has to be repeated once more, that application of philosophical assumptions in order to describe, to explain or to understand sport is not yet philosophy of sport in its strict sense; it means just philosophical reflections on sport, or maybe it is philosophy of sport at an early stage of its development. In this context sport can be only

a particular case, a useful example facilitating considerations on, among other things, the theory of truth, the theory of freedom, ontology, anthropology, morality and reflection connected with the philosophy of existence or tathology⁹. Here I refer to Wittgenstein in whose favorable example in his considerations in the field of the theory of games is chess.

Lipoński does not know this viewpoint, he does not know Graham McFee's standpoint either, in spite of the fact that – as he also says – “each title of current foreign literature can be, without exception, easily brought in from abroad”. If he knew current literature on the subject – let's remind that Slusher's book is from 1967 and McFee's from 1998 – he would probably be less categorical in his argument,¹⁰ and maybe he would point out (I do not rule out such a standpoint) that there are at least two opposing viewpoints regarding philosophy of sport. The first one states that it exists and the other one denies it.

McFee in one chapter of his work, entitled *Do We Need a Philosophy of Sport?* questions the sense of its existence. He wonders whether it is necessary at all to create an autonomous discipline for studying philosophical problems in sport. He analyzes the issue deeply and supporting his conclusions by serious arguments he – this distinguished expert in Wittgenstein's philosophy – declares that it is not. He proclaims, not without reason, that if in the process towards philosophy of sport only philosophical reflection on sport is applied, philosophy of sport as such is, in fact, redundant. General philosophy can serve as a theoretical basis for the reflections on sport, for understanding its sense, meaning, essence, etc. I suppose that such theoretical background is sufficient for philosophical reflections on sport, but it is not enough for the establishment of an independent discipline under the name of philosophy of sport. Nevertheless, reference to the achievements by general philosophy is a condition for the foundation of the individual branches of philosophy. Consequently, philosophical reflections on sport are the first steps in the way leading to philosophy of sport.

Moreover, the fact that many distinguished philosophers brought up issues connected with sport is not an argument either to justify the existence of the philosophy of sport – contrary to statements proclaimed by Lipoński. Introducing of “sports metaphors and

references to ancient sport (...), the reconstruction of spiritual and bodily experiences which had been acquired by Plato through his participation and victories, and the projection of these experience in his philosophy later” certainly aren't the evidence with the help of which the existence of the philosophy of sport can be proved, they are only signs of Plato's experiences as a competitor on which he referred to in his dialogues written much later. Besides, references to or using examples taken from sport are after all only applications of sport-related issues, not philosophy. The same is true for Hobbes, who allegedly was of an opinion that his sporting experiences were just sport (he used to play royal tennis) that ensured longevity for him together with singing in bed. Sartre also expressed his views on sport even in a more extensive way in “Being and Nothingness” (1956), but it has to do nothing with the existence of the philosophy of sport either.

Sufficient arguments for the existence of the philosophy of sport are not also constituted by the huge number of papers and books on the topic. Lipoński says that “in the bibliography of the academic handbook on philosophy of sport by C. Thomas entitled ‘Sport in Philosophic Context’, published in 1983, 455 titles referring to philosophy of sport were taken into account”, and that nowadays this number might be higher at least by 50%. This argumentation does not convince me at all. Maybe it is sufficient for the followers of Engels' views, published in the “Dialectics of Nature”, according to which a certain quantity can be transformed into quality. I would like to remark that this principle does not prove to be correct also in other disciplines, not only in philosophy. *Nota bene*, among others, Stefan Amsterdamski also raised this issue.

Neither am I convinced about the existence of the philosophy of sport by references to academic handbooks related to it, which are supposed by its supporters to constitute an absolutely certain evidence of its existence. I have a completely opposite opinion on that. Just those handbooks – more than any other works connected with philosophy of sport – justify its complete absence. They present the so-called philosophy of sport in the worst possible way, since they generally deal with retrospective references to other books attempting to associate philosophy with sport. They present mostly the effects of research by other aut-

hors, that is, the results of the application of philosophy on sport and not on disciplines related to sport, or on general philosophy. In comparison to original studies they only summarize the major ideas published in different other works. However, since these latter ones are not source-books, they include rather philosophical reflections on sport and not philosophy of sport in the strict sense, they cannot be regarded as true sources of relevant arguments.

Also the numerous journals and academic organizations connected with philosophy of sport are not sufficient to prove the thesis about the existence of the philosophy of sport. They can only contribute to its coming into existence. It will probably happen in the future. Contemporary academic world, including philosophy, is highly institutionalized and generally promote the establishment and the development of new disciplines. The times of Hume or Feuerbach who worked far from universities or other institutions have passed by.

Zbigniew Krawczyk suggests that “the beginnings of the philosophy of sport can be dated back to the 60s of the previous century and a book by H. ‘Men, Sport and Existence’ (1967) can be regarded as the work symbolizing this fact”. Although, I agree with most of his scientific ideas, this argument does not sound convincing to me. Aristotle, Pomponazzi and Descartes wrote (the first of them in antiquity, the second in the 15th and the third in the 18th century) excellent books about the soul of human being (“On Soul” and on “Soul's Passion”, as well as on “Immortality of Soul”), but it does not mean at all that since as early as the times of their publications we can speak about the existence of psychology, which in fact came into being much later. The above mentioned authors, as well as many others from ancient philosophers (including Christian ones), through medieval philosophers to contemporary ones, can be regarded to a certain degree only as forefathers of this fascinating academic discipline. In the case of the philosophy of sport the situation is similar. In my opinion it will appear probably much later.

In connection with this topic it is worthwhile to mention that nowadays there is a public dispute whether philosophy is a science at all or not. This question is discussed at conferences and in special reviews and it becomes very exciting from time to time. Such debate is very valuable from epistemological viewpoint, since it promotes to

analyze the deeper nature of the discipline and by so doing it facilitates defining its identity. The latter statements are valid for the discussion about philosophy of sport. Arguments and contra-arguments concerning its existents will probably promote its real establishment and further development.

Graham McFee and myself expressing epistemological skepticism towards philosophy of sport we use texts from the same field, of course, in a critical way, with the attempts to promote it by discussing, among others, the main criteria of its identity. Paradoxically, our works are regarded sometimes as proofs for the existence of the philosophy of sport in spite of our totally different, to be more precise, opposite intention.

Nota bene, a dispute about the existence or non-existence of the philosophy of sport can be concluded in one way more, which is presented below.

There is a question which arises in this context: is philosophical reflection on sport "pure" philosophy in the full meaning of the word or not? I think when we refer to philosophical reflections in the strict sense, in spite of our criticism which is justified in this respect, we deal with philosophy, as such. This statement can be explained in the following way.

Firstly, philosophy is a form of thoughts, which expresses and objectifies solely human cognitive abilities and qualities. It manifests itself e.g. in the meditations by Descartes, who presented solely his own views worked out by himself, without having any other supra-natural sources and inspirations.¹¹

Secondly, philosophy refers to thoughts created by man, originating from a transcendental or a transcendent, ideal (religious or non-religious) and objective reality, such as it is suggested by the Hegelian concept of the "Absolute", which realizes itself in individual and collective consciousness. According to this concept, man is an instrument or a medium in the hands of the "Absolute", being unaware of its role and only transmitting knowledge which has come into being and is revealed in it. He is not aware of the idea that it is not him who thinks in reality. He does not know that it is the "Absolute" that manifests itself in his thoughts; and that it is the "Absolute's" wisdom, logic that objectifies itself in his views.

The concept contains similar explanation concerning collective consciousness. People believe that it is created

by them, that culture, art, morality, religion, state, philosophy are produced by their exceptional species-specific unique qualities, whereas manifestations of both collective and individual consciousness are supposed to be only evidence of the Absolute's necessary self-creation and self-affirmation, they are not the result of human activity.

The two above-mentioned concepts show that each form of philosophical reflection within the given framework is philosophy, since philosophical considerations, fulfilling methodological and content-related requirements formulated towards institutional and non-institutional philosophy, and expressed in a verbal or a written form, are philosophy. From this perspective philosophical reflections on sport can be regarded as philosophy, since in this case philosophy as such focuses his attention on sport. In this context the term philosophy of sport could be used even if philosophy of sport as an autonomous discipline has not existed yet in a formal sense. However, in order not to introduce a paradox, and at the same time an ontological dissonance concerning the simultaneous existence and non-existence of the philosophy of sport, from the viewpoint of philosophy it is better to use the notion of philosophical reflections on sport.

Notes

¹ The presented quotations and argument by Z. Lipoński undermining the opinion about the non-existence of the philosophy of sport come from his extensive reviewer's opinion, which was passed to the publishing house of the Academy of Physical Education in Warsaw in 2004. He argues in it in detail about the existence of the philosophy of sport in a categorical way.

² *Nota bene*, philosophy is treated contemporarily as a non-empirical branch of knowledge of a strictly theoretical character possessing intuitive qualities.

³ It refers to these neo-Platonic concepts of philosophy which are included in commentaries to Aristotle's work edited since the 4th century BC (cf. J. Domański: *Metamorfozy pojęcia filozofii /Metamorphoses of the Notion of Philosophy/*, Warszawa 1996, p. 7. The title of the original French edition: *La philosophie, théorie ou manière de vivre? Les Controverses de l'Antiquité à la Renaissance, avec une Préface de Pierre Hadot*, Fribourg-Paris 1996). The interpretation of philosophy as the "art of arts" - not the highest form of knowledge - means treating philosophy (si-

ilarly as in the Middle Ages) as something like a liberal art (the highest of arts) serving - in an instrumental sense - the development of the philosophy of sport. In the Middle Ages philosophy served first of all the development and improvement of Christian theology, which was described as the highest form of knowledge. In antiquity and later again for instance, among others, by Erasmus from Rotterdam - philosophy was conceived as the highest form of knowledge.

⁴ General methodology is treated by me as a philosophical discipline in a genetic and a functional sense, whereas special methodologies are - according to my opinion - parts of particular specialized fields (cf. R. Wójcicki: *Metodologia ogólna - przedmiot i procedury badawcze /General Methodology - Subject and Research Procedures/*, in: *Wykłady z metodologii nauk* by the same author, Warszawa 1982).

⁵ L. Kożakowski: *Zakresowe i funkcjonalne rozumienie filozofii /Range-Related and Functional Understanding of Philosophy/*. In: *Kultura i fetysze* by the same author, Warszawa 1968.

⁶ L. von Bertalanffy: *General System Theory. Foundations, Development, Applications* by Ludwig von Bertalanffy, New York 1973.

⁷ This chapter by G. McFee is included in a collective work *Ethics and Sport*, edited by M.J. McNamee and S.J. Perry, London 1998, pp. 3-18.

⁸ *Ibid.*, p. 6.

⁹ This thesis is confirmed for instance, similarly to all books from the field of the so-called philosophy of sport, by the monograph by Peter J. Arnold: *Meaning in Movement., Sport and Physical Education* (London 1979). Its review, entitled "Physical activity as reflected by phenomenology" was presented by me in *International Review of Sport Sociology* (1982, no. 4). The author uses in his book classical phenomenology to present new meanings and senses of various forms of sport activity, "true picture of human fitness", to present and characterize a lost paradigm - human motor activity - in a new way.

¹⁰ W. Lipoński evaluates all „judgements about the supposed non-existence or underdevelopment of that discipline”, that is, philosophy of sport, to be false

¹¹ The given viewpoint assumes that every theory has its author, that there is no philosophy in a general sense. In connection with this, each philosophy is the philosophy of a particular subject, of its creator. It constitutes an expression of his thoughts. Thus, it

exists as a being, as a creation of a given individual, which can be regarded in an ontological sense; that is, from the viewpoint of the theory of being. This way – that is, in the form of philosophical thoughts – cognitive mental qualities of the authors become explicated and they can be regarded as ontological facts. They create a manifestation or a fragment, or a part of the being of man – man in a general sense. However, they do not constitute his being as a whole, since man is not only a pure, rational being (J. Kosiewicz: „Filozofia w formie myślenia” /“Philosophy in the form of thought”/, *Edukacja Filozoficzna*

1995, no. 20, p. 297; cf. Also: W. Mac-kiewicz: *Ontologia jednostki. Indywidualizm filozoficzny na przykładzie własnym /Ontology of the Individual. Philosophical Individualism Using One's Own Example/*.

References

Arnold, P.J. (1979) *Meaning in Movement, Sport and Physical Education*. London

Bertalanffy, L. von (1973) *General System Theory. Foundations, Development, Applications by Ludwig von Bertalanffy*. New York.

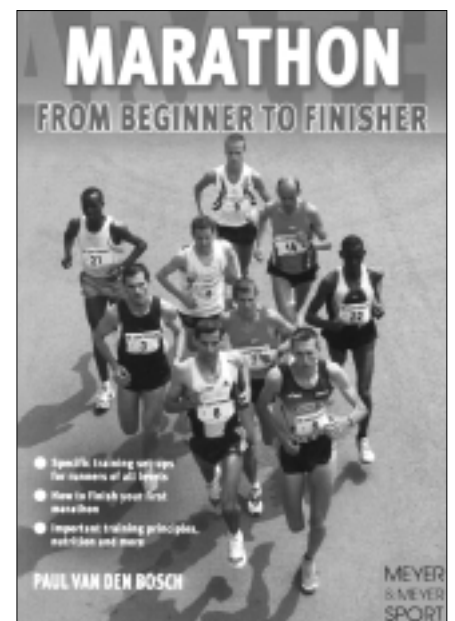
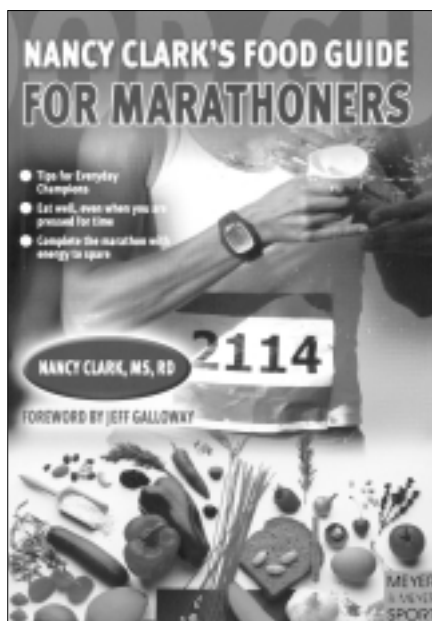
Domanski, J. (1996) *Metamorfozy pojęcia filozofii*. Warszawa

Kolakowski, L. (1968) Zakresowe i funkcjonalne rozumienie filozofii. In Kolakowski, L. (ed) *Kultura i fetysze*. Warszawa

Kosiewicz, J. (1982) Physical Activity as Reflected by Phenomenology. *International Review of Sport Sociology*. 4:

McFee, G. (1998) Are there philosophical issues respect to sport (other than ethnical ones)? In Mc Namee, M.J. and Perry, S.J. (eds) *Ethic and Sport*. London. Pp.3 – 18

Wojeicki, R. (1982) Metodologia ogólna – przedmiot i procedury badawcze. In Wojcicki, R. (ed.) *Wykłady z metodologii nauk*. Warszawa

A kiadványok megvásárolhatók a Magyar Sporttudományi Társaságnál: 1146 Bp. Istvánmezei út 1-3. Tel: 06-30-991-0203

A Pegazus Sport Tours

10%-OS

kedvezményt nyújt a Magyar Sporttudományi Társaság tagjainak a Pegazus Sport Tours által szervezett és meghirdetett sportutazásokra, valamint a 2008-as Pekingi Nyári Olimpiai Játékokra

Exercise and health

Testmozgás és egészség

Marina Salvara¹, József Bognár², Anikó Huszár²

¹National and Kapodistrian University of Athens, Dept of Primary Education

²Semmelweis University, Physical Education and Sport Sciences (TF), Budapest

Abstract

This paper focuses on the need for remodeling and researching the role of Physical Education (PE) in Greek schools. More specifically, it emphasizes a “turn” towards a more thorough contribution in terms of health through a change of programs. And at the same time, the paper proposes the development of a theory of healthy exercise for the adaptation of an active lifestyle in and out of school, for the entire life. The role of PE is becoming more effective when it convinces children of the need to participate in physical activities outside of school and for their entire life. This could be realized when children learn the “why” and “how” of exercise and develop positive attitudes towards exercise. Finally, a series of ideas for changing the programs of PE, the attitudes and beliefs of the children in order to motivate them to love sports are proposed.

Key-words: exercise and health

Absztrakt

A tanulmány a görög iskolák testnevelésének megújításának igényét és a témát érintő főbb kutatásait elemzi. Dolgozatunkban elsősorban azt a fordulatot hangsúlyozzuk, mely a tudatos egészségfejlesztés irányába mozdítja el az iskolákat. Ezzel együtt megfogalmazódik az egészségügyi testnevelés megvalósításának lehetősége az iskolán belüli és kívüli tevékenységekben, és egyúttal egész életen át. A testnevelés funkciója akkor lesz hatékonyabb, ha a tanulókat a rendszeres és iskolán kívüli fizikai aktivitásra szoktatja, neveli. Úgy tűnik ez akkor lesz megvalósítható, ha a gyerekek a miért és hogyan jellegű kérdéseikre is válaszokat kapnak a testmozgást illetően. Így az attitűd a fizikai aktivitás irányába várhatóan pozitív irányba mozdul el. Végül, javaslatokat fogalmazunk meg a testnevelés és ezzel együtt a testmozgás felé irányuló érzelmi kötődés megváltoztatására.

Kulcsszavak: testmozgás és egészség

Theoretically, PE lesson comprises a part of the whole education of youth,

and consequently its aims are parallel to those of education in general. So, if we accept that the primary aim of education is to contribute to the cultivation of knowledge, attitudes and develop the quality of life, then one must ask if this fundamental aim is satisfied with the form of the PE lesson in schools today. The approach suggests “Physical Education Towards Health”, as such an approach does not at all exclude the development of other forms of activities (recreational sport, top-sport, etc.). Contrary, this approach is the foundation for efficient development.

Elizabeth Bressan’s (1979) “2001: The profession died: Was crime or suicide?” is devoted to the future of both the profession of PE as well as with the future of the teachers. The paper deals with the deadlock between theory and practice in PE, which can lead to the degeneration of the role of PE in school and the degradation of the profession.

With the care of the State, children participate in sports and physical activities until their eighteenth year in school. The need for “Sport For All” is always current, and it is well known that participation in sport decreases with the increase of age (Kenyon, 1966; Snyder & Spreitzer, 1973; Unkel, 1981). Considering that the educational procedure and previous experiences act as a catalyst for the formation of behaviour, the responsibility for the decrease of sport participation is confined to the experiences and to the knowledge of sports that people acquire during their school life. Unfortunately, little is known about how the educational process can lead adults to a healthy life-style and continued participation in sports.

This paper includes the following analysis: 1) the relation of exercise and physical capabilities to health, 2) the change in the direction of the motor tests towards the examination of health indicators, 3) the role of attitudes toward physical activity and statistical data from the Greek population, 4) the necessity of changing tendencies and attitudes, and 5) suggestive directions for the content of PE programs and,

especially, the theoretical bases and ideas for improving the attitudes of children towards sport activities. The major concept stated is that the role of PE in schools could have been functional and effective, if the present programs were oriented towards health and the students were convinced of the need to participate in sports and make activity an integral part of their life (Laki, Nyerges, 2000).

The contribution of exercise to health

The contribution of exercise is closely aligned with the aims of the “World Health Organization” (WHO, 1947) for health, which is defined as “the state of complete physical, psychological, and social well-being, and not just the absence of diseases or disorders.” PE, by harmonizing with these aims, could contribute significantly to the prevention of heart diseases, to the control of body weight, of arterial pressure, of smoking, posture, to the psychological well being, to the development of bodily satisfaction and to self-respect. In Europe the heart disease is the number one killer of women in the industrialized world. Over 60,000 women die of heart disease in the United Kingdom each year (Higginson, 2003).

Physical activity is important for the whole population because it benefits growth and development in children and youth, prevents many diseases in adults, helps maintaining functional capacity in elderly, and supports independent life-style in ageing people (Graham, 2002). Vuori (2004) said that physical inactivity is the major risk factor of cardio-respiratory diseases, particular coronary heart disease and musculoskeletal system’s problem, and some other physical problem.

Unfortunately, the Physical inactivity is the main problem on the whole World. Physical Inactivity was estimated to cause 1.9 million deaths each year and it is estimated to accountable for 10-16% of causes of breast cancer, colon and rectal cancers and diabetes mellitus, and about 22% of ischaemic heart disease (WHO, 2003).

Dési summarized the main aspects in life long sport:

a. Regular physical activity substantially reduces the risk of dying of coronary heart disease.

b. It decreases the risk of stroke, colon cancer, diabetes, and high blood pressure.

c. It helps to control weight.

d. Contributes to healthy bones, muscles, and joints.

e. Reduces symptoms of anxiety and depression.

f. Physical activity is associated with fewer hospitalisations, physician visits, and medications. (Huszár and Bognár, 2006).

Shephard (1984) emphasizes the importance of PE during the early years of age and the contribution of PE to the prevention of heart disease, respiratory problems, metabolic and neurological dysfunctions, and more to the prevention of musculoskeletal and psychological problems, but mainly to the harmonious and all-round development of children. The connection between obesity and heart disease is well known (Blackburn, 1980; Cooper, 1977). Also the relation between participation in physical activity and balanced body composition has been established in the literature (Blair, Jacobs, & Powell, 1985), i.e., participation in physical exercise develops the four basic indices of health-related physical fitness: body balance, cardio-respiratory endurance, elasticity of muscles and power (Simpson, 1989). Participation in physical activity is closely connected to health (Powell, Thompson, Caspersen, Kendrick, 1978; Siscovick, LaPorte, & Newman, 1985). Finally, the contribution of exercise to the various health problems of modern people, as the prevention of myocardial infarction, to the reduction of stress, of depression, hypertension, osteoporosis, diabetes, psychological disturbances is recognized all over the world (Meredith, 1988; Biddle & Fox, 1989; Currie, Roberts, Morgan, Smith, Settertoubte, Samdal and Rasmussen, 2003).

Outdoor physical activities and health

Besides for the participation in organized exercise programs, research has shown reduction of stress and increase of self-esteem as a result of participation in outdoor physical activities, such as hiking, ski, fishing, camping and orienteering (Marsh, Richards, Barnes, 1986; Thomas, 1985). Regular walking, like all 'aerobic' exercise usually has a dramatic effect on cardio respiratory fitness or 'aerobic power'.

Walking decreases the risk of obesity. Control of body weight occurs when the calories taken in as food are

balanced with the calories expended through walking and other physical activities. Walking has been shown to improve self esteem, relieve symptoms of depression and anxiety, and improve mood. Walking, particularly in pleasant surroundings, and with other people, offers many opportunities for relaxation and social contact. Health benefits of walking (WHO, 2003; Currie, Roberts, Morgan, Smith, Settertoubte, Samdal and Rasmussen, 2003).

According to Breitenstein and Evert (1990) the following benefits show the contribution of outdoor activities to health: 1) Psychological benefits and health, such as fun, stress control, self-motivation, self-emotion, beautiful body, need for adventure, feeling of security in one's own body. 2) Social benefits and health, such as cooperation, relations, responsibility, the decrease of anti-social actions and feelings. 3) Physical benefits and health, such as endurance, speed, body weight control, smoking control and better nutrition. 4) Knowledge for the nature: through participation in activities.

Breitenstein and Evert (1990) maintained that outdoor activities could very well contribute to psychological, social, physical, and intellectual health and wellbeing. Such programs of PE would enable people to adopt a healthy life-style.

Health related tests

One of the most popular tests called *FitnessGram* of physical capacity for the youth, introduced by the *American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance* (AAHPERD, 1999) emphasizes the examination of the health related fitness, with less emphasis on the motor related fitness (Pate, 1983; Blair, Falls, & Pate, 1983). The test measures the cardiovascular endurance (the pacer: a 20meter progressive, multi-stage shuttle run set to music or one mile walk/run or walk-test for secondary students), body composition (percent body fat and body mass index), musculoskeletal function (abdominal strength using a curl-up test, trunk extensor strength and flexibility using a trunk lift, upper body strength using 90 degree push-up or pull-up, or flexed arm hang, or modified pull-up, and flexibility using a shoulder stretch or a back-saver sit-and-reach). Each of the test items was selected to assess important aspects of a student health-related fitness, not skill or agility. Students are compared not to each other, but to health fitness standards, care-

fully established for each age and gender, that indicate good health. Participants receive objective, personalized feedback and positive reinforcement, which are vital to changing behaviour and serve as a communication link between teachers and parents.

The orientation of sport science towards a "holistic" health approach and the prevention of diseases is obvious as well as the difference with the earlier publications of the test, where the strength, endurance, speed, flexibility, and power have the major role (AAHPER, 1958). The tests show a "turn" of the direction of interest of sport science nowadays (Pate, 1983) and this scientific "turn" proposes a new sport philosophy: we should teach youth not only to perform well in sport activities but also to protect their bodies from different risk factors accompanied by several severe diseases. So, the priority should be focused upon: 1) aerobic type of exercise (for the prevention of cardiovascular disease), 2) the proportionality of the body tissues (for the prevention of obesity, hypertension, diabetes), 3) the strength and flexibility of the abdominal area (for the correct body posture, the prevention of back pain, etc.). Finally, according to Pate (1983), the motor tests are very important for the athletes, but the health related tests are important for everyone.

Evaluation

Corbin, Whitehead, and Lovejoy (1988) conclude that on one hand, some capabilities are inherited and on the other hand there are evident shortage of information related to the importance of reward, and prizes. If it is for a prize or reward to be given, it should be on the basis of different behaviours (e.g. how many hours are spent on practice every day, how many times per month, or per year, so that the effort is being evaluated and rewarded). The prizes and rewards would be better if there were a motive for the improvement of physical fitness and capacity, for the whole life.

For Meredith (1988), traditionally the aim of the PE in schools and outside of schools is the performance and the execution. Today we should focus our attention to the participation, as a source of fun through activity.

In order for PE programs to contribute to public health, children should be given the chance to participate in as many activities as possible. Teachers should reward their participation, not only for their achievements but also simply because of participation. Pa-

rents, mass media, and society in general should give emphasis to the participation and to the value of regular exercise in health. The propositions of Meridith, brought in the reality of Greece make us feel more proud because of the increased participation of Greeks in sport and exercise.

Finally, with what criteria can we evaluate the lesson of PE in Greek schools? Despite the great spirited efforts of the new analytical PE programs (YPETHA, 1988, 1990), it is certain that each PE teacher evaluates the students according to his/her own criteria and not totally objectively. The criteria that PE teachers use are basically comparative between the students of the school. The question created is clear: Is it necessary for the PE lesson to be evaluated with a mark? The game that dominates the content of the lesson of PE is for playing, fun, not for being used as an evaluation criterion for the students. Moreover, another question is being answered: Is Health evaluated? The purpose for asking this question is just to mention that there are alternative criteria for evaluation of students. For example, Meek (1986) proposed an individual evaluating system based on personal attributes, individual effort and participation during PE classes.

Attitudes towards physical activity

Different attitudes express the ideas, views, and critical decisions of the persons for an object. A positive attitude comprises greater chances for possible positive behaviour. When a child views participation in sport and exercise activities in a positive way, we say that he/she has positive behaviour towards physical activities, physical education classes, being a member in a sport club, and is actively engaged in sport activities during free time.

Research for attitudes towards physical activity in Greece

The entirety of research is devoted to attitudes towards physical activity shows that people realize their participation in physical activities, primarily as a need for the development of their health and the maintenance of their body weight and beauty, and secondarily as a need for social relationships, aesthetic experience, exercise experience, taking advantage of their free time, meeting with friends, etc. (Kenyon, 1968; Schutz et al., 1985; Singer et al., 1978; Martin & Williams, 1985; Duan, 1985).

Table 1. Attitudes towards physical activity
Mean and standard deviation for different groups

	A	B	C	D	E
SOCIAL DEVELOPMENT	22.8 (3.0)	23.1 (2.3)	22.3 (2.3)	23.0 (2.3)	4.7 (0.5)
HEALTH & EXERCISE	24.1 (1.6)	23.8 (1.6)	23.1 (2.0)	23.2 (2.3)	4.9 (0.3)
RISK	16.6 (6.5)	16.4 (6.0)	20.3 (4.3)	16.4 (5.8)	3.0 (1.3)
SOCIAL CONTINUATION	23.3 (2.8)	21.7 (3.7)	23.4 (1.8)	23.1 (2.6)	4.6 (0.8)
AESTHETIC EXPERIENCE	22.5 (3.4)	23.2 (2.8)	19.7 (3.7)	17.6 (3.7)	4.8 (0.6)
CATHARSIS	23.5 (2.5)	22.6 (3.1)	23.2 (2.6)	23.1 (2.6)	4.8 (0.6)
EXERCISE EXPERIENCE	17.7 (5.6)	19.1 (4.6)	20.5 (4.0)	15.7 (1.0)	
BEAUTIFUL BODY	23.1 (3.1)	21.4 (3.0)	22.3 (2.6)	20.2 (3.2)	
FREE TIME	21.4 (3.7)	21.2 (3.6)	20.6 (3.6)	20.0 (4.3)	

Note: Middle-aged women in exercise programs (A), ballet dancers (B), top-sport women athletes (C), men in exercise programs (D), and school students (E)

The results from research with Greek population were similar. In table 1 the means and the standard deviations of the groups in the field of the "attitudes towards physical activity" are listed. For the aging population the attitude climax of Schutz et al. (1985), revised to the Greek reality was used. For the youth, the respective publication for the young ages was used.

The sample comprised of (a) 120 women and (b) 30 men, 18-45 years old, exercising in programs of "Sport For All", (c) 35 women, 18-35 years old, who are involved in ballet classes, (d) 30 elite female athletes in sports: water polo, volleyball, track & field, and (e) 56 students, boys and girls, aged 10 years old, active and non-active.

These results seem to contradict the myths concerning the reasons why people participate in physical activities and are of great interest, since the samples represent many different forms of exercise, from elite sport to recreational sport and dance, and all possess as of primary concern the health and exercise. It is quite interesting that all the women, men and school students who participated in the research participate in exercise because it develops and maintains their health.

Modification of attitudes towards sports

Although systematic research on the modification of attitudes towards exercise and sports does not appear so often, some congress presentations have shown that modification is possible (Brodie & Birtwistle, 1990; Corbin & Chevrette, 1981). Other researchers have shown that the PE teacher plays a major role in the development of children's positive attitudes towards Physical Education (Patterson & Faucette, 1990; Figley, 1986), or that the appropriate education contributes to the enhancement of positive attitudes towards exercise (Corbin, Chevrette, 1981; Laurie, 1981). It is important to note that attitudes are learned and developed through personal experiences (Getchell, 1979). One of the reasons for the non-participation of most people is that they failed to participate in sports in their youth (Corbin, Dowell, Lindsey & Tolson, 1983).

Moreover, attitudes change through comprehension and knowledge. Those students who understand the reasons why PE is important are more likely to be involved in sports for their entire life (James, Erickson & Johnson, 1977). Finally, students who have

a direct experience of the benefits of exercise are more likely to be active out of school (Hall, 1978).

In fact, appropriate exercise programs could lead to a change in attitude. In relevant research (Connor, Smith, Fryer, Erikson, and Drake, 1986) if students participate in a twelve-week exercise program, composed of classes for the improvement of health and the function of the heart, and at the same time participate three times per week in exercise programs of aerobic exercise, the results showed an improvement of the knowledge and a change in the attitudes towards their parents. Other research (Edwards, and Crawford (1990), focuses on the negative input of parents who are poor role models, school administrators who neglect sport programs, and PE teachers who focus on competition while ignoring the creative and playful aspects of students' personalities.

In their research, Pease and Anderson (1986) concluded that the attitudes of the children towards exercise are formed before the critical age of 10-12 years old.

Changes in the relations between the two sexes

Sport has a direct relation to the segregation of the two sexes (Bain, 1988; Theberge, 1985). The participation of men in sports is higher in relation to that of women (Theberge, 1985), and the number of women involved in administrative issues or as coaches is small and continuously decreases (Holmen & Parkhouse, 1981). At the same time, mass media trivialize the woman athlete and most of the times are involved with the sexual appearance of women and less with their sport capabilities (Theberge, 1984; 1985; Duncan, 1990). Many advertising papers for gyms and beauty centres trivialize the role of exercise, by presenting the motto "exercise to create an attractive and sexual body", instead of "exercise to feel better and improve your health". The change of these social ideals is one way or another "on the hands" of the PE teacher, to the equal treatment of male and female students, to the avoidance of comparisons "this is for men and this for women", to the equal participation of girls in school competitions, etc. Finally, it is required greater care, greater motives for the female students for participating in school sport actively.

Transformation and research on the aims of physical education: Health, free time, and education

It is very promising that at least very recently the PE Analytical Programs (YEPH, 1988, 1990, 1997) having as main aims: somatic-biological, mental, motor-expressive and social-ethical have appeared. Without any intention of criticism of the management of these aims - it is not actually the main topic of this paper - it is important to say, as Bain (1988) claimed: *Health, Free-Time, and Education* is the threefold upon which the aims of PE should be based. A "holistic" PE should improve the health of persons, improve their quality of life, provide the chances for taking advantage of their free time, and provide education, helping them comprehend the world and self. According to Bain (1988) "PE should not only be involved with the ages of 12-18 or 6-18", that is still today in Greece, "but instead with all the ages, from birth till old age". (p. 98)

Development of the children's self-esteem

Sport pedagogists have emphasized that PE should be more focusing on the development of children's self-esteem. The term "self-esteem" denotes the degree of satisfaction that a person feels for him/herself. It is commonly accepted that sports offer an ideal field for the development of self-respect, when developed correctly. Success and pleasure that results from participation, learning of new skills, cooperation with others, beautiful and trained body, all contribute positively to an increase in self-esteem.

However, sports, when practiced only competitively, or when the PE teacher is too critical, strict, and autocratic, can function negatively not only to the participation of the children in the lesson of Physical Education, but also can discourage children from participation in sports for their entire life.

How can PE teachers develop children's self-esteem? Johns (1990) mentioned some examples-techniques:

1. When the participation, the initiation, the personal development and the sense of responsibility for the result are motivated.
2. When the positive contribution of the individual for his/her participation is being centralized and reinforced.
3. When more emphasis is given to the child's contribution during the process, and not to the final result.

4. When are given to the children the chances to learn for their participation so to appreciate and understand that the results depend on them, being checked and developed.

5. When is given to the children the sense that are capable to do an activity, when are being positively reinforced and convinced from the PE teacher and their student mates that can control the outcomes of their participation.

6. When being convinced that the greater effort results to better results.

Meek (1986) adds, "We should develop the children's feeling that can do all exercises and all sports". It seems to be a necessity to use well-adapted games or general capabilities and not the use of specific sports with the known strict rules of competitive sport. How, really does a child feel when he/she looses the ball from the teacher-referee, because he/she made a false pass on volley, or did a technical fault in basket?

How will the Physical Education contribute to the adaptation of a healthy sporting life-style?

The suggestions that follow are formed according to the three positions:

1) PE programs traditionally insist that children should learn to move freely (synchronization, balance, flexibility, speed, reaction, and power). According to Corbin, Fox and Whitehead (1987), these physical elements depend also to genetic factors and defined as skill related aspects of fitness. The aforementioned writers believe that the dimensions of physical fitness related to health and wellbeing, such as aerobic ability, strength and muscular endurance, flexibility and the right body proportions are of special importance for PE.

2) It is not enough to increase the level and the intensity of the PE lessons in the school, as research has shown that PE lesson has a small impact upon the development of physical fitness for most children (Armstrong, 1987). Knowledge of exercise principles and the construction of individual programs adapted to the age are the best.

3) Knowledge and skills are necessary for a life-long sport style, not only in the school (Dooley & Kellet, 1986).

On the basis of the these three positions, the role of PE teacher must be the development of positive attitudes towards exercise, health, to give physiological knowledge, correct nutrition,

strategies to eliminate stress (Corbin, Fox & Whitehead, 1987). The suggestions that follow are essential and are not completed to their full possible extend to the limits of this study.

4) The students should acquire knowledge concerning the ways to exercise by themselves, the ways to develop the aerobic ability, the muscular endurance, the flexibility, the ways to control their stress and their body weight, learn about the importance of warming-up against injuries, etc.

5) The PE lesson should contain analysis and execution. Some examples that students should know: why to do an exercise, what they gain, where else can be executed, how often should exercise or how many repetitions they should do to each exercise so to have a benefit, how to get dressed in summer or winter, why they should take a shower after exercising, why to exercise during the summer time, how to protect their body for sunshine, why they need to walk, or to bicycle their way up to the school, etc.

6) PE programs should be based on the individual needs of students, individual evaluation system according to each student development.

The transformation of the schools into community sport centres, where parents would be welcome. This requires transforming the school area into an open society.

To reconstruct the PE University curriculum in Greece and mainly to be given greater emphasis to the following directions: a) PE for the elementary school, b) PE for the secondary school, c) Sport For All exercise programs, and d) competitive sport.

Exercising should become one of life's ordinary habits. Parents and society should create those chances for participation in sports, information for malnutrition, alcohol and smoking, etc. (American College of Sport Medicine, 1988; Surgeon's General Report, 1996; U.S. Department of Health and Human Services-"Healthy People 2000"-, 1996).

The development of maximum strength or the isometric exercise offer little to the cardiac function, so is better to be avoided for the young ages (Cooper, 1977; Gibson, Gerberich & Leon, 1983).

In their research, Armstrong and Bray (1987) pose the following fundamental principles for a program of "Exercise and Health" in school:

1) Security: Information for appropriate clothing, uniforms, shoes, according to the weather and season.

2) General Coaching Principles: For the cardiopulmonary function are proposed for every activity to be rhythmic, aerobic, with the use of big muscle groups and be fun. It is better to avoid activities that small muscles participate under isometric movement (suggestion for 3-5 times per week, 75% of the maximum cardiac frequency, 20-40min.). Fox and Corbin (1987, p.33) made a different suggestion (3-6 times per week, 60-80% of the maximum heart rate, 30min.). For the muscular strength only isotonic exercises: up to 3 times per week, 3 sets, big muscle groups, 6-8 repetitions). For the flexibility of muscles: suggested stretching exercises (7 times per week, 6-10min., 3 repetitions per exercise).

It is well understood that these suggestions cannot be accomplished with the current PE programs of the Greek schools, either because the time of 45 minutes for a lesson is very short and the frequency of two (2) times per week does not allow to learn a great repertoire of physical activities. For this reason is obvious that PE out of the limits of school schedule can overcome these standard time limits.

Development of Positive Attitudes and Suggestions for Attitude Change

The life-long active life-style is an attitude that requires psychological balance. To achieve this, the affective domain of personality (good, useful, beautiful) should be stressed at the same time with the cognitive and social domain (develops our health, reduces the stress, prevents the cardiac diseases, cooperation, acceptance, socialization). The problem of reinforcing positive attitudes towards physical activity, and change of negative student's attitudes should become the major concern of PE teachers, as they possess the first model for a child.

The emotional part of the attitudes in any given situation expresses the respect, the emotions of the persons towards PE, and their participation attitudes in sport activities. The cognitive aspect of the attitudes expresses the knowledge or the beliefs of the persons towards PE. The aim of the physical educator is the activation of all these dimensions, as well as the social component that affect one's behaviour. The activation of the emotional aspect of behaviour has to do with the sensitization and the positive emotional stress. The knowledge and the comprehension of exercise mechanisms re-

inforce the attitudes and the motives of the children (Fox & Corbin, 1987). The increase of the cognitive aspect of attitudes is related to the increase of children's knowledge on matter of PE. The more understanding the children have for the benefits of exercise, the better they will create positive attitudes towards exercise. Finally, the social impact from Education and mass media and significant others reinforce this attitude.

Suggestions for changing attitude

Sensitization development (affective domain): PE teachers should educate the students for diseases such as cardiomyopathies, obesity, smoking, inactivity, etc. Teach the role of exercise as a preventive tool, and as a mean for social relations. Teach the catastrophic result in our health with the use of anabolic steroids.

Knowledge and comprehension (cognitive domain): Increase of the student's knowledge concerning the benefits of exercise. Why to do sports? Which are the benefits of exercise? How can we exercise alone? Check the heart rate, select the exercise intensity, etc. Physical education teachers should give motives through sport posters, videotapes with seminars of specialist doctors, exercise physiologists, famous athletes, etc.

Inform the students: consequences of smoking, alcohol, diet, and control of stress, control and balance of physical capacity. The use of tests not for evaluation, but for developmental check is an important means of motivation of students.

Behaviour: PE teacher as a role model: To organize outdoor activities, games, bicycling, and orienteering. Students should have the chance to select out of many activities.

Social aspect: Discussion with the parents should always be open. Explain to the children how the others (teachers, friends, grandparents, and relatives) would feel for their participation. Discussion concerning the role of mass media.

Conclusions

PE should "move" outside of the school, by becoming a part of everyday life. A noble aim of PE of 2006 in Greece would be to contribute significantly to the development of health, to comprise one of the central parts of the education and compose a central reference to the development of free time of all the ages. It is a common sad-

ness...the Greek newspapers caricature of a Greek family in front of the television to "exercise" by eating and watching sports. Isn't it one of the most important messages of our time?

References

- American Alliance for Health, Physical Education and Recreation: (1958) *Youth Fitness Test Manual*. Washington, DC, AAHPER.
- American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance: (1980) *Health Related Physical Fitness Test Manual*. AAHPERD, Reston, Va.
- American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance: (1999) *FITNESSGRAM*, AAHPERD, www.Aahperd/programs.html, or www.Cooperinst.org/fgram.html.
- American College of Sports Medicine. (1988). Opinion statement on physical fitness in children and youth. *Medicine and Science in Sport and Exercise*, 20, 422-423.
- Armstrong, N. (1987). Health and fitness programs in schools: a physiological rationale. In S. Biddle (Eds) *Foundations of Health Related fitness in Physical Education*, (pp. 19-28) London, Ling Publishing House.
- Armstrong, N., & Bray, S. (1987). The foundations of health related activity. *The British Journal of Physical Education*, 18, 171-172.
- Bain, L.L. (1988). Beginning the journey: agenda for 2001. *Quest*, 40, 96-106.
- Biddle, S. & Fox, K.R. (1989). Exercise and health psychology: Emerging relationships. *British Journal of Medical Psychology*, 62, 205-216.
- Blackburn, H. (1980). Risk factors of cardiovascular disease. In American Heart Association (Ed.) *A guide to prevention and treatment of cardiovascular disease* (pp.2-21). New York: Dutton.
- Blair, S.N., Falls, H.B., & Pate, R.R. (1983). A new physical fitness test. *The physician and sportsmedicine*, 11, (4), 87-95.
- Blair, S.N., Jacobs, DR Powell, K.E. (1985). Relationship between exercise or physical activity and other health behaviors. *Public Health Report*, 100, 172-180.
- Breitenstein, D., & Ewert, A. (1990). Health benefits of outdoor recreation: implications for health education. *Health Education*, 21, 16-20.
- Bressan, E.S. (1979). 2001: The profession is dead-was it murder or suicide? *Quest*, 31,77-82.
- Brodie, D.A., & Birtwistle, G.E. (1990). Children's attitudes to physical activity, exercise, health and fitness before and after a health related fitness measurement program. *International Journal of Physical Education*, 10-14.
- Connor, M.A., Smith, L.G., Fryer, A., Erickson, S., Fryer, S., & Drake, J. (1986). Future fit: a cardiovascular health education and fitness project in an after-school setting. *Journal of School Health*, 56, 329-333.
- Cooper, K.H. (1977). *The aerobic way*. New York: Bantam.
- Corbin, C.B., & Chevrette, J.M. (1981). Attitudes of freshmen before and after a lecture-laboratory physical education course. *Physical Educator*, 38, 138-139.
- Corbin, C.B., Dowell, L.J., Lindsey, R. & Tolson, H. (1983) *Concepts in Physical Education with laboratories and experiments*. Dubuque Iowa Wm.C Brown C.P.
- Corbin, C., Fox, K. & Whitehead, J. (1987). Fitness for lifetime. In S. Biddle (Eds) *Foundations of Health Related fitness in Physical Education*, London. Ling Publishing House.
- Corbin, C.B.Whitehead, J.R. & Lovejoy, P.Y. (1988). Youth physical fitness awards. *Quest*, 40, 200-218
- Candance Currie, Chirris Roberts, Antony Morgan, Rebeca Smith, Wolfgang Settertoubte, Oddrun Samdal and Vivian Barnekow Rasmussen(2003.): Young people's health in context. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from 2001/2002 survey. (http://www.euro.who.int/document/e82923_part_1.pdf)
- Dooley, L.E., & Kellet, D.W. (1986). Health related fitness: its implications for the primary school PE curriculum. *Physical Education Review*, 9, 49-52.
- Duan, C. (1985) A study of attitudes toward physical activity among secondary school students in Beijing, China. *International review for the sociology of sport*, 20,4,307-319.
- Duncan, M.C. (1990) Sport photographs and sexual difference: Images of women and men in the 1984 and 1988 Olympic Games. *Sociology of Sport Journal*, 7, 22-43.
- Edwards, C., & Crawford, G.M. (1990). Contemporary American physical education: a fitness critique. *International Journal of Physical Education*, 35-39.
- Ewert, A. (1987). Reduction of trait anxiety through participation in outward bound. *Leisure Sciences*, 10, 107-117.
- Ferenc Takács (2000): Culture and body culture in the age of globalization. *Kalokagathia*. 1-11.
- Figley, G.E. (1985). Determinants of attitudes toward physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 4, 229-240.
- Foldesi, G. (1984) Marriage chances and social status of top female athletes in Hungary. *International Review for the Sociology of Sport*, 19, 47-61.
- Fox, K.R. (1987) Movement for fitness: a health related perspective in physical education. *Momentum*, 12, (1), 1-17.
- Fox, K.R. & Corbin, C. (1987). Cardiovascular fitness and the curriculum. In S. Biddle (Eds) *Foundations of Health Related fitness in Physical Education*, (pp. 30-36) London, Ling Publishing House.
- Fox, K. & Biddle, S. (1987). Health related fitness testing in schools-philosophical and psychological implications. *The bulletin of Physical Education*, 23, (1), 29-39.
- Getchell, B. (1979) *Physical Fitness - A way of life*. John Wiley, New York.
- Gibson, S.B., Gerberich, S.G., & Leon, A.S. (1983). Writing the exercise prescription: an individualized approach. *The physician and sportsmedicine*, 11, (7), 87-110.
- George Graham (1992) : Teaching Children Physical Education. Becoming a Master Teacher , Virginia Tech, Blacksburg, Virginia
- Elizabeti M, Lopez AD, Rogers A, Vander Hoom S, Murray CJL,(2003) eds: Comparative Quantification of health risk. „World Health Organization 2003” Genova. (4) 49-97 (<http://www.who.int/whr/2002/material/en/index.html>)
- Hagberg, J.M. et al. (1983) Effects of exercise training on the pressure and hemodynamic features of hypertensive adolescents. *American Journal of Cardiology*, 52, 763-768.
- Hall, D. (1978). Changing attitudes, changing behaviors. *Journal of Physical Education and Recreation*, 49, (4), 20-21.
- Holmen, M.G., & Parkhouse, b. L. (1981). Trends in the selection of coaches for female athletes: A demographic inquiry. *Research Quarterly for Exercise and sport*, 52(1), 9-18.
- Huszár Anikó- Bognár József (2006): Fiatal felnőttek testkultúrája, avagy az iskolai testnevelés felnőttkori hatásai Magyarország és Finnország példáján. *Új Pedagógiai Szemle*, 6.sz. 107-114.
- János Mészáros, Katalin Rostás, Róbert Frenkl, János Mohácsi, Mahmoud Othman, Yasser Soliman(1999.): Aerobic power of obese females. *Kalokagathia*, 1-2 sz. 57-61.
- James, W.T., Erickson, C., & Johnson D. (1977). Changing habits by changing attitudes. *Journal of Physical Education and Recreation*, 48, (7) 13.
- Johns, D.P. (1990). The role of teachers and coaches in the development of self-concept. *The Canadian Association for Health, physical Education, and Recreation*, 56, 14-19.

Jones, C., & Bate, D. (1990). Health related fitness and physical education: compatibility explorer. *The Bulletin of Physical Education*, 26, 5-11.

Kenyon, G.S. (1966). The significance of physical Activity as a function of age, sex, education and socio - economic status of Northern United States adults. *International Review of the Sport Sociology*, 1:41 -51.

Kenyon, G.S. (1968). Six scales for assessing attitudes toward physical activity. *Research Quarterly*, 39, 566-574.

Laurie, D.R. (1981). Knowledge, attitudes and reported behavior before and after a lecture-laboratory physical fitness class. *Physical Educator*, 38, 55.

László Laki, Mihály Nyerges (2000): Sporting habits of youth in Hungary in the millennium. *Kalokagathia*, 24-35

March, H., Richards, G. & Barnew, J. (1986). Multidimensional self-concept: the effect of participation in an Outward Bound program. *Journal of Personality & Social Psychology*, 50(1), 195-204.

Martin, C.J., Williams L.R.T. (1985) A psychometric analysis of an instrument for assessing children's attitudes toward physical activity. *Journal of Human Movement Studies*, 11, 89-104.

Meek, C. (1986) The contribution of physical education to the New curriculum. *Physical Education Review*, 9, 73-81.

Meredith, M.D. (1988). Activity or Fitness: Is the process or the product more important for public health? *Quest*, 40,180-186.

Pál Katalin – Császár Katalin – Huszár Anikó – Bognár József (2005): A testnevelés szerepe az egészségtudatos maga-

tartás kialakításában. Új Pedagógiai Szemle, 6. sz. 25-32.

Pate, R.R. (1983). A new definition of youth fitness. *The physician and sports-medicine*, 11, 77-83.

Patterson, P., & Faucette, N. (1990). Children's attitudes toward physical activity in classes taught by specialist versus nonspecialist PE teachers. *Journal of teaching in physical education*, 9, 324-331.

Pease, D.G., & Andeson, D.F. (1986). Longitudinal analysis of children's attitudes toward sport team involvement. *Journal of sport behavior*, 9, 3-10.

Powell, K.E. Thompson, P.D., Casperon, C.J. & Kendrick, J.S. (1987) Physical activity and the incidence of coronary heart disease. *Annual Review of Public Health*, 8, 253-287.

Ray Higginson (2003): Heart disease, cardiac rehabilitation and elderly females: are we getting it right? *Family and medical practise*, 06. (<http://www.priory.co.uk/fam.htm>)

Schutz, R.W., Smoll, F.L., Carre, FA, Mosher, R.E. (1985). Inventories and Norms for children's attitudes toward physical activity. *Research Quarterly*, 56, 3, 256-265.

Shephard, R.J. (1984) Physical activity and "wellness" of the child. In A. Boileau (Eds). *Advances in Pediatric Sport Sciences*. Vol.1. Biological issues. Champaign. Human Kinetics P.

Simpson, S. (1989). The effects of participation in physical education activities upon health related physical fitness. *Journal of Human Movement Studies*, 17, 153-163.

Singer, R., Eberspacher, H. Rehs, J., Boes, K.L (1978) *Experience with a German version of the Kenyon scale (ATPA)*. International symposium on psychological assessment in sport. 171-179.

Siscovick, D.S., LaPorte, R.E. & Newman, J.M. (1985) the disease specific benefits and risks of physical activity and exercise. *Public Health Reports*, 100, 180-188.

Snyder, E.E. & Spreitzer E.A. (1973). Family influence and involvement in Sports. *Research Quarterly*, 44 (3): 249-255.

Thomas, S., (1985) *The effect of course length on self-concept changes in participants of Minnesota Outward Bound School junior program*. Ph.D. State University of New York at Buffalo.

Theberge, N. (1984). Some evidence on the existence of a sexual double standard in mobility to leadership positions in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 19, 185-195.

Theberge, N. (1985). Toward a feminist alternative to sport as a male preserve. *Quest*, 37, 193-202.

Unkel, M.B. (1981). Physical recreation participation of females and males during the adult life cycle. *Leisure sciences*, 4, 1-27.

Vuori, Ilkka (2004): Physical activity as a disease risk and health benefits of increased physical activity. In Pekka Oja – Jan Borms (Eds.): *Perspectives. The multidisciplinary series of physical education and sport science*. Meyer and Meyer Sport, Berlin, 29-96.

World Health Organization (1947). Constitution of the World Health Organization. *Chronicle of WHO*, 1,1.

HIRDESSEN A MAGYAR SPORTTUDOMÁNYI SZEMLÉBEN!

A Magyar Sporttudományi Szemle a Magyar Sporttudományi Társaság évente négy alkalommal megjelenő sportszakmai és tudományos folyóirata. (Formátuma A/4, példányszáma 700.) Eljut valamennyi magyar egyetem és főiskola testnevelési tanszékére, az összes (közel 100) országos sportági szakszövetség szakembereihez, az olimpiai felkészítést végző edzőkhöz, az olimpiai mozgalom szakértőihöz, a megyei és megyei jogú városok sportszakigazgatási szervezeteihez, sporttudományi társaságokhoz, szövetségekhez, intézetekhez, testnevelő tanárokhoz, sportorvosokhoz, az egyes sportági és sportszakmai folyóiratok szerkesztőségéhez. Ezért úgy véljük, kölcsönös előnyökkel járna, ha lapunkban hirdetne, reklámozna.

A HIRDETÉS, REKLÁMOZÁS FELTÉTELEI

1. Hátsó, külső és első belső teljes borítólapon színes anyag egyszeri megjelentetése	80.000,- Ft
2. Hátsó, külső és belső, valamint első belső teljes borítólapon fekete-fehér anyag egyszeri megjelentetése	50.000,- Ft
3. A lap közepén befűzve:	
4 oldalas színes anyag egyszeri megjelentetése	120.000,- Ft
4 oldalas fekete-fehér anyag elűtő színű papíron	80.000,- Ft
4. Egyoldalnyi fekete-fehér anyag, a lapban a műszaki szerkesztő által meghatározott helyen elhelyezve egyszeri megjelenéssel	30.000,- Ft
5. Egyoldalnyi A/4-es méretű szórólapon egyszeri elhelyezése, terjesztése a folyóirattal	20.000,- Ft
6. Az egy oldalnál kisebb terjedelmű hirdetések, reklámok költsége, terjedelmükkel arányos.	
7. Folyamatos, legalább négy alkalomra történő lekötés esetén árainkból 20% engedményt adunk.	
- Egyéb feltételek külön megállapodás szerint.

A fenti árak ÁFA-t nem tartalmaznak

A HIRDETÉSEK, REKLÁMANYAGOK KÉZIRATAI

A hirdetések szövegeit, grafikáit, fényképeit az igényelt hirdetési terület méretének és a lap tükrének megfelelő méretben és elhelyezéssel kérjük megküldeni a szerkesztőség címére: Magyar Sporttudományi Szemle szerkesztősége, 1146 Budapest, Istvánmezei út 1-3. Tel/fax: 460-6980. A megrendelések teljesítését követően számlát küldünk. Megkeresésüket várjuk és előre is köszönjük. A szerkesztőség: Magyar Sporttudományi Társaság (MSTT), 1146 Budapest, Istvánmezei út 1-3. Számlaszám: 11705008-20450407. Tel/fax.: 460-6980, E-mail: nora.bendiner@helka.iif.hu

The Bosman case from the perspective of Cypriot football players

A Bosman-ügy a ciprusi labdarúgók nézőpontjából

Antonis Alexopoulos

Semmelweis University, Faculty of Sport Sciences, Budapest, Hungary

E-mail: alexopoulosant@gmail.com

Abstract

The Bosman case and the subsequent ruling have changed the European sport world and have had an impact on the way EU athletes are treated by their clubs, as well as the proportion of national and EU athletes participating in sport clubs throughout Europe. Since Cyprus has become a member of the EU in 2004, the ruling applies to Cypriot sport and Cypriot football. In the light of the EU integration, it is intended to discover the awareness of Cypriot football players of the Bosman case and the relationship of their awareness with their personal career expectations as EU citizens. This paper is based on a survey conducted with Cypriot footballers participating in two divisions of the Cypriot Football Championship. The data was collected by means of questionnaire, consisting of closed and open questions. The findings of the study reveal that the general awareness of the Bosman case is low and there are statistically significant differences between professional and non-professional footballers. The awareness of the Bosman case is found to be influencing the footballers' opinion about the impact of Cyprus' EU integration on their professional career. The author finally discusses the possible causes of the footballers' awareness and expectations and draws conclusions according to the initial research dimensions.

Key-words: EU integration, Bosman case, Cypriot football players

Absztrakt

A Bosman-ügy és az azt követő szabályozás megváltoztatta az európai sport egészét, hatással volt arra, hogy a klubok hogyan kezelik az EU sportolóit, és változtatott az európai egyesületekben szereplő hazai és uniós sportolók arányán is. Mivel Ciprus 2004-ben az Európai Unió tagja lett, a szabá-

lyok a ciprusi sportra – a ciprusi labdarúgásra is érvényesek. A szerző szándéka annak feltérképezése, hogy - az integráció fényében - a ciprusi futbalisták mennyire vannak tisztában a Bosman-üggyel, illetve, hogy ez mennyiben határozza meg személyes karrier-kilátásaikat. Az írás egy felmérésen alapszik, melyben a ciprusi labdarúgó bajnokság két felső osztályában szereplő ciprusi játékosokat vettek részt. Az adatgyűjtés kérdőív segítségével történt, melyben zárt és nyitott kérdések szerepeltek. A kutatás eredményeiből megállapítható, hogy a Bosman-üggyel kapcsolatos általános tájékozottság szintje alacsony, illetve, hogy a professzionális és amatőr labdarúgók között statisztikailag szignifikáns eltérés mutatkozik. A Bosman-üggyel kapcsolatos tájékozottság meghatározó a játékosok véleményére nézve, ami a ciprusi csatlakozás karrierjükre való hatását illeti. Végül a szerző a labdarúgók tájékozottságának és elvárásainak okait vizsgálja és levonja következtetéseit a kutatás előre meghatározott dimenziói mentén.

Kulcsszavak: EU integráció, Bosman-ügy, ciprusi labdarúgók

Introduction

Sport in the EU member-states is autonomous and is rather a subject of indirect policies of the Union. These include all measures and regulations which although were initiated with more general goals in mind and unrelated to sport, but end up having an impact on the field of sport because of their higher importance, if and when sport falls within the European Union's remit in any of its diverse manifestations (Nemes & Toth, 2002). However, the degree of sport's autonomy is always within the framework of the European laws and legal system, since the Union's general policy is to be recognized by all sectors of the society, including sport.

The increased professionalism in sport has promoted the connections of sport with other social areas, like employment, education, which are all areas of EU-competence. Nevertheless, in all these areas, groups of people represent the actors of each area. Naturally, an important element in the formation of the EU sport policy is the people involved in sport. According to Parrish (2003), the most probable reason for the emergence of new policies is that a group of actors becomes dissatisfied with the neglect of a particular problem by the current policies and tries to create its own. Policy can also be created when actors become involved in how certain issues are dealt with by the actors of another policy area. In practice it has already been seen in the current EU sport policy that actors, like the Belgian footballer J.M. Bosman, have been responsible for changing the policy.

In 1990, Jean-Marc Bosman brought a claim against the transfer rules and foreign clauses directed by the Union of European Football Associations (UEFA) and the International Federation of Football Associations (FIFA), both of which restricted his freedom to choose a place of work and were in this respect incompatible with European Single Market laws and provisions for the free movement of labor. It was claimed that football was his profession and the salary from his profession was providing him a living. In this sense and according to the Treaty of the European Union he was a worker. Thus, by law he should have been free to change clubs (from his former Belgian club, RFC Liege to the French US Dunkerque) upon the expiration of his contract. In this respect, RCF Liege should not have been allowed to demand a transfer fee, and by this, block the transfer. As a result of the judgment on the 15th of December 1995, no transfer fee can be demanded for a professional athlete wishing to move from one country to another within the

EU, after the expiry of their contract. In addition, teams within the European Union may have in their rosters an unlimited number of EU nationals (European Commission, 2004, p.8, Tokarski et al, 2004, p. 82).

The Bosman ruling has resulted in an increased movement of professional athletes in and between the countries of the European Union, since transfer fees have been abolished and teams can enlist an unlimited number of players. In this manner, the ruling has brought several legal consequences for sport in the EU. Indicative of the ruling's serious impact are the changes of the FIFA transfer system and its application on national transfer systems, the application of the ruling in other types of sport (team and individual sports alike), the application of the ruling to non-EU citizens (Tokarski et al, 2004, pp. 85-89).

Besides the legal consequences of the Bosman ruling, several implications have taken effect on sport as a subsystem at each member-state due to the changed transfer practices together with the elimination of national clauses enforced by the EU law. The effects which can be directly attributed to the Bosman ruling and the elimination of national clauses refer to the immense increase of foreign professional players in professional leagues. The trend of the spread of players from Central and Eastern Europe which has been observed in almost every EU country, took amazing dimensions after the Bosman ruling was put in force and at a second stage with the 2004 EU enlargement. The enormous increase in the proportion of foreign players in national leagues has increased the potential of a decline in employment opportunities for the national players.

Cyprus became a member-state of the European Union in 2004. As an immediate consequence all EU laws and regulations as well as the principles of the Single European Market have been put in force right after the EU integration date. In the light of Cyprus' EU integration and due to the fact that there is a lack of studies in the field of Cypriot sport, it is interesting to investigate what Cypriot football players know about the Bosman case and whether their knowledge influences their personal career expectations.

Objectives

The Bosman ruling has shaken many European football clubs, especially those relying heavily on the transfer fees as a source of income (Euro-

pean Commission, 2004). In a wider sense, the Bosman ruling is protecting the freedom of movement of workers and the non-discrimination principle on the basis of nationality. In addition, the ruling had the effect of forcing the football authorities to recognize football players as they would recognize any other employee.

Due to its nature, the Bosman case is closely related and associated with football and the rights and freedoms of football players to be considered as workers with football as their profession. In this aspect, this paper's primary aim is to discover the awareness of Cypriot football players about the Bosman case. Moreover, it is intended to discover whether the awareness of the Cypriot football players about the Bosman case influences their opinion about the impact of Cyprus' EU integration on their professional careers as citizens of the European Union.

Methods

The population of this study consists of the Cypriot football players (N=1967). For the sampling of the study, documents of the Cyprus Football Association have been used. Based on the data provided through the lists of the Cypriot football players participating in the Cypriot Football Championships, the stratified random sampling method has been employed.

The sample of the Cypriot football players (n=176) has been selected on the basis of the league the footballers play. In this manner, n=98 footballers have been selected from the Cypriot Football Championship's A' Division (professionals) and n= 78 footballers from the D' division (amateurs).

This paper is based on a wider survey conducted with other Cypriot sport actors; the Cypriot football players are one group of the survey. The data was collected by the means of a questionnaire, consisting of closed and open questions. Among questions which dealt with general opinion about Cyprus' integration in the European Union and its impact on Cypriot sport and questions referring to the football players' expectations from the EU, there was a specific question referring to the Bosman case and a question referring to the football players' opinion about how the EU integration of Cyprus would influence their professional careers.

The Cypriot football players answered the questionnaires in groups, in the presence of the author, during the period of September-October 2006. The collected data were then analyzed and

processed with the use of the SPSS 13.0 program for Microsoft Windows.

The findings derived from the open questions concerning the content of the Bosman ruling and the justification of the footballers' opinion about the impact of the EU integration on their professional careers, have been treated in summarized way, in order to further interpret the quantitative data and provide a clearer and in-depth presentation of the results.

Results and Discussion

The awareness of the Cypriot football players about the Bosman case

According to this paper's objectives, the first dimension in the presentation of the results concerns the Cypriot footballers' awareness about the Bosman case. To assess the football players' knowledge about the Bosman case (whether respondents have heard of it, possible answers: "yes" and "no"), individual cross-tabulations were used for two participation variables (the professional/non professional status as football players and whether under contract with a team) and the familiarity with the Bosman case. Statistical decision was based on chi-square. The results have revealed statistically significant differences ($p < 0,004$) between professional and non professional Cypriot football players (**Figure 1**). In addition, statistically significant differences ($p < 0.001$) have been found between the Cypriot football players who were under contract and those who were not under contract (**Figure 2**).

As **Figure 1** shows, the Cypriot professional football players are more familiar with the Bosman case, than the Cypriot players who participate in the D' division and are considered amateur footballers. As it is found in the relevant literature, the effects and impact of the Bosman case on sport- and football- are more evident in professional sport than in amateur sport (Tokarski et al, 2004). This occurs because the ruling refers to professional athletes who earn their living from practicing football as an occupation and they should be considered as workers by their football clubs. The Bosman case and the abolition of the nationality clauses, due to the establishment of the Single European Market, have been the major reasons for the rapid increase of EU football players in the national championships throughout Europe. In the same context, after the 2004 integration of Cyprus into the European Union, the number of EU footballers

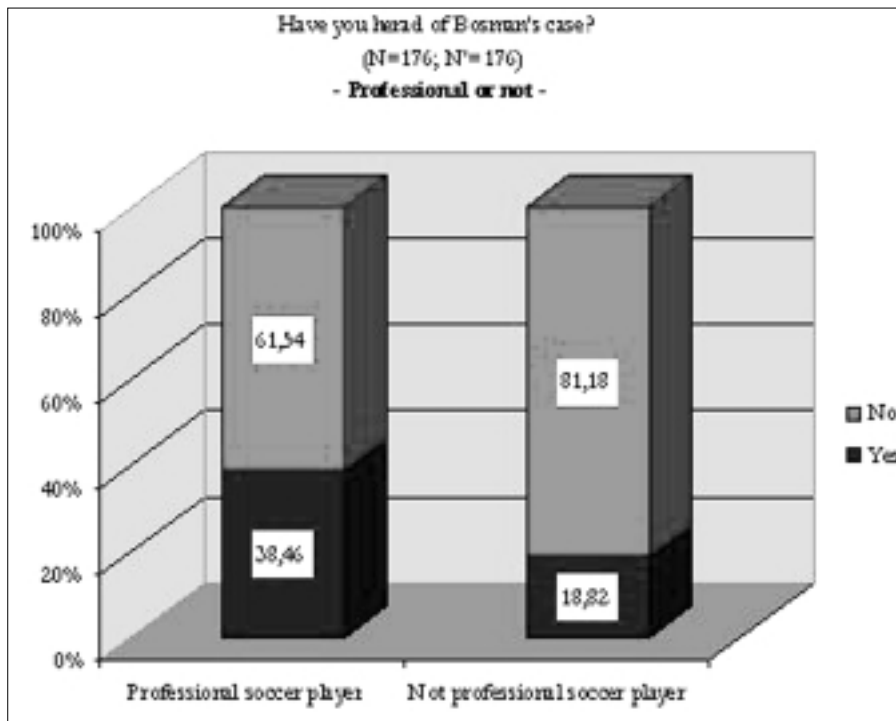

Figure 1 Professional/not professional footballers' awareness of the Bosman case.
1. ábra Professzionális/Amatőr futballisták ismeretei a Bosman-ügyről

has increased dramatically. This can also explain why the professional footballers are more familiar with the Bosman case than their non-professional counterparts. Additionally, since the ruling refers to the rights of professional athletes, it should be more important to professional footballers, because it preserves their right to move freely in every European country, once their contracts are expired. This can be justified by the results presented on **Figure 2**. Football players who are under contract are familiar with the ruling, while the absolute majority of non-contracted football players are not at all familiar with it. It can be argued that since a contract is a legal document, the actual process of signing can be informational, which in turn can increase the knowledge about the rights of the players in a Cypriot and European level.

However, the percentage of the professional football players who have heard of the Bosman case is relatively low, as only slightly more than one third of them responded positively. The awareness of the ruling among the non-professional football players is low as well.

The reasons for the lack of awareness can be located in the degree of attention given by the mass media (television, sport newspapers, radio) to issues of EU sport policy. The general tendency is that European sport issues are usually not a favorable topic to appear amongst the subject-matters of

the popular means of information like televised sport programs, sports sections of daily newspapers, sport newspapers and sport programs broadcasted by radio. The Bosman case, as an EU sport policy topic, is more well-known to the officials of the football clubs, the officials of the Cypriot Football Association and the Cyprus Sports Organization, but obviously not well known to the football players. Despite the fact that the Cyprus Sports Organi-

zation has published several compilations dealing with EU sport issues, none referred to the Bosman case and subsequent ruling nor the effects on Cypriot athletes and Cypriot sport (Cyprus Sports Organization, 2007).

Furthermore, the qualitative findings have revealed that the Cypriot football players who were familiar with Bosman case and ruling, have only practical knowledge of the topic. The football players did not know the historical background of the Bosman case and the details leading to the legal case. Very few of them knew who J. M. Bosman was and which teams he played for. The vast majority of the Cypriot football players were very practical in their knowledge, since they were knowledgeable of the fact that as an outcome of the ruling, teams within the EU are allowed to play with an unlimited number of EU nationals, but they were not aware of the second outcome of the ruling, which is the abolition of transfer fees from football clubs for players wishing to move from one country to another.

The Cypriot football players' awareness of the Bosman case in connection with their opinion about the impact of Cyprus' EU integration on their professional career

The awareness of the Cypriot football players about the Bosman case has been cross-tabulated with the question determining the effect of Cyprus' EU integration on their personal careers. Statistically significantly

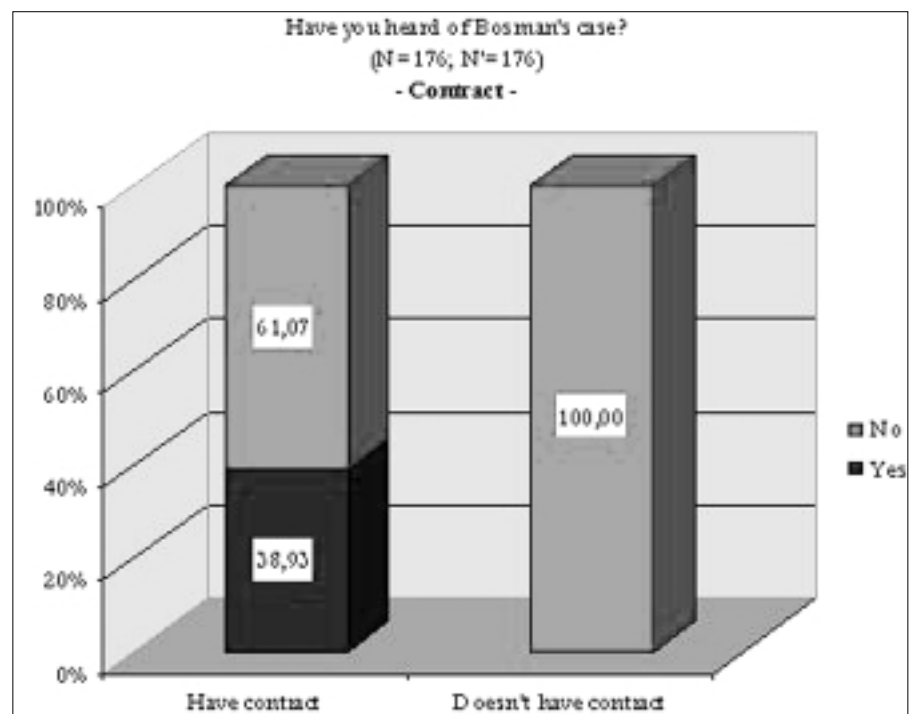

Figure 2 Footballers' contract status and their awareness of the Bosman case.
2. ábra Szerződöttet / Szerződés nélküli futballisták ismeretei a Bosman-ügyről

differences in the proportion of the answers have been found (chi square value = 6.732, $df = 2$, $p = 0.035$). In this respect, the football players who have not heard about the Bosman case are more optimistic about their personal careers as EU citizens (Figure 3).

As it is shown on Figure 3, there is a relationship between the Cypriot football players' awareness of the Bosman case and their opinion about how Cyprus' EU integration will influence their professional career. The football players who were not aware of the Bosman case appear to be more optimistic about the personal career as EU citizens. At the same time one third of them stated that the EU integration will not have any effect on their career. It can be argued that the unawareness of the Bosman case- and therefore not aware of the ruling's impact on athletes and national sport- is leading the Cypriot footballers to be more optimistic. On the other hand, the footballers who were familiar with the ruling seem to be rather neutral concerning any effects of the ruling on their professional career. Nevertheless, the number of respondents who believe that the integration in the EU will have a negative impact on their professional career is higher, as opposed to the group which is not familiar with the Bosman ruling. However, it can be argued that the previously discovered lack of concrete knowledge and lack of complete perception of all the ruling's effects on sport and athletes is somewhat influencing the responses concerning the footballers' careers.

From the qualitative findings, some of the professional football players made mention of their concern for the playing time they will have once EU nationals will dominate the league. None the less, professional footballers have mentioned that the level of Cypriot football will be upgraded once EU footballers and coaches will be able to work in Cyprus. This statement has also been maintained by a lot of the amateur football players, who believe that Cypriot football will actually benefit from the arrival of EU professionals and football experts.

Conclusions and Recommendations

From the findings of this study it can be concluded that in general the awareness of Cypriot football players of the Bosman case is relatively low. Despite the fact that in both the professional and non-professional group of footballers

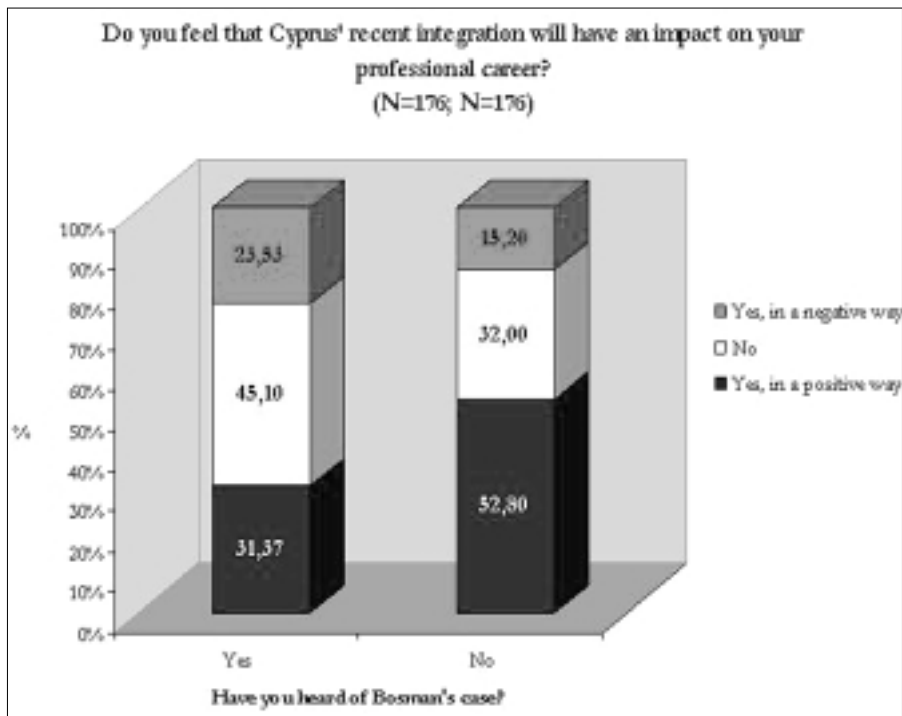

Figure 3. Responses referring to the football players' awareness of the Bosman case and their personal career expectations as EU citizens.

3. ábra A futballisták ismeretei a Bosman-ügyről és karrierjük alakulásával szembeni várakozásaik.

there were knowledgeable respondents, the in-depth knowledge is lacking. The respondents have presented a superficial and practical knowledge of the issue which has led to the lack of complete understanding of the seriousness of the ruling's effects on athletes and sports, in a Cypriot and European level.

In spite of the fact that the current paper is not aiming to discover the reasons of the lack of awareness and knowledge, some of major causal factors could be revealed. These factors are located in the sphere of the general position that issues of EU sport policy possess in the sport-related mass media and the informational programs about EU sport policy of the implicated sport organizations, namely the Cyprus Sports Organization and the Cyprus Football Association.

Consequently, it can be suggested that the reciprocal sport organizations, especially the Cyprus Sport Organization which acts as the supreme authority in Cypriot sport, should reform their informational campaigns that deal with European sport issues and policy. It can be recommended that new publications should be made, dealing with more practical aspects of the EU sport policy, so that the directly implicated people (athletes, coaches, etc.) could benefit. In addition, the Organization should implement new ways to deliver the already published material concerning the items of EU sport policy.

It can be further suggested that additional studies should be made in the direction of discovering the actual knowledge of Cypriot football players about the EU sport policy and issues in a deeper way, since knowledge and collective knowledge are subject to change throughout time. Furthermore, it can be recommended that studies ought to be conducted with Cypriot athletes from other fields of team and individual sports, as well as qualitative studies with highly-ranked officials of sport organizations, dealing with the impact of Cyprus' EU integration and the EU sport policy.

References

- Cyprus Sports Organization (2007). About the Cyprus Sports Organization's Publications. Source: http://www.koa.org.cy/koa_5.shtml of 20th of February 2007.
- European Commission (2004d). *The Magazine (23, 2004). The European Union and Sport*. Brussels.
- Nemes A. Toth J. (2002). *European Sport Law*. Budapest: Foundation for Supporting of HÚPE/ MEGAPRESS Ltd.
- Parrish R (2003). *Sport Law and Policy in the European Union*. Manchester: Manchester University Press.
- Tokarski, W., Steinbach, D., Petry, K., Jesse, B. (2004). *Two Players-One Goal. Sport in the European Union*. Oxford: Meyer & Meyer Sport.

The Olympic Spirit in Cypriot Sport

Az olimpiai eszme a ciprusi sportban

Panayiotis Shippi

Semmelweis University, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Budapest

E-mail: PanayiotisShippi@hotmail.com

Abstract

The author of this paper deals with the Olympic movement in general. More specifically, he deals with the Olympic spirit in Cyprus. In the first part of the paper the author takes a glance at the Olympic movement and the Olympic idea generally at an international level, mentioning some present-day challenges to the movement. He also introduces the methods he used to gather the material for his paper. In the second part of his research he studies the history of COC, gives some information about the participation of the Cypriot athletes in the Olympics and the place of Olympic sport in the Cypriot sport system. The third part of the paper refers to the Olympic education in Cyprus culture, the Olympic Academy and talks about the situation of the media in Cyprus with reference to the Olympic Games. In the last part, the author introduces the future plans of COC and draws conclusion about the changing place of the Olympic values.

Key-words: Cyprus Olympic Committee, Olympic movement, Olympic spirit, Olympic Academy

Összefoglalás

Jelen írás szerzője az olimpiai mozgalommal foglalkozik, ezen belül részletesebben az olimpiai eszme jelentőségével Cipruson. Az írás első részében a szerző nemzetközi szinten vizsgálja az olimpiai mozgalmat és az olimpiai eszmét, valamint a jelenkor kihívásait. Ezután bemutatja vizsgálatának módszereit. A munka második részében a Ciprusi Olimpiai Bizottság (COC) történetét tárgyalja, kitérve a ciprusi sportolók olimpiai részvételére, és az olimpiai sport ciprusi sportban elfoglalt helyére. A tanulmány harmadik részben azt tanulmányozza, hogyan terjesztik az olimpiai eszmét a ciprusi kultúrában, különös tekintettel az Olimpiai Akadémiára. Tárgyalja a média helyzetét is az olimpiai játékok-

kal összefüggésben. Végül pedig bemutatja a COC jövőbeli terveit és levonja következtetéseit az olimpiai értékek változásaival és jövőjével kapcsolatban.

Kulcsszavak: Ciprusi Olimpiai Bizottság, olimpiai mozgalom, olimpiai eszme, Olimpiai Akadémia

Introduction

Olympism was anticipated in the late Nineteenth Century as a humanistic ideal for the upcoming Twentieth Century. Its idea was to educate people through the terms and encouragement of sport as one of the humanities. Pierre de Coubertin, founder of the modern Olympic Games, was called 'the Olympic Humanist'. The question we are dealing with nowadays is whether those ideas of Olympism, like fair play, sportsmanlike behavior, equality, etc, have been achieved. Upon reviewing the 'Fundamentals of Olympism' and specifically those best related to the humanist ideas, it could be argued that the theory of modern Olympism has never fairly achieved its ideas, and racism, politics or commercialism seemed to get in the way. Moreover, it can be observed that the importance of the Games has exceeded that of the idea, although the Games were originally designed to play a mere supportive role in spreading the spirit (Liponski, 2003). Another recent development is that the sport content of the games has become subordinated to the media (Olszanski, 2003).

There is an attempt to return at least part of the original motive behind performance, and direct the Games back to the original reflection, where athletes coming together every four years to compete in peace and harmony. In spite of the fact that Olympism has achieved a degree of goodness in the world, *the focus of its ethics in a practical sense needs to be on the rights of humans' considering as athletes, as spectators and as communities.*

The Olympic movement has been developing over 110 years now, giving to the people the right feedback for the proper values, such as peace, freedom, unity, fairness, competitiveness, enlightenment etc (Cernusak 1994). Let us not forget that these humanitarian values existed in the ancient world of the Olympics where the nations used to stop the wars and they were becoming competitors in honouring the Olympic Games. Noteworthy to mention that there was a disturbance of the Olympic movement and the values of it during the Second World War as a result of the chaotic situation that existed at that time and the misfortune of humanity and democracy. Today the major ideas of the Olympic movement are hard to find but still exist in rare cases to impose the reality of the today's world.

The aim of this paper is to analyze the role and the position of Cyprus in the Olympic movement, and on the other hand, to give the adequate information of the role of the Olympic Ideas and education in Cyprus.

Methods

The data for this paper were collected by two major methods. Firstly in-depth interviews were prepared on the basis of a guideline with members of the COC aiming the collection of the information needed for the research according to their knowledge and experience. The questions were in connection with the history of the Cyprus Olympic Committee, the Cypriot sport system, about the Olympic education, the realization of the Olympic values, the sport media in Cyprus and the future plans of the COC.

Secondly data collection was through document analysis where information was gathered through statistical books, reports, and web pages concerning the Olympic idea, the Olympic movement at a national and international level, as well as the participation of the Cypriot Olympians in the Summer and Winter Olympic Games.

History of the Cyprus Olympic Committee

There has been a significant constitutional and economic development in the Cypriot society since the birth of the Olympic movement, and on the other hand, there have been important changes in the world of elite sport as well. However, the Olympic movement was able to give adequate answers for the new challenges in order to survive.

Since its birth the Olympic spirit was prevailing in Cyprus. However, the Cyprus Olympic Committee (COC) was founded only in 1974 and it was officially recognized by the International Olympic Committee (IOC) in 1979. The COC has close connections with 35 national sports federations which are represented as members in the Committee. They elect the chairman and 8 members of the COC Executive Council.

The first president of the COC was Mr. Stelios Kanaris for 2 years (1974-1976). The next chairman was Mr. Demetrakis Demetriades for almost a decade (1976-1984). From 1984 until now the current president has been Mr. Kikis Lazaridis. It is worthwhile to mention that the current president of the COC is also a member of the Executive Board of the European Olympic Committee (EOC) and the Treasurer of the International Committee of the Mediterranean Games (ICMG), which can also be an example of a more intense international involvement.

The COC makes universal effort to promote the Olympic spirit which is characterized by unity, cooperation and peace among people. For this reason the COC constructed the Olympic House. The Olympic House hosts all Cypriot sports federations, the Olympic Museum and Park, and it has also a library. The COC now attempts to complete the whole plan by creating an Olympic Education Centre to spread its ideas. In a small country like Cyprus where the available resources are limited, the COC appreciates the voluntary leadership in the Olympic movement, and in view of this, the objective will be to engage and organize volunteers, especially young people, who will provide voluntary work which is essential in the Committee.

Noteworthy to say that the Cyprus Olympic Committee is functioning and operating not only concerning the Olympics but it also deals with many other areas of sport like Commonwealth Games, Mediterranean Games, Games of Small States of Europe (GSSE), and the European Youth Olympic Days.

Cypriot Athletes in the Olympic Games

The following tables present the number of the Cypriot athletes who participated in the summer and winter Olympic Games from the time the Cyprus Olympic Committee was established and was recognized by the International Olympic Committee and became an official participant of the international sporting world.

It is obvious that Cypriot Olympic involvement started relatively late in the Olympic area. At the same time **Table 1** and **Table 2** show that the number of the Cypriot participants in the Summer Olympics is gradually increasing during the Olympic years. It is a fact that sportsmen and sportswomen have no extraordinary results, which is basically natural and acceptable because of the short time, further the small size and population of the island. However, Cypriot Olympic participants consider it as an honor to participate in such a big event representing the colors of their country and fighting for respectable results.

Olympic Sports in the Cypriot Sport System

The Cyprus Olympic Committee tries to help its member Sport Federations in each sector and in every possible way. Naturally, the COC gives a priority to the member federations which are represented in the Olympic Programme. It assists them financially through funds which are raised from its specific programmes, such as

sponsorship programs, as well as from funds and training programs offered by the Olympic solidarity. (This is done in order to prepare the Olympic athletes and coaches to achieve the best results in international competitions.)

Some of the objectives of the programmes declared by the Olympic solidarity are:

- "Promoting the fundamental principles of the Olympic Movement.
- Developing the technical sports knowledge of athletes and coaches.
- Improving, through scholarships, the technical level of athletes and coaches.
- Training sports administrators.
- Collaborating with the various IOC Commissions, in addition to the organizations and entities pursuing such objectives, particularly through Olympic education and the propagation of sport.
- Creating, where needed, simple, functional and economical sports facilities in cooperation with national or international bodies.
- Supporting the organization of competitions at national, regional and continental level under the authority or patronage of the National Olympic Committee.
- Encouraging joint bilateral or multilateral cooperation programmes among NOC.
- Urging governments and international organizations to include sport in Official Development Assistance." (www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a_id=17)

Table 1. Cypriot athletes participating in the Summer Olympic Games
1. táblázat. A ciprusi sportolók részvétele a Nyári Olimpiai Játékokon

Year	City	Males	Females
1980	Moscow	10	2
1984	Los Angeles	10	0
1988	Seoul	7	2
1992	Barcelona	12	4
1996	Atlanta	15	2
2000	Sidney	17	5
2004	Athens	12	6
Total		83	21

Table 2. Cypriot athletes participating in the Winter Olympic Games
2. táblázat. A ciprusi sportolók részvétele a Téli Olimpiai Játékokon

Year	City	Males	Females
1984	Sarajevo	4	1
1988	Calgary	2	1
1992	Albertville	3	1
1994	Lillehammer	0	1
1998	Nagano	2	0
2002	Salt Lake City	1	0
Total		12	4

Overview of the National Olympic Academy in Cyprus

Olympic Education in Cyprus

It is a fact that every country which wants to participate in the Olympics, the so called “sport celebration”, has to be aware of the Olympic idea. The following fields give some examples of the sources where an individual can get knowledge about the Olympic ideas in Cyprus.

Olympic Education in schools

During the last years a subject of Olympic education was created in schools which exist in the curricula of the lyceums (i.e. high schools in Cyprus). Students, who choose and want to guide themselves towards a physical education major, attend the lesson on Olympism. However, it is sure that children and young adults consider Olympic athletes as leading examples who give them positive ideas and feedback of promotion and continuation. Moreover, through the media involvement in that sector they receive a positive picture about the Olympic athletes, and those athletes, once more, can be the idols with positive characteristics for school children. They can contribute to the promotion of physically active life style among the population.

Olympic Academy

The Cyprus National Olympic Academy was established in 1987 and has been operated and administrated by the Cyprus Olympic Committee, the executive board as well as its dean. The Olympic Academy operates according to applied rules and certain objectives which determine its whole functioning. The aim of the National Academy is the Olympic education towards the subjects involved in sports. Moreover, the Cypriot Olympic Aca-

demy spreads the Olympic values, embodying the social and pedagogical ideas of Olympism which were founded by the International Olympic Academy. The Cyprus National Olympic Academy is implementing the moral values of the Olympic Idea.

Some of the major activities of the CNOA are the following:

- “Being informed of the activities of the International Olympic Academy through contact via the Cyprus Olympic Committee
- Preparing the participants who are selected to attend the Conferences of the IOA.
- Getting the people involved in both the CNOA and the IOA actively.
- Ensuring that the people involved in the CNOA are active in propagating the principles of Olympism.
- Organizing and/or involving other

institutions in holding conferences, seminars, meetings, lectures and courses within the framework of the CNOA's program.

- Producing and distributing the appropriate *information documentation* on Olympism.

- Supporting, if possible, the publication of books with reference to the Olympics, the production or the acquisition of Olympic films, the establishment of an Olympic Museum, the creation of an Olympic Library, holding exhibitions etc.” (www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a_id=22)

One of the major activities of the National Academy is to organize conferences and seminars for coaches, athletes, members, journalists, teachers, etc. and they last for a day or a few weeks. They always involve topics concerning the Olympism and promote knowledge about it.

In-serving training education

The education and the training of the members who are professionally involved in the area of sport are considered by the COC a crucial and fundamental point. For this reason, the COC knows that improvement comes through years of development, support, progression and help the actors in sport to reach professional levels in order to develop sports and the modern functional needs of sports.

The Cyprus Olympic Committee took the responsibility to administrate all of its sport federations involving with specialized field and gives the opportunity for further scientific knowledge and

A taste of the inside part of the National Olympic Academy

experience in the area of sport. It is noteworthy to mention here that lately some of the leaders of the federations have got master's degrees in Sport Administration licensed by Leicester University.

Olympics in the Cypriot Media

In this respect there is a very fruitful relationship between the mass media and Olympic sports in Cyprus. All kinds of media (newspapers, magazines, television, and radio) cooperate very often with COC and help the committee to promote the Olympic ideas.

More specifically seminars and conferences take place on a regular basis. A recent example is that on 25 November 2006, the COC hosted the 18th Olympic Session of the Cyprus National Olympic Academy. The main speaker was the Olympic Champion of Barcelona in the 110m Hurdles, Voula Padoulidou. The session attracted the attention of the media which covered the session and broadcasted a small part in their news report. In addition to that, the printed media both promoted the session and also had many comments during the session and afterwards, on how successful it was.

The Cyprus NOC also attracts a lot of media coverage when it organises the Olympic Day Run once every year and when the committee holds press conferences for its Annual General Assemblies and before the departure of its delegations for important international competitions.

Moreover, the media pay serious attention to the Olympic Games. Of course, their priority is to cover events which Cypriot athletes participate in. Besides, the media cover all the interesting events in the Olympic Games which the audience is the most interested in.

Future Plans of Cyprus Olympic Committee

Finally, for the future plans of COC, it has to be mentioned that the most important part of the Cyprus NOC is to prepare in the best way and to successfully host the Games of the Small States of Europe in Cyprus in 2009. These games are undoubtedly the biggest sport event that Cyprus has undertaken since 1989 when it first hosted the G.S.S.E.

One of the goals of COC is to get a medal to the next Summer Olympic Games which are going to take place in Beijing, China. If any of the athletes succeeds in achieving this, it will be a historical success not only for COC but

for the whole Cypriot Nation as well because it would be the first Olympic medal in the history of Cyprus.

Another challenge the Cyprus Olympic Committee is facing is to promote the image of the new Olympic House where now it resides, together with other 35 National Sports Federations. The Olympic House will serve as a means of unifying all the sports under the umbrella of the Cyprus NOC (the so called mother of all federations) and will certainly give sports a louder voice in the Cyprus public and the international sport world.

Conclusions

Throughout its history, the COC has been fighting, and still it is trying the wonderful work of keeping sports and the Olympic spirit alive in Cyprus. The Cyprus Olympic Committee was established in the year when the Turkish invasion took place in Cyprus, which also placed some burdens on the work of the organization. Still, the work of the Cyprus Olympic Committee can be evaluated by the progressive improvement within and around the era of sports, by taking a glance at the results of the Cypriot athletes and the great work that COC has done until now.

The establishment of the European Union has created new situation in the world of sports in Europe, including Cyprus. Although, there is no so called, European sport policy, but regulations and laws issued in other areas like in the labour market and the economic life, have an indirect influence on sport. In this changing world the Olympic movement expresses a form of stability and continuation. However, continuation does not mean unchanged situation, but it refers to the fact that the original Olympic values impose friendship, fair play, sportsmanlike behaviour. Promoting the Olympic spirit despite the challenges to its original values is an important task, where the COC has been playing and has to play an important part in the future as well.

References

- Cernusak, V. (1994): In: Takacs, F. (ed.): *The 100 Year History of Olympism in the Mirror of Science*. Budapest: Hungarian Olympic Academy. pp. 9-14.
- Giulianotti, R. (2004): *Sport and Social Theorists*. London: Palgrave/Macmillan.
- Guttman, A. (1978): *From ritual to record*. New York: Columbia University Press..
- Liponski, W.: Olympism in the era of globalism. In: Pawlucky, A. (ed.): *Post-*

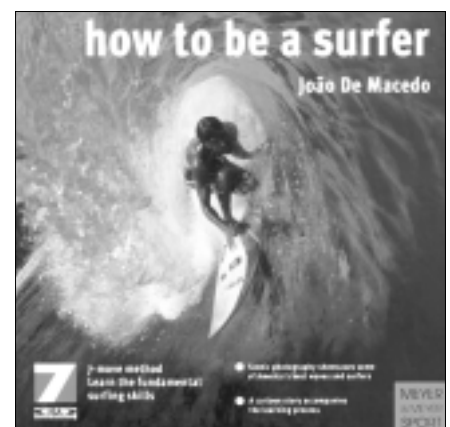
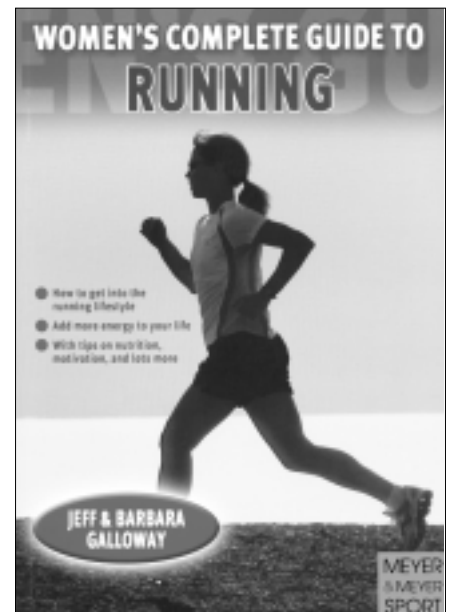
modernity and Olympism. Gdansk: Akademia Wychowania Fizycznego I Sporti w Gdansku. pp. 29-46.

Olszanski, T.: The Olympic Games: what next? In: Pawlucky, A. (ed.): *Post-modernity and Olympism*. Gdansk: Akademia Wychowania Fizycznego I Sporti w Gdansku. pp. 125-130.

Tokarski, W., Steinbach, D., Petry, K., Jesse, B. (2004). *Two Players-One Goal. Sport in the European Union*. Oxford: Meyer& Meyer Sport.

Web pages

- www.olympic.org.cy
www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a_name=olympichouse&lang=en
www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a_id=22
www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a=29
www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a=17
www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a=62
www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a=36
www.olympic.org.cy/nqcontent.cfm?a=15

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság tartásjavító mozgásanyagának elméleti alapjai

Gardi Zsuzsa¹, Feszthammer Artúrné², Darabosné Tim Irma², Tóthné Steinhausz Viktória³, Somhegyi Annamária⁴, Varga Péter Pál⁵

¹ Magyar Gyógytornászok Társasága

² Semmelweis Egyetem Budapest, Egészségügyi Főiskolai Kar, Fizioterápiai Tanszék

³ Pécsi Tudományegyetem, Egészségügyi Főiskolai Kar, Zalaegerszegi Képzési Központ

⁴ Egészségügyi Minisztérium

⁵ Gerincgyógyászati Nemzeti Központ, Budapest

E-mail: annamaria.somhegyi@bhc.hu

Összefoglaló

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság prevenció programjának tartásjavító mozgásanyaga a gerinc biomechanikailag helyes használatának tudatosítását és automatizálását célozza. A biomechanikailag helyes testtartás dinamikus egyensúlyi állapot, alapja a medence helyes középállása, valamint az izomegyensúly. A medence helyes középállása esetén oldalnézetben a spina iliaca anterior superior és az os pubis mediális felső pontja egy függőleges vonalat alkot (vagyis a frontális síkban helyezkedik el). A medence ezen középállása esetén a test oldalnézeti, képzeltbelső súlyvonal a második-ötödik ágyéki csigolya testén és a második-ötödik nyaki csigolya testén halad át. A testtartásért felelős izmok egyensúlya esetén az izmok ereje és nyújthatósága megfelelő a gravitációval szembeni, szinte állandó munkára. Statikus vagy dinamikus túl- vagy alulterhelés esetén a zsugorodásra hajlamos izmok rövidülnek, a gyengülésre hajlamos izmok megnyúlnak, és így már nem képesek a megfelelő működésre. Mivel az izomegyensúlyban számos olyan izom és izomrész dolgozik, mely a testnevelés és sport megszkott mozgásaiban nem vesz részt kellően, ezért a Magyar Gerincgyógyászati Társaság tartásjavító mozgásanyagának ki kellett terjednie ezen ritkán használt izmok célzott nyújtására és erősítésére is. A mozgásanyag a testtartásért felelős izmokat nyújtja és erősíti az izomegyensúly kialakítása és fenntartása érdekében. A mozgásanyag 12 testgyakorlat köré épül, melyek felméri a testtartásért felelős izmok erejét és nyújthatóságát: aki mind a 12 gyakorlatot hibátlanul képes elvégezni, annak az izomegyensúlya rendben van. A már gyermekkorban is folyamatosan ható mozgásszegény, ülő életmód okozta károsítás ellensúlyozá-

sa érdekében a mozgásanyagot az iskolai (és lehetőleg óvodai) testnevelés részeként a tanulóveken át rendszeresen kell végeztetni minden tanulóval.

Kulcsszavak: tartáshiba, izomegyensúly, discopathia primer prevenciója, izomteszt, testnevelés

Bevezető

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság 1995-ben indította útjára és azóta folytatja primer prevenció programját, melynek célkitűzése, hogy általánossá váljék az iskolai testnevelésben a gerincporckopásos betegségek megelőzését szolgáló speciális tartásjavító (a gerinc biomechanikailag helyes használatát kialakító, automatizáló és fenntartó) mozgásanyag rendszeres végeztetése. A program indulásáról 1998-ban adtunk hírt az Ideggyógyászati Szemle hasábjain (Somhegyi, Varga, 1998) és a Népegészségügy című lapban (Somhegyi, Varga, 1999), majd 2005-ben az Ideggyógyászati Szemleben közöltük a mozgásanyag elméleti alapjainak összefoglalását (Gardi, Feszthammer, Darabosné, Tóthné, Somhegyi, Varga, 2005) és kontrollált prospektív vizsgálatának eredményeit (Somhegyi, Tóth, Makszin, Gardi, Feszthammer, Darabosné, Tóthné S., Tóthné Sz., Varga, 2005). A gerincvédelem, a gerinc biomechanikailag helyes használata a sportolókat is közelről érintő szempont, melynek figyelembe vétele mind a versenysportban, mind a szabadidősportban fontos. Ezért lényegesnek tartjuk, hogy a sporttudomány iránt érdeklődők előtt is ismert legyen a fenti célt szolgáló speciális mozgásanyag elméleti alapjainak összefoglalása.

Módszerek

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság prevenció mozgásanyagának célja a hibás testtartás kialakulásának megelőzése, illetve a már létrejött tar-

tási rendellenességek korigálása, a helyes testtartás kialakulása, fenntartása és automatizálása, a megfelelő tartásjavító tornagyakorlatok iskolai testnevelésben történő rendszeres végeztetésével. Mivel a ma jellemző mozgásszegény, ülő életmód folyamatosan károsítja a gyermekek mozgatórendszerét, ezért a tartásjavító mozgásanyagot is folyamatosan végezni kell az iskolás évek alatt (Tóth, 1995).

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság prevenció programjának mozgásanyagát bemutató könyvben és videokazettákban megtalálhatók azok az izomtesztek is (Saunders, Saunders, 1993), melyek segítségével a testnevelő tanár feltérképezheti a testtartásért felelős izmok erejét és nyújthatóságát, az ízületek mozgékonyágát, majd ezután következnek azok a fejlesztő gyakorlatok, melyek rendszeres végzése erősítheti és nyújthatja a testtartásért felelős izmokat. A fejlesztő gyakorlatok (Gardi, 1989; Madzsar, Jászi, 1977; Miltényi, 1980) részben előkészítő, részben célgyakorlatokból állnak. Az előkészítő gyakorlatok felkészítik a tanulókat a nehezebben kivitelezhető célgyakorlatok elvégzésére, a célgyakorlatok megegyeznek az izmok tesztelésre szolgáló ellenőrző gyakorlatokkal. Mind az ellenőrző, mind a fejlesztő gyakorlatok összeállításakor és kivitelezésekor elsődleges szempont, hogy azok az ízületeket optimális helyzetbeállításokkal és a megfelelő izmok aktivizálásával védjék.

A helyes testtartás érdekében összeállított gyakorlatsorral először megérettetjük a helyes testtartást a test minden szegmentumában, alulról fölfelé építkezve. Az előkészítő és célgyakorlatokkal kidolgozzuk a kulcsfontosságú testtájak izomcsoportjait; a nyak, a váll és a vállöv, a gerinc, a medence, az alsó végtag ízületeinek minden irányú mozgását az anatómiai síkoknak és tengelyeknek megfelelően. Az izmok erősítését és nyújtását tudatosan végeztetett, egymást célszerűen követő gyakorlatokkal valósítjuk meg.

Az iskolapadban végezhető izometriás gyakorlatsor a helyes ülés kialakítását, a tartásban résztvevő izmok erősítését, lazítását, vérellátásának javu-

lását segíti elő. A tartáskorrekciót elősegítő gyakorlatanyagot a tematikában leírtak alapján rendszeresen végezve elérhető a biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és megtartása minden testhelyzetben és a mindennapi élet mozgásaiban, valamint elérhető az életkornak megfelelő fiziológias terhelhetőség, elkerülve ezzel a helytelen testtartásból eredő izomfájdalmakat, discopathiát, ízületi destrukciót.

Az ellenőrzést szolgáló speciális gyakorlatok (1. ábra):

1. Állás-guggolás viszonyának vizsgálata az erő és a rugalmasság szempontjából

2. A váll- vállöv erő és nyújthatósági vizsgálata

3. A hát és a csípő feszítő izmainak erővizsgálata

4. A has izmainak felülről indított erővizsgálata

5. A has izmainak alulról indított erővizsgálata

6. A comb elülső izmainak erővizsgálata

7. Az ágyéki gerinc előrehajlításának vizsgálata

8. Az ágyéki gerinc hátrahajlításának vizsgálata

9. Az alsóháti és ágyéki gerinc csavarodásának vizsgálata

10. A comb és a lábszár hátsó izmai nyújthatóságának vizsgálata

11. A csípőt hajlító izmok nyújthatóságának vizsgálata

12. A csípőízület nyújtási képességének vizsgálata

Az ellenőrző gyakorlatok elvégzésének szabályai:

Az izomerőt ellenőrző gyakorlatokat 3-szor kell elvégeztetni, és mindvégig figyelni kell arra, hogy minden ismétléskor egyformán végezze a gyakorlatot a tanuló. A gyakorlatokat ismétlésenként 3 másodpercig kell kintartani. Kivétel az 1. számú és a 6. számú ellenőrző gyakorlat. Az 1. számú gyakorlatot háromszor, ismétlésenként 10 másodpercig (5-5), a 6. számú gyakorlatot pedig egyszer, 30 másodpercig kintartva kell végeztetni.

Az izom nyújthatóságát ellenőrző gyakorlatokat 1-szer kell elvégeztetni, az alsó végtag gyakorlatait oldalanként külön-külön. Fontos, hogy ezeket a gyakorlatokat a tanulók lassan, nyugodtan, ellazított izmokkal végezzék, egy gyakorlatot 6 másodpercen keresztül.

Mivel a tesztgyakorlatok megítélése a fentiekből láthatóan alapvetően szubjektív (=hibátlanul, vagy hibásan tudja végrehajtani a tanuló a megadott mozgulatot), ezért tudományos kutatás esetén feltétlenül azonos, jól gyakorlott vizsgáló személy szükséges a tanév elején és végén végzendő teszteléshez, lehetőleg külső, független személy.

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság tartásjavító mozgásanyagának gyakorlatai (vagyis a testtartásért felelős izmok erejét és nyújthatóságát fejlesztő speciális gyakorlatok) az alábbi csoportosításban foglalhatók össze:

1. A helyes testtartás megéreztetése álló helyzetben

2. A nyak és vállövi izmok gyengülésre hajlamos részeinek erősítése, és a zsugorodásra hajlamos részek nyújtása

3. A mély hátizmok és a csípő feszítő izmainak együttes erősítése

4. A hasizmok egyes részeinek erősítése (az egyenes hasizom alsó és felső szakaszának, és a külső ferde, belső ferde hasizmok elülső és oldalsó részeinek erősítése)

5. Az alsó végtag antigravitációs izmainak erősítése (a négyfejű combmot kiemelve)

6. Az ágyéki és a háti gerinc előrehajlításának fokozása, a mély hátizmok nyújtásával

7. A gerinc hátrahajlításának fokozása (a has és a csípőhajlító izmok nyújtása)

8. Az alsóháti- és ágyéki gerinc csavarodásának fokozása (a mellizmok nyújtása, a combközelítő izmok és a combpólya-feszítő izom nyújtása, a ferde hasizmok nyújtása és erősítése)

1. ábra: A testtartásért felelős izmok erejének és nyújthatóságának felmérést szolgáló ellenőrző gyakorlatok

9. A comb és a lábszár hátsó izomzatának nyújtása

10. A csípőízület mozgékonyágának fokozása és hajlító izmainak nyújtása

11. A helyes testtartás kialakítása, tudatosítása rávezető gyakorlatokon keresztül

Mindegyik gyakorlat-csoport 3-6 fejlesztő gyakorlatot, valamint 1-2 célgyakorlatot tartalmaz.

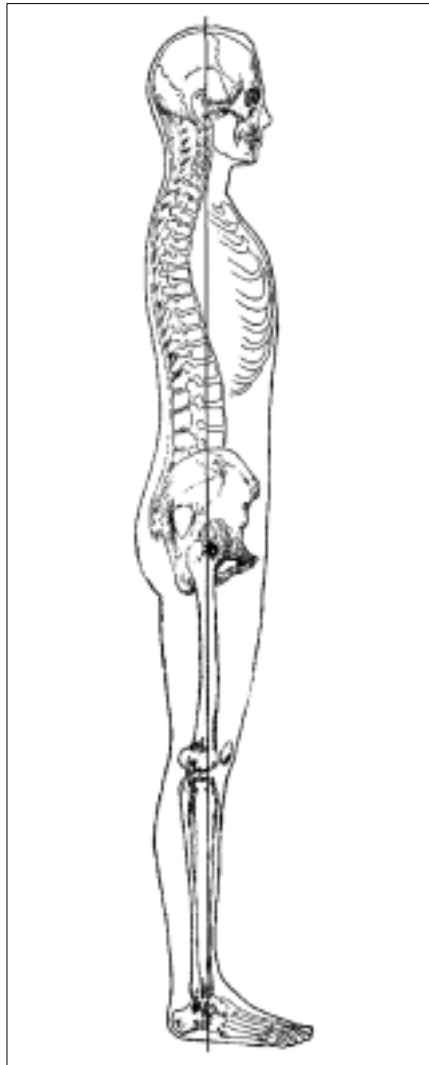
A gyakorlatsor testtartást beállító, megéreztető gyakorlatokkal kezdődik. Ezt követik a fejlesztő gyakorlatok, amelyek előkészítő és célgyakorlatokból állnak. Végül az utolsó gyakorlatsor a beállítás tudatosítását szolgálja. A fejlesztő gyakorlatoknál a háromszori ismétlés ajánlott. Az alsó végtag gyakorlatokat ismételjük mindkét oldalra külön-külön 3-szor. Az izomerősítést szolgáló gyakorlatokat 3 másodpercig kell kitartani. Az aktív izomnyújtást elősegítő gyakorlatokat 6 másodpercig, a passzív nyújtó gyakorlatokat 10 másodpercig kell kitartani. A gyakorlatok eredményességének feltétele, hogy a kiindulási és véghelyzeteket pontosan tartsuk be s a gyakorlatokat lassan, pontosan hajtsuk végre. Ellenkező esetben a gyakorlatok hatása elmarad, s a gerincen esetleg káros nyíróerők ébredhetnek.

Javasolt tematika a mozgásanyag testnevelési órába épített alkalmazására:

A gyakorlatanyagon folyamatosan kell végighaladni úgy, hogy a testtartás megéreztetésére minden testnevelési órán sor kerüljön, s ezt kövesse a beemelegítő gimnasztika részeként egy-egy testtáj izomcsoportjainak erősítése, nyújtása (1-11. gyakorlat-csoportok). A tanév során így többször sorra kerül minden izomcsoport, a helyes testtartás gyakoroltatása pedig tudatos; ez teszi lehetővé az automatizmusává válást (Az iskolapadban ülve végezhető gyakorlatokat az elméleti órákat tartó pedagógusok végezhetik a tanulókkal.)

Megbeszélés

A testtartás - az egyes testrészek egymáshoz való viszonya - dinamikus egyensúlyi állapot, melyet a testtartásért felelős izmok állandó, szemmel alig látható, sokirányú tevékenysége tart fenn (Frenkl, 1995; Kendall, McCreary, Provanca, 1993). Biomechanikailag helyes testtartásról (2. ábra) (Kendall, McCreary, Provanca, 1993; Kisner, Colby, 1990; Tóth, 1995) akkor beszélünk, ha az ízületi tokok és szalagok feszülése a fiziologi-

2. ábra: A biomechanikailag helyes testtartás

ásnak megfelelő, a tartásért felelős izmok harmonikus együttműködése miatt az izomzat erő kifejtése minimális, mindezek következtében az ízületi felszínek terhelése egyenletes.

Oldalnézetből az egyes szegmentumokon áthaladó súlyvonal egybeesik a testet elülső és hátulsó félre osztó frontális síkkal. Az egyes testrészek egymás fölötti elhelyezkedése - tehát a testtartás - akkor ideális, ha ez a vonal a következő pontokon halad át: a fejtőtől indulva a fülön át, a másodiktól az ötödik nyakcsigolya testén, majd a vállon áthaladva végighalad a másodiktól a ötödik ágyéki csigolya testén is. Ezután áthalad a második keresztcsonti csigolya előtt elhelyezkedő súlyponton, a combfej középpontja mögött, a térdízület középpontja előtt, de a térdkalács mögött, végül a külboka előtt az alsó ugróízületen áthaladva éri el a talajt.

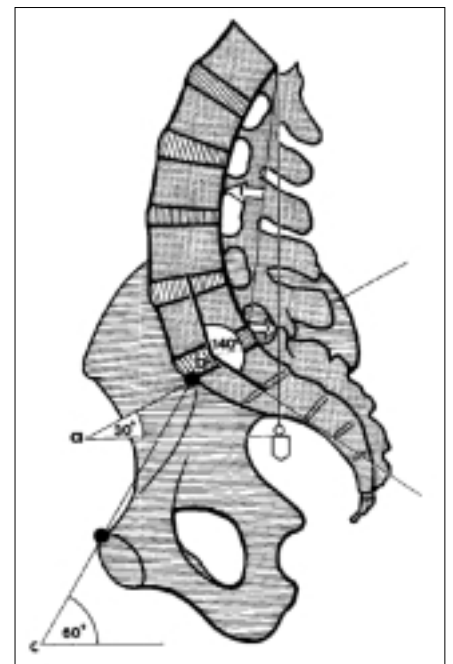
A helyes testtartás kulcsa a medence megfelelő állása (3. ábra) (Kapandji, 1975; Mészáros, Tarsoly, 1990). A

test súlya a medence boltozatos szerkezetén át, a csípőízületeken keresztül egyenletesen eloszolva tevődik át az alsó végtagokra. A medencebemenet síkjának megfelelő dőlésszöge 60 fok a horizontális síkhoz képest. A medence 60 fokos élettani dőlésszögét a szeméremcsontok találkozását (szimfizis) az első keresztcsonti csigolya alapjával összekötő egyenes adja a vízszintes síkhoz képest. Ez a szög egyrészt meghatározza a csípőízület helyzetét, másrészt a fölötte elhelyezkedő gerinc irányú élettani görbületeinek mértékét.

A 3. ábrán látható még a keresztcsont dőlésszöge is, ez a keresztcsont alapjára húzott egyenesnek a vízszintes síkkal bezárt szöge, melynek élettani mértéke 30 fok. A 3. ábrán látható harmadik fokérték az ötödik ágyéki csigolya tengelye és a keresztcsont tengelye által bezárt szög, melynek élettani mértéke 140 fok.

A gerinc élettani görbületei (Kapandji, 1974) a rugalmas erőátvitel érdekében jönnek létre a mozgásfejlődés során. Ha a görbületek fokozódnak, a gerinc izmainak és egyéb lágyrészeinek nagyobb teherkar ellenében kell dolgozniuk, vagyis a test tartása során nagyobb erőt kell kifejteniük. Ha a görbületek elsimulnak, a gerinc rugalmatlaná válik, a gerincet mozgató izmok lefutása megváltozik és ezáltal inaktívá (gyengévé) válnak. Mindez az említett képletek túlterheléséhez vezethet, és később a gerinc különböző kopásos és meszesedései betegségeit okozhatja.

A testtartásért felelős izomcsoportok között harmonikus egyensúlynak kell fennállnia. Ezeknek az egyébként egy-

3. ábra: A medence élettani dőlésszöge

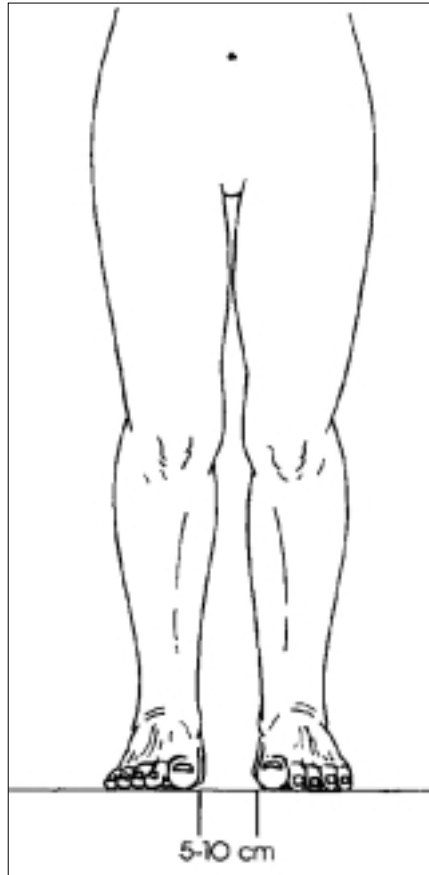
mással ellentétesen működő izmoknak kellő együttműködése szükséges ahhoz, hogy az ízületek stabilitása a középhelyzetben, valamint mozgása az élettani mozgáspálya teljes ívén létrejöhessen. Amennyiben ez az izomegyensúly felbomlik, az ízületek terhelése egyenetlenné válik, és ez a későbbiekben a gerincen kívül az alsó végtagok ízületeiben is porckopáshoz és meszesedéshez vezet. Az izomegyensúly felbomlását okozhatja a mozgásszegény életmód, az egyoldalú statikus vagy dinamikus terhelés, a fáradtság és a fájdalom. Az izomegyensúly felbomlásának jele a **tónusos** izmok túlzott feszessége, később fájdalommassága, és a **fázisos** izmok gyengülése. **A vázizomzatnak e két csoportba sorolása elsősorban Janda, Lewit és Sachse** nevéhez fűződik (Neumann, 1990; Janda, 1986; Gardi, 1989) (1. táblázat). Mindkét működési csoportnál gondolni kell arra, hogy a zsugorodásra hajlamos izmok is gyengülhetnek, a gyengülésre hajlamos izmok pedig zsugorodhatnak is, ha az ízületek helyzete tartósan eltér az ideális élettani középhelyzettől. Ezért szükséges az izomerősítést mindig nyújtott, korrigált helyzetben végezteni.

A testtartás értékelésekor a fentiek értelmében tehát egyrészt a testrészek egymáshoz viszonyított helyzetét, másrészt az ezt fenntartó izomműködést kell megfigyelnünk álló helyzetben.

A következőkben a lábtól kezdve röviden végigtekintjük a testtartásban résztvevő ízületek és gerincgörcsületek élettani helyzetét, és az ennek fenntartásához szükséges izomműködéseket is. Meghatározzuk a fiziológiástól eltérő állapotokat.

A függőleges testtartás alapja a láb, mely viszonylag kis felülettel nagy tömeget támaszt alá. A lábak - a belső talpszélek - távolsága meghatározó, 5-10 cm távolság adja strukturálisan a legnagyobb stabilitást (4. ábra) (Gardi, 1989; Magee, 1987). Ez a távolság és a párhuzamos lábtartás stimulálja a talpizmok stabilizáló funkcióját, ezért ajánlott a helyes testtartás kialakításakor a belső talpszélek között legalább két-három ujjnyi távolság.

A láb neutrális helyzetét biztosító izomegyensúlyt a lábszár elülső és hátsó, valamint belső és külső felszínén futó izmok együttműködése tartja fenn. Az izomegyensúly szempontjából meghatározó a láb boltozatos szerkezete is, amelyet statikusan szalagok rögzítenek és a talpon futó izmok dinamikusan támogatnak. Amennyiben a boltozatok felépítése eltér az élettani-

4. ábra: A lábak stabil alaphelyzete

tól, úgy az izmok hossza is változik, elvesztik az optimális összehúzódásra és ellazulásra való képességüket, gyengülnek vagy zsugorodnak.

A térd középhelyzetét fenntartó izomegyensúlyt előlről a négyfejű combizom (egyenes combizom, belső vaskosizom, középső vaskosizom, külső vaskosizom), hátulról a térdet hajlító izmok (kétfejű combizom, féliginas izom, félighártyás izom, kétfejű lábikra izom és térdárki izom) együttműködése biztosítja.

A medence dőlésszöge meghatározóan hat a térdízületre.

- Ha a medence dőlésszöge fokozódik (a medence előrebillen), a térd hátraferde lesz, a térdhajlítók megnyúlnak, a térdfejtők közül a csípőízületet is áthidaló egyenes combizom zsugorodik.

- Ha csökken a dőlésszög (a medence hátrabilen), a térdízület kissé hajlított helyzetbe kerül, a térdhajlítók rövidülnek, és a térdfejtők megnyúlnak és gyengülnek.

A csípőízület középhelyzetét és az ezt fenntartó izmok egyensúlyát is a medence megfelelő dőlésszöge határozza meg.

- A dőlésszög fokozódása (előrebillenés) a csípőízületben hajlítást hoz létre, ez a csípő hajlító izmainak (csípő-

horpaszizom, egyenes combizom, combpólyafeszítő izom, szabóizom) rövidülését (zsugorodását), és a csípőfeszítő izmok (nagy farizom, kétfejű combizom, féliginas izom, félighártyás izom) gyengülését, megnyúlását idézi elő.

- Ha csökken a dőlésszög, a medence hátrabilent helyzetbe kerül. A csípőt feszítő és a térdet hajlító izmok helyzetüknél fogva megrövidülnek, az egy ízületet áthidaló csípőhajlítók gyengülnek.

A medence megfelelő dőlésszögét és stabilitását nyírlirányban a törzs hajlító és feszítő izmainak, valamint a csípő hajlító és feszítő izmainak együttműködése biztosítja (5. ábra) (Kendall, McCreary, Provance, 1993). Ennek során a hasizmok (egyenes hasizom, külső ferde hasizom) és a csípő feszítő izmai hátra, míg a négyszögű ágyéki izom, a mély hátizmok és a csípő hajlító előre billentik a medencét. Harmonikus együttműködésük esetén a medencét a kívánt közép helyzetben stabilan tartják azáltal, hogy hátul a törzsfeszítők felfelé, a csípőfeszítők lefelé húzzák, elől a hasizmok felfelé, a csípőhajlítók lefelé húzzák.

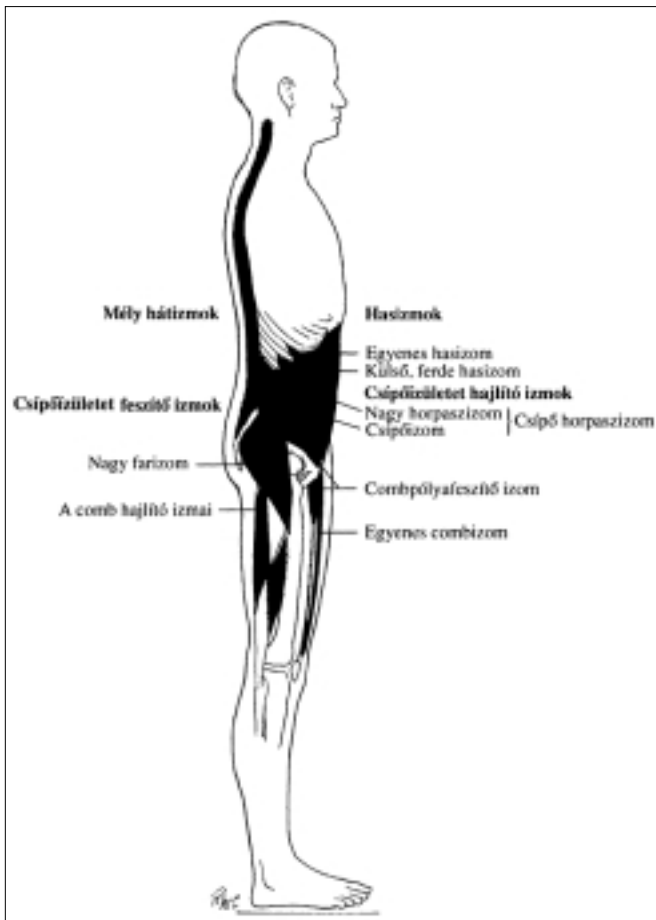
A medence oldalirányú stabilitását és középhelyzetben történő megtartását a következő izmok biztosítják (6. ábra) (Kendall, McCreary, Provance, 1993) az azonos oldali oldalsó törzsizmok (négyszögű ágyéki izom, külső és belső ferde hasizom), az azonos oldali csípőízületet közelítő izmok (rövid combközelítő izom, nagy combközelítő izom, hosszú combközelítő izom, fésűs izom, karcsú izom), valamint az ellenoldali csípőízületet távolító izmok (középső farizom, combpólyafeszítő izom) biztosítják úgy, hogy a jobboldali távolító izmok együttműködnek a baloldali közelítő izmokkal és a baloldali oldalsó törzsizmokkal, és ezek együttesen ellentartanak a baloldali távolító és a jobboldali közelítő izomcsoportnak, valamint a jobboldali törzsizmoknak.

A has és az ágyéki gerinc megfelelő helyzetét, egymáshoz való viszonyát, az ezt fenntartó izomegyensúlyt is a medence megfelelő dőlésszöge határozza meg.

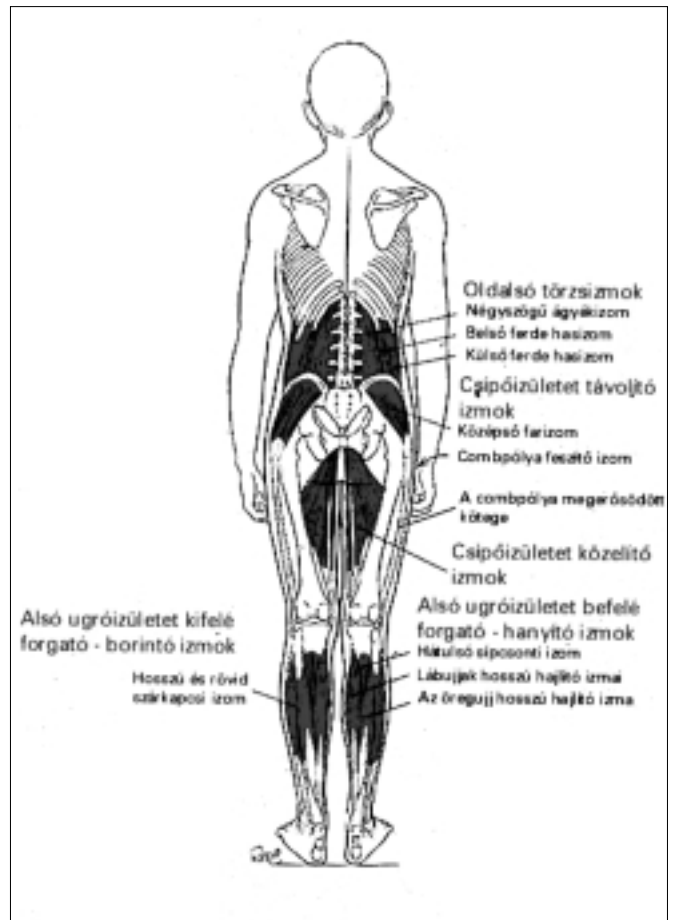
- Az ágyéki homorulat fokozódása ezen gerincszakasz mély hátizmai zsugorodnak, a hasizmok megnyúlnak, gyengülnek.

- Az ágyéki homorulat csökkenésekor, elsimulásakor a hasizmok felső szakasza zsugorodik, a mély hátizmok inaktívvá válnak, az ágyéki gerinc elveszti rugalmasságát.

Első működési csoport – Tónusos izmok	Második működési csoport – Fázisos izmok
Kétféjű lábikraizom Gázlóizom	eltülső sípcsonti izom
Egyenes combizom	belső és külső vaskosizom
Csipőhorpaszizom	nagy farizom
Szabóizom	a comb hosszú közelítőizmai
Combólyafeszítő izom	középső farizom
a comb hajlítóizmai	egyenes és ferde hasizmok
Körteképű izom	Rombuszizmok
a comb rövid közelítő izmai	eltülső fűrészizom
Négyszögű ágyékizom	csuklyásizom középső és alsó része
Mélyhátizmok	a nyak mélyen fekvő hajlító izmai
nagy mellizom	a nyelvcsont alatti izmok
elülső, középső és hátulsó ferde nyakizom	a kéz és a láb kis izmai
Fejbiccentő izom	
Csuklyásizom felső része	
Lapockaemelő izom	
az alkaron fekvő hajlító izmok	
A tónusos izmok jellemzői	A fázisos izmok jellemzői
Fő funkciójuk a stabilizálás, a gravitációval szemben tartják a testet.	Fő funkciójuk a mobilizálás.
Elsősorban vörös izomrostokból állnak.	Elsősorban fehér izomrostokból állnak.
Túlfeszülésre, zsugorodásra hajlamosak.	Gyengülésre, megnyúlásra, sorvadásra hajlamosak.
Lassan aktivizálódnak, tartós munkára képesek.	Gyorsan aktivizálódnak, gyors mozgások kivitelezésére képesek.
Rövidülésre való hajlamuk miatt sok nyújtást, lazítást igényelnek.	Gyorsan fáradnak ki és lassan regenerálódnak.
	Gyengülésre való hajlamuk miatt elsősorban erősítést igényelnek.

5. ábra: A medencét nyílrányban stabilizáló izmok

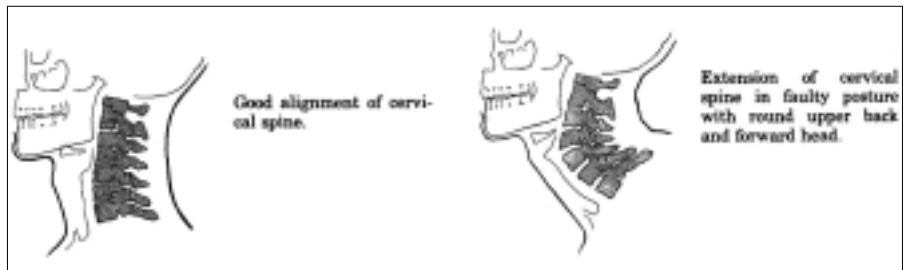
6. ábra: A medencét oldalirányban stabilizáló izmok

A **háti gerinc domború görbületét** és ezzel a mellkas optimális élettani helyzetét az ágyéki gerinc homorulatának mértéke, ezen keresztül a medence dőlésszöge határozza meg. A lapockák és a vállak középhegységét a háti görbület ívének normális mértéke, valamint a felületes hátizmok (csuklyásizom, rombuszizmok, széles hátizom) feszítő ereje, valamint a mellkas izmainak (nagy mellizom, kis mellizom, elülső fűrészizom) rugalmas nyújthatósága biztosítja.

- Ha fokozott a háti görbület, a vállak előreesnek, a mellkas izmai zsugorodnak, a lapockákat közelítő és lehúzó izmok gyengülnek. Ha az elülső fűrészizom is gyengül, a lapockák belső éle emelkedik a mellkasról.

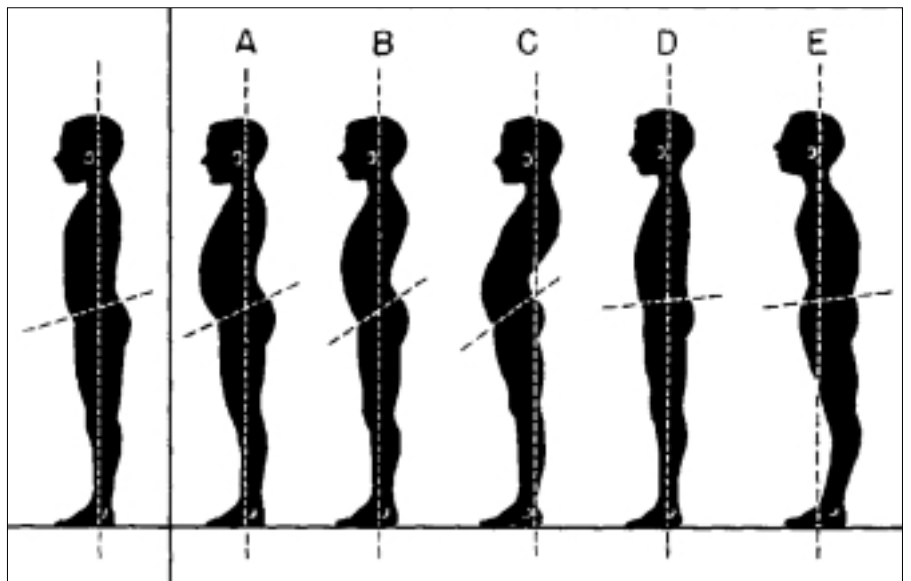
- Ha a háti görbület kiegyenesedik, elveszti fiziológiás ívét, az izmok lefutása megváltozik, ez az izomerő csökkenésével jár.

A **nyaki gerincszakasz** ívét a háti görbület határozza meg. A nyaki homorulat mértéke határozza meg a fej helyzetét és a nyakizmok lefutását. Fiziológiás mértékű nyaki homorulat esetén a fej súlyát a nyakcsigolyák és a nyak hátsó felszínén elhelyezkedő feszítő izomzat viseli (7a. ábra) ((Kendall, McCreary, Provance, 1993).

7/a ábra: Az élettani nyaki homorulat

7/b ábra: A fokozott nyaki homorulat

8. ábra: Helyes testtartás és tartáshibák

• Ha a nyaki homorulat íve fokozódik, jellemzően a nyak felső szakaszán, a fej előre helyezett lesz (**7b. ábra**). Ekkor a fejbiccentő izom, valamint a hátsó nyakizmok zsugorodnak, a nyakcsigolyák előtt futó izmok gyengülnek. A fej súlyát nem tartja a csontos gerinc.

• Ha elsimul a nyaki homorulat, a fej hátra helyeződik, az izmok inaktívvá válnak.

Tartáshibákról akkor beszélünk (8. ábra) (Magee, 1987; Tóth, 2000)), **ha a gerinc görbületei a fiziológiás mértéktől eltérnek** (kisebbség vagy nagyobbak), a medence dőlésszöge nő vagy csökken. A test súlyvonala nem a fiziológiás pontokon halad át, tehát az egyes testrészek elhelyezkedése egymáshoz képest az optimálistól eltér. A gerinc és az egyéb ízületek csontos képleteiben kezdetben még nincs maradandó károsodás, a lágyrészek: inak, szalagok, ízületi tokok nyújthatók, az izmok is nyújthatók és erősíthetők. **A helyes testtartás tanulással és gyakorlással kialakítható, automatizálható** (Alexander, 2000; Báthori 1985; Frenkl 1995; Frenkl, 1977; Kendall, McCreary, Provance, 1993; Knapp, 1968; Makszin, 2002; Schmidt, 1996; Seyffarth, 1977).

Ha a helyes testtartás kialakítása, tudatosítása, begyakoroltatása és végül automatizálása sikerül, akkor jelentős védelmet nyújthat később a gerinc és egyéb teherviselő ízületek kopásos és meszesedéssel járó betegségei kiújulása ellen.

Irodalom

Alexander FM. (2000): Önmagunk használatáról. Stúdió Alexander Bt; Budapest.

Báthori B. (szerk.): (1985): A testnevelés elmélete és módszertana. Sport Kiadó, Budapest.

Frenkl R. (1977): Sportélettan. Sport Kiadó, Budapest.

Frenkl R. (1995): Sportélettan. Magyar Testnevelési Egyetem, Budapest.

Gardi Zs, Feszthammer A, Darabosné Tim I, Tóthné Steinhausz V, Somhegyi A, Varga P. (2005): Magyar Gerincgyógyászati Társaság primer prevenció programja – I. rész. A tartásjavító mozgásanyag elméleti alapja. Ideggyógyászati Szemle, (3-4): 105-112.

Gardi Zsuzsa (1989): Alapozó gyógytorna elmélet és gyakorlat. Budapest. HIETE Egészségügyi Főiskolai Kar. Jegyzet, Budapest.

Janda V. (1986): Muskelfunktionsdiagnostik. Berlin. VV Volk und Gesundheit.

Kapandji I.A. (1974): The physiology of the joints Vol.3. The trunk and the vertebral column. Edinburgh and New York. Churchill Livingstone, 74-75.

Kendall F.P., McCreary E.K., Provance P.G. (1993): Muscles testing and function. Williams & Wilkins, Baltimore.

Kisner C., Colby L.A. (1990): Therapeutic exercise. FA. Davis, Philadelphia.

Knapp B. (1968): A mozgástanulás alapkérdései. MTS-OT Módszertani tájékoztató. 8. szám.

Madzsar Józsefné, Jászi Alice (1977): A női testkultúra új útjai. Medicina; Budapest.

Magee D.J.(1987): Orthopedic physical assessment. W.B.Saunders Co., Philadelphia.

Makszin I. (2002): A testnevelés elmélete és módszertana. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.

Mészáros T., Tarsoly E. (1990): Funkcionális anatómia. OTE Egészségügyi Főiskolai Kar jegyzet, Budapest.

Miltényi Márta (1980): A sportmozgások anatómiai alapjai. Sport Könyvkiadó, Budapest.

Neumann H-D. (1990): Manuális medicina. Springer Hungária, Budapest.

Saunders H Duane, Saunders Robin (1993): Evaluation, treatment and prevention of musculoskeletal disorders Volume I. Spine. Saunders Co., Chaska, Minnesota, USA.

Schmidt RA. (1996): Mozgáskontroll és mozgás tanulás. Magyar Testnevelési Egyetem, Budapest.

Seyffarth H. (1977): Gyermekedről van szó. Gondolat, Budapest.

Somhegyi A, Tóth J, Makszin I, Gardi Zs, Feszthammer A, Darabosné Tim I, Tóthné Steinhausz V., Tóthné Szabó K., Varga P. (2005): A Magyar Gerincgyógyászati Társaság primer prevenció programja – II. rész. A tartásjavító mozgásanyag kontrollcsoportos prospektív vizsgálata. Ideggyógyászati Szemle, (5-6): 177-182.

Somhegyi A., Varga P. (1998): Primer prevenció országos program óvodás és iskolás gyermekek számára – beszámoló a prevenció program indulásáról. Ideggyógyászati Szemle, 51(9-10): 293-303.

Somhegyi A., Varga P. (1999): A Gerincgyógyászati Nemzeti Központ országos primer prevenció programja – Beszámoló a program indulásáról. Népegészségügy; 3:23-33.

Tóth J. (1995): Gerinciskola. Biogal Gyógyszergyár Rt, Debrecen.

Tóth J. (2000): A mozgásszervek védelme gyermekkorban. Golden Book Kiadó,. Budapest.

Ajánlás a testnevelés tantárgy korszerűsítéséhez

1-12. évfolyam számára (1. rész)

F. Mérey Ildikó

Budapesti Műszaki Főiskola Testnevelési és Sport Intézet

E-mail: feherne.ildiko@kgk.bmf.hu

„...a kisgyermeknek a mozgásban való gyakorlása nagyban hozzájárul egy bizonyos lelki erény (bátorság) kifejlődéséhez.”
(Plátón – 32/839.1)

Összefoglaló

Az elmúlt 20 évben végzett ez irányú kutatások számszerű hiteles adatokkal bizonyítják, hogy a tanulók fizikai aktivitása, tárgyi tudása csökken, fizikai állapota fokozatosan romlik. Társadalmi és egyéni szinten is a fizikai fitness a fizikai aktivitás legjobb mérőszáma.

Néhány évvel ezelőtt még elmondhattuk, hogy az óvodai testnevelésünk világszínvonalú, akkor gyermekeink mozgásszegény életvitele csak kisiskolás korban kezdődött el, ma már az óvodáskorban sem mozognak eleget, s ez a tény komoly aggodalomra ad okot a következő nemzedékek fizikai és pszichés jólétét, magatartását, tanulási képességeit illetően.

A tanulók fizikai állapotában bekövetkezett legfőbb változások 1985 óta:

- az oktatásban eltöltött évek alatt egyre fiatalabb korban fejeződik be fiataljaink fizikai állapotának fejlődése/fejlesztése (1985-ben a lányok 16,5 éves, a fiúknál 17,5 éves; 2001-ben lányok 13 éves, a fiúk 16 éves.) Az OM által 2001-ben elrendelt próbamérések óta – több mint másfélmillió mérési eredmény feldolgozása alapján – elmondhatjuk, hogy a 7-18 éves fiatalok több mint a fele csak mérsékelt fizikai teljesítményre képes, ebből mintegy 30-35 %-ra tehető azoknak az aránya, akik fizikailag olyan gyengék, hogy testi egészségük mellett a lelki egészségük, tartós szellemi-fizikai munkavégző képességük is veszélybe kerülhet. Nem sportol a fiatalok 2/3-a, a fiúk 63 %-a, lányok 70%-a. A nem sportoló fiatalok több mint fele (lányok: 60%-a, a fiúk: 55 %-a) semmit, vagy csak 1-2 órát mozog hetente! Ezek a fiatalok gyenge fizikumuk miatt egészségileg hátrányos helyzetben vannak, mert a fizikai fittségük nem éri el a mindennapi tevékenységük (tanulás) hatékony elvégzéséhez szükséges szintet. Vészesen mozgásszegény életmódjuk

miatt rizikócsoporthoz tekinthetők, egyrészt a mozgásszegény életmóddal összefüggésben hozható betegségfajták kialakulását illetően, másrészt az állandó fáradtság, rossz közérzet okozta egészséges önbizalomhiány miatti fokozott stressz hatás droggal történő levezetése miatt.

Röviden összefoglalva elmondhatjuk: a tanulók egészségi fizikai állapota az elmúlt 20 évben folyamatosan romlik, a testneveléshez és sporthoz való hozzáállása negatív tendenciát mutat, az iskolai testnevelés és sport egészségfejlesztő, egészségmegőrző hatása csekély, fiataljaink harmonikus testi fejlesztése nem tudatos.

Az elmúlt évtizedben, hazánkban a társadalom egészét érintő változások/folyamatok a közoktatás területén is éreztették hatásukat. A változás, a változtatás igénye az iskolai testnevelés és sport területén is lépten-nyomon megtapasztalható.

Testnevelés: „Az egyén fejlődésére gyakorolt tervszerű, nevelő hatások folyamata, meghatározott társadalmi célok alapján.”

Bár a testnevelés definíciója, ma is helyálló, de az utóbbi években a testneveléssel szemben támasztott társadalmi elvárások részben megváltoztak, és nagymértékben konkretizálódtak.

A testnevelés tantárgynak fejlesztésre, korszerűsítésre van szüksége ahhoz, hogy tantárgy a valós értékének megfelelő társadalmi elismertséget kapjon, a tantárgy és testnevelők erkölcsi megbecsülését visszaállíthassuk.

Kulcsszavak: változás, változtatás, tartami és szemléletbeli megújulás, tantárgy presztízs, erkölcsi megbecsülés.

Bevezetés

Az iskolai testnevelést meg kell újítani, korszerűsíteni kell:

a korábban megfogalmazott elvárások megtartása mellett, tartalmában

meg kell változtatni ahhoz, hogy a gyermek szeressen sportolni, szemléletben meg kell újítani ahhoz, hogy tudatos legyen; a tantárgyból való előmenetel értékelésének szempontjait (szövegesen és érdemjegyen kifejezve) korszerűsíteni kell ahhoz, hogy az esteleges hiányosságok, hibák feltárása mellett, még a leggyengébb testi, biológiai, fiziológiai adottságokat öröklő fiatal számára is – egy kis erőfeszítéssel – az 5 (jeles) osztályzat elérése motivációs tényezőt jelentsen.

Reményeim szerint a tantárgy tartalmi korszerűsítésével kapcsolatos néhány javaslatommal, és az iskolai testnevelés egységes szemléletű, szöveges és számjegyen kifejezett objektív értékeléséhez elkészített ajánlással, ha kismértékben is, de hozzájárulhatok a tantárgy és a tantárggyal szembeni szemlélet megújításához.

I. Néhány javaslat a testnevelés tantárgy tartalmi korszerűsítéséhez

A korszerű iskolai testneveléssel szemben támasztott társadalmi elvárások megfogalmazása előtt, nézzük meg a – mai kor követelményeinek megfelelő – tantárggyal szembeni társadalmi igényeket.

I. 1. A tantárggyal szembeni elvárások az oktatásban eltöltött évek alatt. A testnevelés folyamatos nevelő hatással járjon hozzá a tanulók személyiségének a formáláshoz, alakításához.

I. 2. A tanulók gazdag mozgásműveltségének kialakítása/formálása, a mozgásrepertoárjuk folyamatos bővítése.

I. 3. A tanulók magas szintű kondícionáltságának kialakítása, az önálló egyéni szabott edzéstervezés elsajátítása.

I. 2. A tantárggyal való elvárások az iskola elhagyása után

A felnőttek a rendszeres fizikai aktivitást, mozgást, sportolást, testedzést alapvetően önként és belső meggyőződésből végzik. Az oktatásban eltöltött évek alatt, folyamatos nevelő ráhatással, ezen feladatok bevállalásához szükséges motivációt kell olyan mértékben kialakítani, formálni, megerősíteni

teni a fiatalokban, hogy egy életen át belső igényként jelenjen meg számukra a rendszeres mozgás/testedzés szeretete. Oktatásunkból sok helyen elsősorban a tudatosságra nevelés hiánya miatt, elenyésző a tanulók aktív közreműködése, önálló tanulni akarása, a rendszeres testedzés iránti érdeklődése, ennek következtében a fiatalok túlnyomó többségének a felnőtté válásig nem sikerül megszerezni, elsajátítani, begyakorolni az önálló, tudatos testedzés végzéséhez szükséges elméleti és gyakorlati humánbiológiai ismereteket.

A fent leírtak jól tükrözik, hogy az oktatás területén, rendkívüli felelősség hárul a testmozgás, testedzés és a rendszeres iskolai sporttevékenység szakmai módszertani minőségén és a feladatok elvégzését biztosító feltételeken. A testnevelés szerepe napjainkra visszafordít-hatatlanul megváltozott, tantárgyként való felfogása mellett az egészségnevelés és a testgyakorlás kereteinek biztosítása kerül mindinkább előtérbe. Az ilyen típusú komplexebb jellegű tevékenység osztályzattal való értékelése számos problémát vet fel. A változás mérése viszont alapvetően fontos, hiszen ez teszi lehetővé a fejlődés szakmai összetevőinek folyamatos fejlesztését, aktualizálását, személyre szabottságának biztosítását, valamint a hatékony fejlesztési módszerek kiválasztását, alkalmazását.

I.1. A testnevelés folyamatos nevelő hatással járjon hozzá a tanulók személyiségének a formáláshoz, alakításához.

A Nemzeti Alaptanterv többek között, rögzíti, hogy a testnevelés és sport ismereteivel, értékeivel és funkcióival olyan sajátosan összetett – más műveltségi területekkel egyenrangú – műveltségi terület, amely a felkészít az élet- és a munkanehezségek elviselésére, miközben fejleszti a kapcsolatteremtő képességet, a szolidaritást, a toleranciát és a fair-play szellemének megismertetését is. Az iskolai testnevelés és sport aktívabb szerepvállalásra nevel, sajátos eszközein keresztül lehetőséget ad, a tárgyilagos önértékelés, önismeret, önbecsülés, önkifejezés, egészséges önbizalom, önmegvalósítás megismerésére, gyakorlására.

Szent-Györgyi Albert több mint hatvan évvel ezelőtt a következő szavakkal próbálta meggyőzni a pedagógusokat, a kultusztárcát és a társadalmat arról, hogy a testi nevelés, a sport milyen döntő mértékben járulhat hozzá az emberré neveléshez: "A sport nemcsak testnevelés, hanem a léleknek is a legerőteljesebb és legnemesebb nevelő eszköze... A sport elsősorban szellemi fogalom... a játék alatt tanítja meg a sport az embert rövid idő alatt a legfon-

tosabb polgári erények-re: az összetartásra, az önfeláldozásra, az egyéni érdekek teljes alárendelésére, a kitartásra, a tettekézségre, a gyors elhatározásra, az önálló megítélésre, a tisztességre és mindenek előtt a "fair play", a nemes küzdelem szabályaira."

I.2. Gondolatok a tanulók gazdag mozgásműveltségének kialakításához/formálásához, a mozgásrepertoárjuk folyamatos bővítéséhez

A testnevelés kötelező mozgásanyagában (jelenleg) a torna és a torna típusú (gimnasztika, RSG, ..stb.) mozgásanyag a mozgásműveltség gazdagítását oldja meg, az atlétika változatos (különböző ugró, futó és dobó) számaival a versenyztetés az objektív alapú eredmény önálló megítélését adja. Az egyéni és csapat sportjátékok változatai, pedig az egyéni és együttes feladatmegoldásban rejlő örömszerzés mással nem pótolható élménye mellett a nagymértékben hozzájárul a legfontosabb (akaratörő, önbizalom, önértékelés, önbecsülés, stb.) emberi erények kialakításához.

Az iskolai oktatás keretén belül, sajnos nem oldható meg még azoknak a mindenkori által elérhető divatos, élményszerző sportágaknak a tanítása, – mint pl., a gördeszka, görkorcsolya, szilamászás, stb. – de a tanulók mozgásműveltségének fejlesztésével, mozgásrepertoárjának bővítésével, magas szintű kondicionáltságának kialakításával /fenntartásával, és mentális felkészítésével megteremthető, hogy ezen élménysportokat – felnőtt korban is heti 4-5 óra megfelelő intenzitású fizikai aktivitással – nagyobb veszély nélkül is fel lehessen vállalni.

Néhány gondolat a kötelező mozgásanyag korszerűsítéséhez

– A NAT-ban csökkenteni kell az osztályzásra bemutatott mozgáselemek számát. (Nem marad idő játékokra egy tanórán belül, sok esetben a tanóra előtti bemelegítés minőségének és a sportjátékok megtanítására fordított idő rovására megy, ..stb.)

– A testnevelés kötelező mozgásanyagában növelni kell a legnépszerűbb sportjátékokkal (kézilabda, kosárlabda, labdarúgás, röplabda, asztalitenisz, tollaslabda, stb..) kapcsolatos elemek számát.

Törekedni kell arra, hogy az oktatásban eltöltött évek alatt valamennyi fiatal elméleti és gyakorlati sikon sajátítson el néhány olyan sportjáték technikai-taktikai alapelemeit és játékszabályait, amelynek üzése örömet és kikapcsolódást jelent számára, mert játék közben feloldódik, jól érzi magát, és kellemesen elfárad, ezért valamennyi tanóra végén elegendő időt kell szakítani arra, hogy a tanulók játszanak, játszva sportoljanak.

Valamennyi tanórávégén 10-15 perccel játék lehetőséget kell biztosítani. A tantervben szereplő különböző sportágak fontosabb technikai elemeinek elsajátítása elengedhetetlen az adott sportág eredményes és örömteli üzéséhez.

– Valamennyi tanórát és sport foglalkozást 10-12 perccel tartó fokozatosan növekvő intenzitású – a test harmonikus fejlődését/fejlesztését biztosító gimnasztikai gyakorlatokat tartalmazó – bemelegítéssel kezdjük.

– Az intenzív edzésmunkát a szervezet (2-5 perccel tartó) lecsillapításával fejeződjön be.

Kiegészítés: az atlétika azon számaiban, amelyeket a tanulók a fizikai állapotának mérésére alkalmazott motorikus próbarendszer is tartalmaz a keret-tervben megjelölt fejlesztési követelményeket, összhangban kellene hozni az egészséges létezés stabil megtartását jelentő szinttel!

I. 3. A tanulók magas szintű kondicionáltságának kialakítása, az önálló egyéni szabott edzéstervezés elsajátítása

A tanulók pillanatnyi edzettségi állapotnak megfelelő, képesség szerinti differenciált terheléssel az oktatásban eltöltött évek alatt valamennyi fiatal számára biztosítani kell a mindennapi fizikai-szellemi tevékenységének maradéktalan elvégzéséhez szükséges fizikai fittségi szint elérését és megtartását. Az önálló tanulni akarásra és a küzdeni tudásra építve a tanulók elméletben és gyakorlatban ismerjék meg a rendszeres testedzés preventív, rekreációs és rehabilitációs értékét, fizikai állapotuk mérésének és fejlesztésének módját.

Egyéni adatlapon – vagy munkafüzetben – nyilvántartva biztosítani kell a tanuló, a szülő és az iskolaorvosok/védőnők számára is, a javasolt és elvégzett edzésmunka hatására bekövetkezett változások irányának és mértékének nyomon-követését.

II. Javaslat a testnevelés tantárgyból való előmenetel egységes szemléletű, korszerű értékeléshez

II.1. A testnevelés tantárgy értékelése

Az értékelés alapvető funkciója a teljesítmény és a viselkedés megmértetése.

Az értékelés során, az elért teljesítmény alapján, az értékelt személy és a környezete, az elvárásokhoz, a társadalmi normákhoz való viszonyítás révén kap visszajelzést.

A testnevelés tantárgy ilyen típusú komplexebb oktató-nevelő tevékenysége, a pedagógiai értékelés és minősítés során számos problémát vet fel. Jelenleg az iskolai testnevelés terüle-

tén, – több évszázados tapasztalatok összegződése alapján – az értékelés legjobb „mérőműszere” általában a pedagógus szeme, a szakmai ismeretei és tapasztalata.

Mai világunkban a társadalom az értékeléstől szelektációs funkciót is elvár: pl. továbbtanulás, ösztöndíj, pályázat, vezető pozíció betöltése, és ehhez a kor követelményeinek megfelelően, objektíven mérhető szempontokat is figyelembe kellene venni.

(Megjegyzés: az amerikai biztosítási rendszerben az életbiztosítási díjakat az egészségi állapot függvényében határozzák meg.)

Az értékelés formai elemei

Az értékelés klasszikus kategóriái: a dicséret és megrovás, a jutalmazás és büntetés nem csak az oktatás, hanem az élet és a társadalom minden területén jelentkeznek.

A testnevelésben az értékelés minden formája (érdemjegy, szóveges értékelés, szóbeli dicséret, stb.) megtalálható, és elfogadott.

Sokan és sokszor vitatták már, hogy szabad-e a „kézségtantárgynak” nevezett testnevelést tartalmi vonatkozásában, érdemjegyben kifejezve értékelni, ha igen, akkor milyen formában, és milyen szempontok szerint lenne igazságos és objektív?

A testnevelés tantárgyból való előmenetel érdemjegyben történő értékelését, a kizárólagos szóveges értékelés, nem válthatja fel! (Ennek több oka van: pl. a fiatalok egyre romló fizikai állapota, a tanulók (szülők) erősen hiányos egészség és testkulturális ismeretei, a lakosságra jellemző egészségromboló életvitel és magatartás, a tanulók sportoláshoz való viszonya, stb.)

A társadalom, a gyermek és a szülő érdeke is, ma még azt kívánja, hogy kétféle értékelési formát együtt kell alkalmazni ahhoz, hogy fiataljaink motorikus képességeinek fejlődését/fejlesztését az oktatás területén meg tudjuk oldani.

Tudjuk, hogy a tantárgyból való előmenetel érdemjegyben történő értékelésének mai formája nem tekinthető ösztönző jellegűnek sem a tanuló, sem a szülő számára, ezért korszerűsre szorul. Ha a tanuló által elért teljesítményt a hiányosságok feltárása és felszámolása érdekében – a társadalmi normákhoz való viszonyítással – abszolút módon szóveges formában értékeljük és az érdemjegy megállapítását objektív módon, de relatív értelemben értékeljük, akkor a tanuló és a szülő számára is világossá válik, hogy az osztályzásra szükség van, az osztályzás megtartásával a gyengébb testi, biológiai adottságokat öröklő fiatalokat nem súlytani,

hanem motiválni és felzárkóztatni szeretnénk. A tantárgyból való előmenetel abszolút értékelése, a személyre szabott szóveges értékelési formában jobban támogatja a fejlődést, a fejlesztést, mert néhány szakszerű, a tanuló egyéni adottságaira is építő, értékelő-minősítő mondattal a társadalmi normákhoz való viszonyítással, segítőkész szándékkal feltárjuk az esetleges hibákat, hiányosságokat, a mielőbbi tudatos korrekció elvégzéséhez.

II.2. Ajánlás a testnevelés tantárgy korszerű szemléletű, objektív, számjegyben kifejezett osztályzatának kialakításához, és a szóveges értékeléséhez

Az értékelésnél figyelembe vett legfőbb szempontok

II.2.1. A tanulóval szembeni elvárás, a testnevelés tantervi anyagának a teljesítésének értékelése.

II.2.2. A tanuló fizikai állapotára utaló minősítés, az egészség szempontjából leglényegesebb kondicionális képességek területén elért teljesítmény abszolút és relatív jellegű értékelése.

(Részletesen a következő számban kerül közlésre.)

III. A tanórán való aktív részvétel százalékos aránya és a tanórán mutatott aktivitás értékelése.

IV. A tanórán kívüli rendszeres tevékenység, aktivitás értékelése.

II.2.1. A tanulóval szembeni elvárás, a testnevelés tantervi anyag a teljesítésének értékelése.

A tanórai testnevelés kötelező mozgásanyaga (atlétika, torna, testnevelési és sportjátékok, úszás, és egyéb teremben, vagy szabadban üzhető mozgásformák) területén előírt általános fejlesztési követelmények ellenőrzése során elért eredmények (legjobb teljesítmény), és az e területen elért önfejlődés mértékének értékelése.

A számjegyben kifejezett osztályozás serkentőleg hat a mozgásanyag elsajátítására.

A tanulóval szembeni elvárás, azaz norma értékelése, a testnevelés tantervi anyagának a teljesítését értékeli számjegyben és szóveges formában kifejezve:

– számjegyben kifejezett osztályzat: 5 (jeles),

szóveges értékelés: a tantárgyból megszerzett ismeretei kimagaslóak.

– számjegyben kifejezett osztályzat: 4 (jó),

szóveges értékelés: a tantárgyból megszerzett ismeretei átlagon felüliek.

– számjegyben kifejezett osztályzat: 3 (közepes),

szóveges értékelés: a tantárgyból megszerzett ismeretei átlagosak.

– számjegyben kifejezett osztályzat: 2 (elégséges),

szóveges értékelés: a tantárgyból megszerzett ismeretei hiányosak.

– számjegyben kifejezett osztályzat: 1 (elégtelen),

szóveges értékelés: a tantárgyból megszerzett ismeretei erősen hiányosak.

Javaslat

1-4. évfolyam I. félévéig

Testnevelés tantervi anyagának teljesítését kisiskolákban – a tanulók testneveléshez és sporthoz való pozitív hozzáállásának kialakítása, a rendszeres fizikai aktivitás iránti belsőigény felkeltése és annak megtartása, a magabiztos sikerélményeken alapuló magatartás kialakítása érdekében – csak szóveges minősítéssel ajánlatos értékelni.

Első-harmadik évfolyamon félévkor és évvégén, és a negyedik évfolyamon félévkor úgy, hogy a pozitív megerősítések háttérben egyidejűleg jelenjen meg, a társadalmi elváráshoz viszonyított reális önértékelés is, az esetleges hibák feltárása, és a szükséges korrekció elvégzése érdekében.

4. évfolyam II. félévétől, valamennyi iskolafokra (4. évfolyam II. félév-12. évfolyam)

Testnevelés tantervi anyagának teljesítését számjegyben kifejezve és szóveges formában is ajánlatos értékelni. A számjegyben kifejezett osztályzatot a tanár az eddigi hagyományoknak megfelelően – az elsajátítandó tananyagban való előmenetel abszolút és relatív értékelése alapján – az általa felállított normák, szempontok figyelembevételével alakítja ki.

III. A tanórán való aktív részvétel százalékos aránya és a tanórán mutatott aktivitás alapján javasolt érdemjegy és szóveges minősítés

Ha a már a mérsékelt teljesítményt jelző szinten is, a fizikai teljesítőképesség mértékét alapvetően a rendszeres fizikai aktivitás minősége (intenzitása) és mennyisége (gyakorisága és ideje) határozza meg, akkor tanórákon való aktív részvétel aránya erősen befolyásolja a tanuló fizikai állapotának szintjét. Ha a testnevelés érdemjegyének kialakításában a tanórán való részvételi aránnak jelentős szerepe lenne, akkor feltehetően a gyengébb adottságokat öröklő fiatalok számára motivációs tényezőként jelentene, mert a jó osztályzat megszerzése csupán a tanórán való aktív részvétellel mindenki számára elérhető lenne. Ha a tanuló hosszabb-rövidebb ideig tartó sérülés, vagy egyéb átmeneti megbetegedés miatt nem tud aktívan részt venni a testnevelési órákon, akkor – orvosi igazolás alapján – az adott időszakra esedékes órák számát az aktív foglalkozások között kell számításba venni. (1. sz. táblázat)

1. táblázat Ajánlás: a tanórán való aktív részvétel százalékos aránya alapján kialakított szöveges és érdemjegyben kifejezett értékeléshez (Az érvényben lévő törvény alapján előírt: heti tanórai testnevelési órák számának figyelembe vételével.)

A tanórán való aktív részvétel %-os aránya	1-4. évfolyam lányok és fiúk részére Félévenként 60 óra (20 hét, heti 3 tanórai testnevelés)	5. évfolyamtól lányok Félévenként: 50 óra (20 hét, heti 2.5 tanórai testnevelés ebből levonásra kerül – négy hónapra havonta 2.5 óra, félévenként maximálisan 10 óra – egészségügyi ok miatti felmentés miatt, marad félévenként 40 óra.)	5. évfolyamtól fiúk Félévenként: 50 óra (20 hét, heti 2.5 tanórai testnevelés)			
	Érdemjegy	Szöveges értékelés	Érdemjegy	Szöveges értékelés	Érdemjegy	Szöveges értékelés
90 % és afelett	5 (jeles)	Kitartóan szorgalmas (54 óra és afelett)	5 (jeles)	Kitartóan szorgalmas (36 óra és afelett)	5 (jeles)	Kitartóan szorgalmas (45 óra és afelett)
80-89 %	4 (jó)	Váltakozóan szorgalmas (48-53 óra között)	4 (jó)	Váltakozóan szorgalmas (32-35 óra között)	4 (jó)	Váltakozóan szorgalmas (40-44 óra között)
70-79 %	3 (közepes)	Rendszertelen (42-47 óra között)	3 (közepes)	Rendszertelen (28-31 óra között)	3 (közepes)	Rendszertelen (35-39 óra között)
60-69 %	2 (elégséges)	Hanyag (36-41 óra között)	2 (elégséges)	Hanyag (24-27 óra között)	2 (elégséges)	Hanyag (30-34 óra között)
60 % és kevesebb	1 (elégtelen)	Nagyon hanyag, felelőtlen (36 óránál kevesebb)	1 (elégtelen)	Nagyon hanyag, felelőtlen (24 óránál kevesebb)	1 (elégtelen)	Nagyon hanyag, felelőtlen (30 óránál kevesebb)

Megjegyzés: hosszan tartó sérülés, vagy betegség esetén, a tanuló tanórán való aktív részvételének értékelése, a – helyi szokások szerint – tanár egyéni megítélése alapján történik.

Javaslat

Jelenleg a testnevelésre fordítható órakeret: 1-4. évfolyamokon heti 3, illetve 5-12. évfolyamokon heti 2.5-3 óra. Törekedni kell arra, hogy mindkét nem, valamennyi korosztálya számára az OM törvényesen – a költségvetésben beépített állami támogatással – azonnal rendelkezzen: 1-4 évfolyamokon a heti öt, és 5-12. évfolyamokon a heti 3 tanórai testnevelést.

Megjegyzés:

A biológiai alkalmazkodás kiváltásához szükséges megfelelő számú inger hiánya miatt, a heti 3 ill. 2.5 óra nem elegendő a tanulók fizikai állapotának terszzerű, tudatos, hatékony fejlesztéséhez

meg még akkor sem, ha minden testnevelés órán (tisztán 45 perc aktív munkával) csupán, ezen – az egészség/terhelhetőség szempontjából leglényegesebb kondicionális képességek kizárólagos fejlesztése lenne a tanórák anyaga!

Az ország nehéz anyagi helyzetét ismerve, feltehetően a közel jövőben társadalmi szinten törvényileg biztosítva nem oldható meg, valamennyi oktatási intézményben mindkét nem valamennyi korosztálya számára a mindennapos (heti öt), de még a heti négy tanórai testnevelés azonnali bevezetése sem. Azonban, ha országos szinten meg akarjuk állítani az intézmények jelenleg még meglévő személyi és tárgyi feltételeinek (utóbbi időben felgyorsu-

ló) további pusztulását, akkor a heti tanórai óra számmal arányosan növekedő, emelt szintű fejkvótával kellene biztosítani a többlet tanórák megtartásához szükséges sporteszközök, felszerelések anyagi fedezetét. (Pl., ha a heti 2 1/2 tanórai testnevelés helyett három tanórai testnevelés van, akkor +120 Ft/fő; heti 4 tanórai testnevelés esetén +240 Ft/fő; és heti öt tanórai testnevelés esetén +360 Ft/fő mindenki számára világos átlátható, kiszámítható, biztos állami támogatással.)

IV. A tanórán kívüli sportversenyeken, sportfoglalkozásokon való részvételt és/vagy annak szervezését, a tanár a helyi szokásainak megfelelően osztályzattal jutalmazhatja.

2. táblázat. Ajánlás: a tanórán való aktív részvétel százalékos aránya alapján kialakított szöveges és érdemjegyben kifejezett értékeléshez (Az érvényben lévő törvény módosítása, vagy miniszteri-rendelettel való szabályozással előírt megemelt heti tanórai testnevelési órák számának figyelembe vételével.)

A tanórán való aktív részvétel %-os aránya	1-4. évfolyam lányok és fiúk részére Félévenként 100 óra (20 hét, heti 5 tanórai testnevelés)	5. évfolyamtól lányok Félévenként: 50 óra (20 hét, heti 3 tanórai testnevelés ebből levonásra kerül – négy hónapra havonta 2.5 óra, félévenként maximálisan 10 óra – egészségügyi ok miatti felmentés miatt, marad félévenként 50 óra.)	5. évfolyamtól fiúk Félévenként: 60 óra (20 hét, heti 3 tanórai testnevelés)			
	Érdemjegy	Szöveges értékelés	Érdemjegy	Szöveges értékelés	Érdemjegy	Szöveges értékelés
90 % és afelett	5 (jeles)	Kitartóan szorgalmas (90 óra és afelett)	5 (jeles)	Kitartóan szorgalmas (45 óra és afelett)	5 (jeles)	Kitartóan szorgalmas (54 óra és afelett)
80-89 %	4 (jó)	Váltakozóan szorgalmas (80-89 óra között)	4 (jó)	Váltakozóan szorgalmas (40-44 óra között)	4 (jó)	Váltakozóan szorgalmas (48-53 óra között)
70-79 %	3 (közepes)	Rendszertelen (70-79 óra között)	3 (közepes)	Rendszertelen (35-39 óra között)	3 (közepes)	Rendszertelen (42-47 óra között)
60-69 %	2 (elégséges)	Hanyag (60-69 óra között)	2 (elégséges)	Hanyag (30-34 óra között)	2 (elégséges)	Hanyag (36-41 óra között)
60 % -nál kevesebb	1 (elégtelen)	Nagyon hanyag, felelőtlen (59 óra és annál kevesebb)	1 (elégtelen)	Nagyon hanyag, felelőtlen (29 óra és annál kevesebb)	1 (elégtelen)	Nagyon hanyag, felelőtlen (35 óra és annál kevesebb)

Megjegyzés: hosszan tartó sérülés, vagy betegség esetén, a tanuló tanórán való aktív részvételének értékelése, a – helyi szokások szerint – tanár egyéni megítélése alapján történik.

Ismét Melbourne-ben

Lemhényi Dezső, a magyar vízilabdázásnak már játékos korában méltán megbecsült doyenje volt, aki rendre meglepte ellenfeleit eredeti technikai megoldásaival, taktikai húzásaival. Nyugalomba vonulásával, pontosabban aktivitási területének megváltozásával olyan hasznos gondolata, ötlete támadt, hogy segíteni kellene támogatásra szoruló olimpiai bajnok társait. A cél érdekében eredményesen kezdeményezte a Mező Ferenc Sportközalapítvány létrehozását. Később azzal a javaslattal fordult a Sportköztestületek felé, hogy egy londoni látogatással ünnepezzük meg az 1948-as olimpiai játékok félévszázados fordulóját. Na, ebből hagyomány született, mert 2002-ben már népes küldöttségek utaztak szerte Európából, más földrészekről is Helsinkibe, a játékok 50. évfordulójának megünneplésére. Csapatunk is felvult szép, esőálló melegítőben, egy tucat nemzeti küldöttel együtt a jól ismert (már 1940-ben várta a sportolókat) stadionba, melynek tornya méterben olyan magas, amilyen messzire hajította gerelyét, annakidején, Nikkanen, a finn világcsúcstartó.

Noblesse oblige! Melbourne-be is elmentünk drága emlékü Butykó bácsi

nélkül, de az „általa kitaposott” úton – módon. Zsivótzky Gyula, sokat próbált olimpiai zászlóvivő, olimpiai éremhalmozó vezetésével szállt fel küldöttségünk 2006. november 7-én, a schwechati repülőtéren ránk várakozó transzkontinentális járat gépére. Dömötör Zoli az út egyik támogatója, spiritus rectora váratlan, súlyos lábsérülése miatt nem tudott a csapattal tartani. Hatvan-két fős csoportunkra gondosan előkészített dús program várt, amelyre írásos anyag birtokában mentálisan is felkészültünk. Beszállás, elhelyezkedés után csapatorvosunk Sidó Zoli folytonos ülés helyett időnként izgést – mozgást javasolt a keringési, az emésztési és a lelki zavarok megelőzése érdekében.

Tizenöt óras repülés után, Singapore-hoz közeledve, úgy vártuk a földretérést, mint Jóska bácsi a májusi esőt. A további út a célállomásig már csak doppingszerrel (whisky on rock) volt elviselhető. Melbourne-be érve a polgármesteri fogadás helyett – engedéllyel – ágyba szédültünk. November 19-én, vasárnap rendezték házigazdáink az évfordulónak szóló ünnepséget, az 1956. évi Olimpiai Játékok színhelyén, a Melbourne Cricket Ground (MCG) átépített stadionjának termeiben és pályáin. Né-

pes gyülekezet zsibongott a hatalmas kiállítási csarnokban, a stadion első szintjén. Kapkodtam a fejem balról jobbra, előre hátra. Egy ősz, kellemes mosolyú hölgy kezét szorongatják hasonló korú, hasonlóan ősz hölgyek. Társalgásukból kiviszem Shirley Strickland és Elizabeth Cuthbert többszörös olimpiai bajnokok simogatják egymás hátát. Előbbi 80 méteres gátfutásban, utóbbi 100 méteres és 200 méteres síkfutásban szakította át elsőnek a célszalagot. Annak idején kaptam tőlük egy sokáig őrzött autogramot.

Alfred Oerter magasodik ki egy férfi csoport közepén. Az 1956-tól 1968-ig, tehát négy egymást követő olimpián nem talált legyőzőre diszkoszvetésben, sokszorosan átírva ezzel az olimpiai és világcúcokat. A búcsúvacsorán felkért szónokként mondta a következőket: „Tisztes távolságtartással szemlélem a mai sportot. Miért kell egy élvonalbeli sportolót segítők hadának kiszolgálni: edző, gyúró, orvos, menedzser, pszichológus, pénzügyi tanácsadó, marketingszakember, bróker. Ez nem mehet így tovább! Ez már távolodik a sportideáltól, tőlem is.”

Ron Clarke iskolateremtő, középtáv-futó is embergyűrűben társalog. Amint

A magyar csapat az olimpiai stadion emléktáblája előtt

Fotók: Dr. Nagy József

hallom azt meséli, hogy miként égette meg a karját, amikor az olimpiai fátylával felgyújtotta az olimpiai stadion óriás kandeláberében az olimpiai lángot. Egymás szavába vágunk, vitatkoznak Tábori Laci, Ron Clarke, Ron Delaney és John Landy, az 1500 méteres síkfutás olimpiai döntőjének főszereplői. Leülünk egy kanapéra, a stadion pályáival, nézőterével szemben Sákovics Öcsivel (idén lesz 80 éves) a párbajtőr vívás egyik világklasszisával a magyar vívóválogatott legeredményesebb kapitányával nosztalgizálni. Mellénk szegődik, régi ismerősként a lengyel kardválogatott meghatározó egyénisége, Wojciech Zablocki. A gerelyhajító Janusz Sidlóról beszélgetünk, aki 1956-ban világcsúccsal vezette a gerelyhajító rangsort. Melbourne-ben hajszállal került a döntőbe, egyéni legjobbjától tíz méterrel elmaradva, de jó versenyzőhöz illően elcsípte a második helyet Viktor Cibulenko elől. Erről beszélgettünk, meg arról, hogy a lengyel kardcsapat, Pawlowski és Zalockival az élen a döntőig menetelt, ahol a magyarok tartóztatták fel őket. Számukra az ezüstérem is szépen csillogott, jegyezte meg némi iróniával Sákovics.

A legnépesebb csoport Dawn Fraser, az ausztrálok úszófenoménjét veszi körül. A japán császári palota kertjében történt csínytevését meséli, miközben ágaskodva mutatja, hogyan mászott fel a zászlórúdra és szedte le a császári lobogót. Olyan képtelennek tűnik ma is a történet, hogy érdeklődéssel hallgatom az autentikus verziót. Felismerem Ursula Happét, Székely Éva legyőzőjét. Eszembe jut Éva egy odavetett megjegyzése, amit az 1955. évi varsói VIT versenyek után tett: „Meglátod, ez a vigonya kislány sok borsót tör még az orrunk alá!” Megtörtént. Egy évvel később, az olimpiai döntőben két magyart maga mögé utasítva lett első 200 méteres mellúszásban.

„Tornász lányaink”: Keleti Ágnes, Korondi Margit, Tass Olga, Köteles Erzs, Bodó Andrea nagyon népszerűek. De, micsoda csapat volt ez? Hét versenyszámban indultak és négy aranyérmeszt szereztek az ezüstök és bronzok mellett. Fényképezik őket, autogramot kérnek tőlük, ők állják a rohamot kedvesen mosolyogva.

Kárpáti Gyuri képviseli vízilabdázóinkat. Itt sok ismerője, tisztelője van. Meghívást is kapott barátaitól, így szilveszterig Sydneyben maradnak feleségével.

Nagyon érdekes és tanulságos beszélgetésem volt Tumpek Gyurival, akit még 1949-ben ismertem meg, a budapesti VIT versenyein. Egyike

azoknak az élsportolóknak, aki a sikert, elismerést szerényen fogadja. Jellemző szerénységére, hogy szótlannul viselte el a melbourne-i döntőn őt ért sérelmet, méltánytalanságot, amikor feltehetően hibás célbírói ítélet miatt a másodikként célba érő Gyurit harmadiknak hirdették ki, megfosztva a rangos ezüstéremtől. Ma is elégedett ember. Kertészkedik.

Vagyás (Vagyóczky Imre) barátom végig mellettem ült a hosszú repülőúton. Ő sem tartozik a szerencsés olimpikonok közé. 1956-ban kajak párosban alig találtak legyőzőre, esélyesek voltak bármelyik éremre. Végül legyőzték őket a körülmények, a kényszerű edzőskihagyások.

November 20-án, hétfőn mi a nagy olimpiai események, versenyek szintereit kerestük fel. Mások a Jarra folyó völgyének borpincéit részesítették előnyben. Magyarokat is emlegetnek a híres, ausztrál borászok között. Erről még 1994-ben győződtem meg a súlyemelő világbajnokság idején. Egy 400 hektáron gazdálkodó magyar szőlőbirtokos borait nem győztem dicsérni. Elismerésemet azzal egészítette ki, hogy a magyar talaj, a hazai napsütés és a magyarországi időjárás mellett még jobb borokkal idegesítené piaci ellenfeleit.

Szomorúan fogadtuk a hírt, hogy a vívó és az úszóversenyek színhelyét csak kívülről tudjuk megszemlélni, mert a St. Kilda csarnok a városháza adminisztrációjának ad helyet, az úszó – vízilabdaküzdelmek üvegpalotája pedig labdapattogástól visszhangzik.

November 21-én az ausztrál sport szövetségek emlékeztek, ünnepeltek. Erre a napra tervezték a szervezők a ballarati kirándulást is. Mi természetesen ez utóbbit választottuk. A kiszáradt Wenduree tó partján formás ünnepség kezdődött megérkezésünket követően. Ballarat egyike az ország volt aranyelő helyeinek, felszíni feltárással. Teljesen épen hagyták a XIX. századvégi faházakat, lengőajtós fogadókat, az aranyosodát, a kőzetapritót. Az ünnepi ebéden nagy szeretettel fogadták az ezüstérmes kenus Hernek Pistát, aki az USA-ból csatlakozott hozzánk. Tapasztalt kenus párosaink, Mohácsi – Wieland és Farkas – Hunics kettősök is. Szomorúságot okoztunk Urányi Jancsi egyetlen ballarati aranyérmesünk és Hatlaczky Ferenc ezüstérmesünk halálhírével. Fábián Öcsit, Urányi pártját itthoni elfoglaltsága akadályozta a kiutazásban. Mohácsi Feri határozott fellépésére nem utasíthattam vissza az ünnepi köszöntő elmondását. Azért sem tehettem ezt, mert kiderült hogy a nevem – tudtomon kívül – a szertartás-

A professzor a magyar csapat egykori szálláshelyén Heidelbergben beszédet mond

mester papírára került már. Így a helyi polgármester a kisváros polgárai nevében, én meg a magam és más delegációk nevében kerekítettünk egy-egy formás, egyperces szónoklatot, melynek befejeztével herendi vázát nyújtottam át a város meglepett első emberének. Hála Istennek még jók a reflexeim. Elkaptam az elejtett herendit.

November 22-én ismét felkerestük az olimpiai stadiont. Ezúttal a stadion falára épített dicsőségtáblát leplezte le az Ausztrál Olimpiai Bizottság és a vendég küldöttségek. Mi is megkoszorúztuk az emléktáblát, tisztelegtünk bajnokainak előtt, miközben Zsivótzky Gyula megható beszédet mondott, megemlítve, hogy '56-ban otthon majdnem résztvevőként izgult ő is a magyar csapatért. Az emlékfaltól a stadionba mentünk és egy nagyon bensőséges – számomra könnyekig megható – ünnepségen hallgattuk meg a hangszórón át sugárzott beszédet a magyar csapat '56-os heroikus küzdelmének a méltatását. Előttünk a gyepen pedig Kulcsár Gergely állt, szálfá egyenesen, átfogva a magyar zászlót. A Himnusz eléneklésekor agyamba villant az '56-os olimpiai megnyitó, amelyről az egyenruhaszámlák elintézése miatt késtem le. Nem lehetett már a csapathoz csatlakozni. Szomorúan kellett nézmem a tribünről a csapatok, köztük a miénk bevonulását. Az egyedül haladó Jenelfalussy Piller Gyuri bácsival vonultam volna párban.

Este a Crown Casinóban búcsúvacsorán vettünk részt. Tízfős kerek asztalnál foglalt helyet 1500 vendég,

1000 ausztrál dolláros coverrel. A meghívottak költségét a szervezők fizették. Ezeröttszáz estélyi ruhás hölgy és elegánsan ötözött férfi már a Kaszinó feljártánál állt, amikor Füzesséry Gyula szobatársammal felfelé torlódunk. Mellettem a Sági házaspár hölgytagja, Rejtő Ildikó intett huncut kacsin-tással, hogy igyekezzünk, mert nagyon jó pezsgőt kínálnak belépőként. Szerencsére nem maradtunk le semmiről.

A magyar és az ausztrál kajakos – kenus társasággal vacsoráztam, igen jó hangulatban. Büszkén néztünk a kamerákba, amikor asztaltársunkat Hartman Cilit szólították színpadra. Az olimpiai döntőn előkelő IV. helyen befutó Cili néni évtizedeken át elismert edzőként dolgozott, nevelte a sportág ausztrál utánpótlását. Szerényen, közvetlenül, okosan beszélt, nagy tapsot kapott.

Nemcsak az ötvenedik évforduló megünneplését kezdeményeztük, hanem az olimpiai falut, Melbourne külvárosi részét, Heidelberget is mi emeltük be az olimpiai szakrális helyek közé. Építettünk és lelepleztünk, ugyanis egy márvány emléktáblát a magyar csapat szálláshelyéül szolgáló épületek közepén. Először Heidelberg polgármestere beszélt, majd őt követte a Magyar Köztársaság Canberrába akkreditált nagykövete Fodor Lajos (vezérkari főnöknek sem volt akárci), végül én utaltam az olimpia házigazdáinak hagyományos, ma sem lanyhuló vendégszeretetére, dicsértem az ország multikulturális örökségét ápoló lakosságot. Az ünnepszórásként Keleti Ágnessel megkoszorúztuk a félméteres posztamensre helyezett márvány emléklapot.

Sydneyben nemcsak az olimpiai versenyek színhelyeit kerestük fel, hanem Csik Tibornak, a londoni olimpia ökölvívó bajnokának sírját is. Sákoviczné Dömölky Lídia beszédében szívhez szólóan rajzolta meg a korán, idegenben elhunyt honfitársunk emlékét. Lehangelő volt látni az elhanyagolt sírt, a gyerekméretű, egymásba érő végső nyughelyek közé préselve. Az „otthon” fogalomnak felértékelődéséről ejtetünk szót kifelé jövet, halkán, egymás között.

Zsivóczy Gyula és felesége, a sokszoros magyar bajnok atléta Komka Margit vezette küldöttség felhőtlen napokat töltött el a távoli földrészen. Igazságtalan lennék, ha említés nélkül hagynám Tar László és Nagy József úti marsalok körültekintő, rutinos tevékenységét. Zökkenő nélkül iktatták hazautazásunkba Sydneyt és Kuala-Lumpur kettő, illetve másfél nap erejéig.

Utazó küldöttségünk valamennyi tagjának felsorolására, közreműködésük részletezésére kompetencia és

helyhiány miatt nem térek ki. Legyen elég annyi, hogy társaságunk csoportdinamikai, tankönyvbe illő jellemzői még az ingyenc szociálpszichológusok elismerését is kivívnák. Olyan igazodási, referenciális pontok, csoportkohéziót erősítő faktorok, mint Hámori Jenő, a világverő kardcsapat tagja, aki az Államokból Budapesten csatlakozott a csapathoz. Vagy éppen az ezüstérmes párbajtőr csapat tagja Marosi Jóska kislányával, az olimpiai eszme élő megtestesítője Polyák Imre feleségével és Ámbrus Miklós olimpiai bajnok vízilabdás, az Olimpiai Bajnokok Klubját is képviselve, méltó lelki – szellemi környezetet teremtettek a súrlódásmentes együttléthez, emlékezetes látogatásunkhoz.

Az is méltánytalan lenne és gyengíteni a sport társadalmi beágyazottságának elismerését, ha szó nélkül elmenneink támogatóink, kísérőink szerepe mellett, akik a szó szoros értelmében családtagokként éltek velünk a bemutatkozás percétől. Nagy szerepet vállaltak például az ausztráliai magyar közösségek és olimpiai csapatunk kapcsolatának felvételében, erősítésében Bánkúti házaspárral és Csarody Györggyel az élen. A Szalay-Korondi és a Sági-Rejtő világverő párosok, továbbá a Wieland, Takács, Szücs és Sidó házaspárok szorosán illeszkedtek hozzánk, vagy mi hozzájuk ... vagy mit jelent az esetünkben, hogy mi és ők?

Sidó Zoli és Bakanek Gyuri orvosaink (nem volt egy hölgytagja is a teamnek?) gondoskodtak szomatikus és mentális higiéniáról. Bukta Zsuzsi, miniszteri referens és doktoriskolás nemcsak a sportszakállam-titkárságot képviselte, hanem témavezetőjével, a sors szeszélye folytán találkozva végre beszámolhatott disszertációja hogylé-

téről, a további tervekről nem is szólva.

A Duna Televízió munkatársainak újságíró tevékenysége, szerény viselkedésük, empátiás munkatílusuk értékesen gazdagították a jubileumi út történéseinek dokumentálását.

A Helsinkiben 2002-ben rendezett évfordulós ünnepségen a magyar nagykövetség tóparti villájának kertjében a jelenlévő olimpiai versenyzők és vezetők Tapolca város zászlójának fehérselymes oldalán üdvözlőket küldték a sportszerető lakosságnak, Csermák Jóskára emlékezve. Ezúttal a Batsányi János Általános Iskola és az intézményt támogató alapítvány kapja meg az aláírásukkal ellátott zászlót. Mindkét esetben Jakabházyne Mező Mari a MOA főtitkára, az olimpiai gondolat hivatott és eredményes ápolója volt a zászlóanya, az aláírások begyűjtője, a zászló országhatárig tartó megőrzője, egyszemélyben. Köszönet érte.

Hazaérkezve, az olimpiai emlékfal megkoszorúzásakor csapatunk nem hagyta cserben, mert végighallgatta a szónokokat: Elbert Gábor sport szakállamtitkárt, Kamuti Jenő MOB főtitkárt, Zsivóczy Gyula csapatvezetőt. Tisztelegtünk a fogadó bizottság tagjai előtt, hölgytagjaink frissen, csinosan, a férfiak elegánsan, itt-ott borotvált, sima arcbróval állták a sajtómunkások ostromát, nyilatkoztak a kamerába, rádióba, jegyzetfüzetbe.

Szép volt, jó volt, igaz volt! Köszönet a Mező Ferenc Sportközalapítvány kuratóriumának, a Magyar Olimpiai Bizottságnak, az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Sport Szakállamtitkárságának, továbbá a nevük elhallgatását kérő szponzoroknak.

**Nádori László
az '56-os csapat technikai vezetője**

Dömölky Lídia koszorút helyez el a magyar csapat nevében

Testnevelők a testnevelésről 1956-ban

Gergely Ferenc, Gergely Gyula

E-mail: gega@t-online.hu

A pedagógus társadalom 1953 és 1963, pontosan szólva a Nagy Imre vezette kormány programjának meghirdetésétől a kádári 'amnesztia' meghirdetéséig terjedő időszakban, ezen belül kitüntetetten a forradalom és szabadságharc idején tanúsított magatartásáról szép számú adattal rendelkezünk, de összegzés erről a témáról mind a mai napig – pedig már 50 év sötétlik mögöttünk – nem készült. Így alapvető kérdésekre sem tudunk tárgyyszerűen bizonyítható, meggyőztató és a további munkának irányt szabó válaszokat adni. Természetes hát, hogy a testnevelői kar esetében is hasonló a helyzet. Teendőinknek tehát sem szeri, se száma. Ebből, a talán már soha többé nem kiegyenlíthető adósságból kívánunk törleszteni alábbi dokumentumunk közzétételével, tisztelegve azok előtt, akik ezt az örök nemzeti ügyet, a magyar ifjúság testi-erkölcsi nevelésének ügyét, még a forradalom és szabadságharc leverése után is, az utóvédharcok, a kemény visszavágások hónapjaiban is nyíltan, bátran, magas szakmai nívón voltak képesek napirenden tartani.

A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Testnevelő Tanári Szakcsoportja 1956. december 9.-i ülésének határozatai.¹ / 1 /

Az október 23.-i események testnevelési és sportéletünkben is új utakat kereső folyamatokat indítottak el. A magyar testnevelő tanárok örömmel üdvözlük ezt a folyamatot és kifejezik azt a szándékukat, hogy élen kívánnak járni a testnevelés és sport megújulásáért folyó építő munkában.

A magyar testnevelő tanárság – hosszú éveken át – mint testület nem hallathatta szavát, s a kétségtelen eredmények örvendéses tapasztalata mellett elszorult szívvel látta a magyar iskolai testnevelés és sport elhanyagolását, az egyesületi rendszer hibáit, a sportszövetségek autonómiájának megszüntetését és főként a feltveörzött sporterkölcs hanyatlását. / 2 /

A múltban a felsőbb állami sport-szervekben nem hallathaták kellő súllyal szavukat a testnevelés és sport hivatott szakértői a testnevelő tanárok, akik mindig a legnagyobb felelősséget

éreztek és érzik a magyar testnevelés és sport jelenéért és jövőjéért.

A testnevelő tanárság felelőssége tudatában szükségesnek látja azt, hogy a következő határozatokat hozza nyilvánosságra:

1./ Teljes mértékben egyetértünk a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Elnökségének határozati pontjaival és azokat magunkra nézve kötelezőnek tartjuk és a legmesszebbmenőkig támogatjuk. / 3 / Ezzel kapcsolatban azonban kifejezésre öhajtjuk juttatni azt a követelésünket, hogy valamennyi iskolatípusban a testnevelő tanárok óraszámát a legrövidebb időn belül – a más szakos tanárok órásmával kell egyenlővé tenni és a sportkör vezetéséért járó díjazást is sürgősen rendezni kell. / 4 /

2./ A testnevelő tanárok – mivel a legmagasabb testnevelési és sport szakképzettséggel rendelkeznek – kapjanak vezető és irányító szerepet a magyar testnevelés és sport minden területén.

3./ A testnevelés és sport állami, tanácsai vezető és ellenőrző szerveihez, valamint az iskolákhoz az elhelyezések, a kinevezések és felmentések a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Testnevelő Tanári Szakcsoportja elnökségével, illetve területi szerveivel egyetértésben történjenek.

4./ A testnevelés és sport egységes irányítására, a különböző sportszervek működésének egybehangolására a legszélesebb demokratikus alapokon álló országos és megyei Testnevelési és Sporttanácsokat kell szervezni, amelyekben a sportszövetségek, az illetékes szervek képviselői, valamint kiváló személyek mellett a Testnevelő Tanárok Szakcsoportja, a Testnevelési Főiskola, a Testnevelési Tudományos Tanács, az egyetemi és főiskolai testnevelési tanszékek, a Pedagógiai Főiskola, a közép-és általános iskolák megfelelő számú képviselőket kapjanak.

A hivatali szövet az OM.-ben / 5 / miniszterhelyettes irányítása alatt javasoljuk átszervezni. A miniszterhelyetteshez tartoznak az OM.-ben felállítandó iskolai testnevelési ügyosztály / főosztály / is, amely az iskolai sportköröket is összefogja.

5./ A TSB. Rendszer / 6 / helyébe a megyei tanács keretében – az Oktatási Osztályon- a megyei sportfelügyelő vezetésével csoportot kell létrehozni, amelyben a megyei oktatási osztály testnevelési előadója is kapjon helyet. A járásokban egy függetlenített testnevelő tanárt kell a sport és az iskolai szakfelügyelettel megbízni. A megyei sportfelügyelők is testnevelő tanári oklevéllel rendelkezők legyenek.

6./ Vissza kell állítani a sportszövetségek teljes autonómiáját. Fel kell számolni az országos egyesületi rendszert és elő kell mozdítani a széles demokratikus alapon álló önálló sportklub / körök, egyesületek / megalakítását. Ahol szükségesnek mutatkozik a klubok / körök, egyesületek / küldötteiből álló szövetségek / központok / alakuljanak. / 7 /

7./ A Testnevelési Főiskolát, mint a legmagasabb szakképzettséget nyújtó intézményt egyetemmé kell átszervezni, Addig is a TF-nek teljes autonómiát kell adni és az OM. Egyetemi és Főiskolai Ügyosztályhoz tartozzék. / 8 /

8./ A magyar testnevelés tudomány továbbfejlesztése céljából a Testnevelési Tudományos Tanács mellett fel kell állítani a Testnevelési Tudományos Kutató Intézetet. / 9 /

9./ Meg kell szüntetni a levelező formában történő testnevelési tanárképzést. A továbbiakban a levelező oktatást csak a Testnevelési Gimnáziumot végzetek részére kell biztosítani a Pedagógiai Főiskolán. / 10 /

10./ A Testnevelési Főiskola tanárképző és edzőképző kettős funkcióját oly módon kell szétválasztani, hogy az edzőképzés szervezését a Testnevelési Főiskola irányítása alatt álló Edzőképző Intézet vegye át. / 11 /

11./ Testnevelés tanítására képesített nevelők elvileg csak a képesítésüknek megfelelő iskolatípusban taníthatnak. Egyetemeken és főiskolákon a testnevelési tanári állásokat pályázat útján kell betölteni. A tanárképző intézményekhez / TF., Ped. Főisk. / csupán olyan Testnevelési Főiskolát végzett rendes oklevéllel rendelkező tanárok pályázhatnak, szaktárgyak oktatására, akik legalább 5 évi kiemelkedő iskolai tevékenységet fejtettek ki. / 12 /

12./ Az iskolai testnevelés és sport vezető szerveiben és tanulmányi felügyelői területületesen /sic! / elvileg csak olyan testnevelő tanárok működhet-

nek, akik legalább 8-10 évi kiemelkedő tanári tevékenységet fejtettek ki.

13./ A Testnevelési Főiskola tanári oklevelével rendelkezők a TF-en legalább 4 féleven át oktató sportágban oktatói minősítéssel – külön vizsga nélkül – folytathassanak edzői tevékenységet. A Pedagógiai Főiskola testnevelési tanári oklevelével rendelkezők a TF-en legalább 4 féleven át oktató sportágban segédoktatói minősítéssel – külön vizsga nélkül – folytathassanak edzői tevékenységet. / 13 /

14./ Az iskolai testnevelés és sport az óvodától az egyetemig bezárólag az ifjúság nevelésének szerves része és ennek megfelelően kell annak erkölcsi és anyagi támogatásáról gondoskodni. A személyi és tárgyi feltételek biztosítása után az általános és középiskolákban a testnevelési órákat heti 3-ra emeljék fel. Az egyetemeken és főiskolákban az I. és II. évesek részére a rendszeres testnevelés továbbra is fenntartandó abban a formában, hogy a hallgatók egy tetszés szerinti sportágat szabadon választhassanak. / 14 /

15./ Az iskolai sportkörök minden iskolatípusban megszervezendők és azok személyi és tárgyi feltételei biztosítandók. Követeljük, hogy a központi kezelésben, valamint az iskolák tulajdonában volt sportlétesítményeket / népligeti Diákstadion, szugogszigeti, szentendrei, tihanyi vízitelep, stb. / jogos tulajdonosuknak származtassák vissza. / 15 /

16./ A tanuló ifjúság csak iskolája sportkörében, vagy az oktatói szervek által létrehozott sportszervezetekben sportolhasson. Ezalól kivételt – a testnevelési tanár javaslatára – csak az iskola vezetője tehet. / 16 /

17./ Követeljük az 1945 óta kellő indok nélkül elbocsátott, vagy nyugdíjától megfosztott testnevelő tanárok ügyének sürgős felülvizsgálását, rehabilitálását és szolgálati évének visszállítását. / 17 /

A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Testnevelő Tanári Szakcsoportjában tömörült egész magyar testnevelő tanárság kinyilvánítja szándékát, hogy kész minden olyan állami, társadalmi sportszervezettel, szervezővel, a testnevelés és sport minden becsületes szándékú, hozzáértő munkásával együttműködni, akik mély felelősséggel dolgoznak a magyar testnevelés és sport új alapokra való helyezésén és további fejlesztésén. Viszonzásul kérjük a fenti követelésinkkel való egyetértést és támogatást ezek megvalósításáért folytatott harcunkhoz.

Budapest, 1956. december 9.

A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Testnevelő Tanári Szakcsoportja

Jegyzetek:

1. Szakszervezetek Központi Levéltára 43/f/ 2010. ó. e. 60-63., 125-126. p. Gépelt másodpéldány, pecsét, aláírás nélkül. Az első oldalon rávezetés: Nagy György Bajcsy Zs. U. 11. II.e. 736, kétszer aláhúzva. Dr. Nagy László /? GF. /

2. Az 1881. augusztus 10-én megalakult Magyarországi Tornatanítók Egyesületét 1945-ben betiltották, és 1990. március 8-án, jogutódszervezetként – az egyesületi jogról szóló 1989. évi II. törvény biztosította jog alapján – alakult meg a Magyar Testnevelő Tanárok Országos Egyesülete (MTTOE). A centralizált hatalom, különösen az ötvenes években, nem hagyott beleszólást sportpolitikájába, amely élsportra épülő kirakatpolitika volt. Vagyis a sport a teljes egészében a politika eszközévé vált, a szocialista társadalom élet és versenyképességét volt hivatott reprezentálni a világ előtt. A sportvezetőség kiválasztásakor is első szempont volt a politikai megbízhatóság. Sportolói beszámolókból tudunk arról, hogy a „politikailag megbízhatatlan”-nak nyilvánított versenyzők nem kerültek be a (külföldre utazó) csapatba, sőt egyeseket üldöztek, börtönbüntetésre ítélték. A megfélemlítés jegyében került börtönbe például az egyéni véleményének hangot adó Grosics Gyula is, az „arany csapat” sokszoros válogatott, olimpiai bajnok kapusa. A politika nem csak a szakmai kérdésekben nyúlt át a szakemberek feje fölé, hanem politikai megfontolások alapján döntött egyesületek sorsáról, nevének megváltoztatásáról (MTK nevének Vöröslobogóra változtatása), sportolók áthelyezéséről (Kocsis Sándor és Czibor Zoltán labdarúgók FTC /Kinizsiből/ a Kispesti Torna Egyletbe /Budapesti Honvéd SE-be), pénzügyi kérdésekben, a sportolók anyagi juttatásairól (ami olykor a telje-

sítmények érdemtelen elismerését is jelentette). Szemet hunyt a juttatásokat kiegészítő illegális nyugati árúk hallgatólagos vagy nyílt behozatala és forgalmazása felett. Voltak sportolók, akiknek mindent elnézett a hatalom, bejáratosak voltak a legmagasabb állami és pártvezetőkhez, mindaddig, amíg kegyvesztettek nem lettek. Volt tehát félni valójuk azoknak, akik sokat jártak külföldre és onnan olykor-olykor hoztak olyan iparcikkeket, amelyek itthon keresettek voltak (no meg azoknak, akiknek külföldön élő rokonaik voltak). A lebukás veszélye szinte minden sportolónál fennállt, a pártállam képviselője bármelyik pillanatban lecsaphatott. A kíváncsi hatalom mindent akart tudni, az öltözőtől a hálószobáig. Ma már azt is tudjuk, hogy az ismeretlen csapatkísérők információs rendszerét egy-egy csapattárs is kiegészítette (mint ahogy ezek a szomorú tények apránként kiderülnek). A mai napig megszenvedi a magyar sportélet azt, hogy komoly teljesítmény nélkül is jelentős anyagi juttatáshoz lehet jutni, meg azt az óriási különbséget, amely a sportágak pénzügyi rendjében, az állami támogatás rendszerében fennáll. Gondoljunk csak a kajak-kenusainkra, akik sorba nyerik a világversenyeket és az élvonalbeli labdarúgók anyagi juttatása között meglévő, közismerten nagy különbségre (melyet a sportpolitika korábban azal indokolt, hogy a labdarúgás hozza a „bevételt”).

A pártpolitika, a centralizált sportirányítás mindig hangsúlyozta az iskolai testnevelés és diáksport élsport utánpótlásnevelése szempontjából is meghatározó fontosságát, de az ágazati költségvetésből mindig erre a területre esett a kisebb falat. Legfőképpen a tárgyi feltételekben való lemaradás az oka annak, hogy az iskolai testnevelés

és diáksport, mint népegészségügyi kérdés vetődik fel elsősorban. E vonatkozásban a testnevelő tanárokat is megelőzve, a magyar orvosok a leghangosabbak. Mint látjuk, napjaink számos problémája az előző évtizedekre vezethető vissza.

3. Az 1956. november 20-án kelt 'Óvónők, tanítók, tanárok! Magyar oktatásügyi dolgozók!' megszólítással kezdődő elnökségi állásfoglalásról van szó, amely az október 23-november 4. között történteket „nagyszerű” forradalomnak nevezte és „minden politikai párttól és a kormányzattól” függetlenül kívánt működni. Az állásfoglalás minden ízében ennek az alapállásnak szellemében fogant. Nem lehet csodálni, hogy a Szakszervezetek belüli kommunista restaurációt képviselők ezt „elfogadhatatlannak” minősítették. Ugyanakkor kénytelenek voltak bevallani és a közvetlen feladatok között említeni- az oktatásigazgatás különböző szintjét képviselőkkel együtt - azokat a nem jelentéktelen teendőket, amelyek a rendszer alapjait nem érintették.

4. A 110/1966.(M. K. 2/A) MM sz. utasítás VII. számú melléklete szerint még '66-ban is az általános iskolai és a gimnáziumi testnevelő tanárok egyformán heti 24 (más szakosok 22, illetve 20) órában tanítottak. Változást csak a 22/1978 (XI. 21.) MM számú rendelet (1. sz. melléklet) hozott, amikor is – más szakosokkal megegyezően – az általános iskolai testnevelő tanárok heti 20, a középiskolaiak heti 18 órában tanítottak. A diáksportkörök vezetőinek tiszteletdíját az 1975-ben kiadott 113/1975. (M. K. 7.) OM sz. utasítás a közép fokú oktatási intézményekben folyó tanórán kívüli testnevelési és sporttevékenységgel kapcsolatos gazdasági kérdések és az iskolai sportkörök gazdálkodási rendjének szabályozásáról kiadott jogszabállyal rendezték.

5. 1958. március 1-jén alakult meg az Országos Ifjúsági és Sportbizottság, amely 1962-ig működött. A testnevelés és sportról szóló 1011/1974. sz. minisztertanácsi határozat szellemében 1974 őszén alakult meg a Magyar Diáksport Tanács (MDST), amely 1985. május 10-i ülésén a Magyar Diáksport Szövetség (MDSZ) létrehozásáról határozott. A társadalmi alapon működő szervezetet 1987-ben hozták létre az ifjúság testedzésért és sportjáért felelős állami és társadalmi szervezetek.

Az Elnöki Tanács 2973. évi 9. számú törvényerejű rendeletében – az MSZMP KB 1972. június 14-15-i határozatának szellemében – rendelkezik a testnevelés és sport irányításáról, ezt követően

születik meg a 2010/1973. /VI.13/ Minisztertanácsi határozat a testnevelés és sport irányításával kapcsolatos kérdésekről, majd (az Oktatásügyi, 1957. január 1-jétől) a Művelődésügyi Minisztérium 173/1973. /M. K. 20./ MM számú út. a megyei városi fővárosi kerületi, városi tanácsi végrehajtó bizottsága művelődésügyi feladatot ellátó szakigazgatási szervek feladatairól, hatásköréről, hatósági jogköréről szóló utasítása. Ezek a jogszabályok előírják, hogy a diáksport irányítása és szervezése a társadalmi és politikai mozgalmi szervektől az ágazati szakigazgatáshoz kerüljön. 1973 június 1-én a Művelődési Minisztériumban megalakult a Testnevelési és Sport Önálló Osztály. Az utasításnak megfelelően a megyei, megyei jogú városi, valamint a fővárosi tanács szakigazgatási szerveiben hatósági feladatokat ellátó, testnevelés- és sport ügykör létesült. A testnevelés és sport főelőadó a versenyek szervezésében és lebonyolításában (az előírásoknak megfelelően) együttműködött a sport-, az ifjúsági és a mozgalmi szervek képviselőivel. A feladatátadás-átvétel két ütemben valósult meg. 1974-től a középiskolások, 1980-tól az általános iskolások (Szolnokon megrendezett Úttörő Olimpiával) versenyrendszere, a versenyek irányítása és szervezése került állami hatáskörbe.

A 173/1973. /M. K. 20./ MM számú miniszteri utasítás kapcsán érdemes megjegyezni (mert a szakmunkásképző intézetekben tanító testnevelő tanárokat érintette), hogy a feladat, jogkör és hatásköri leírás 2.04. pont 02. bekezdése szerint a szakiskolák szakfelügyeletét a Munkaügyi Minisztérium közvetlen felügyelete alól megyei, megyei városi, fővárosi hatáskörbe utalja. *Innentől számítható* a központi államigazgatás decentralizálásának kezdete.

6. Megyei, megyei jogú városi és a fővárosi testnevelési és sport főelőadók a 107/1974. /M. K. 7./ MM számú utasítás a tanácsi művelődésügyi feladatot ellátó szakigazgatási szervek hatásköri jegyzékének kiadásáról szóló utasítás alapján hatósági feladat és jogkörében látták el feladatukat.

7. Ahhoz, hogy önálló sportklubok jöhessenek létre, a jogi feltételek megteremtésére 33 évet kellett várni. A fentebb hivatkozott egyesületi jogról szóló 1989. évi II. törvény alapvető szabadságjognak nyilvánítja az egyesületi jogot, biztosítja a létrejött társadalmi szervezet önrendelkezési (gazdálkodási) jogát. A sportegyesületek, de legfőképpen a sportági szakszövetségek (megfelelő szponzori háttér híján) pénzügyileg mégis erősen függ-

nek a központi pénzelosztó-finanszírozó rendszertől.

8. A Magyar Testnevelési Főiskola első rektora, Koltai Jenő tanévnyitó beszédében bejelenti, hogy az 1975/76-os tanévben „beiratkozott 'golyák' már egyetemi polgárként tehetnek le esküjüket.” Az egyetemi rangú főiskola 1992-től nevében is használhatja az egyetemi rangot: Magyar Testnevelési Egyetem (TF).²

9. A Testnevelés Tudományos Kutató Intézet 1959-ben alakult meg az Alkotás utcai, azóta lebontott régi épületben. Az intézet továbbfejlesztéséből 1969-ben jött létre a Testnevelési Főiskola Kutatóintézete, a TFKI.³

10. A TF-en 1954-től 1974-ig működött levelező tagozat, az első néhány évben, az élsportolók mellett a párthoz (MDP, MSZMP) hű tagok is, némi segítséggel diplomát szerezhettek. Az így szerzett diplomások neve még a '60-as évek közepén is szóbeszéd tárgya volt. Részben ezt kifogásolhatták a határozat megfogalmazói, másrészt, csak tanári jóindulattal lehet egy ennyire gyakorlatigényes szakot elvégezni, diplomát szerezni. 1975-től nappali és levelező tagozaton folyik tanárképzés, kizárólag tanárképző főiskolát végzett testnevelő tanárok részére.

11. Az 1960/61-es tanévtől bővült a TF profilja, a tanár és edzőképzés mellett sportszervezetői szakon szerezhetek diplomát a hallgatók. Nem jött létre ugyan önálló edzőképző intézet, de a segédedzőképzés integrálódott a tanárképzésbe, a középfokú edzőképzés pedig a tanárképzésre épült (a végzősök, korábban szakképzősök edzői diplomát szerezhetek) és megmaradt a TF szervezésében levelező tagozaton folyó edzőképzés is. Jelenleg a tanárképzésre épülve, az egyetem továbbképző intézetének szervezésében, tanfolyami keretben folyik edzőképzés.

12. Ez a törekvés a TF-et végzett testnevelő tanárokat akarta kedvezőbb helyzetbe hozni. Még a '80-as években is szép számmal fordult elő, hogy az egyetemi szintű végzettséggel rendelkező testnevelő tanárok azért nem tudtak elhelyezkedni a végzettségüknek megfelelő középiskolák némelyikébe, mert az igazgatók a hatályos jogszabályok ellenére a pedagógiai főiskolán két szakra képesített (általános iskolai) testnevelőket részesítették előnyben. Szép számmal fordult elő az is, hogy a tanárképző főiskolák is szívesen marasztalták a legjobb tanulmányi eredménnyel végzett hallgatókat a testnevelési tanszék munkatársaiként, akiket azután – hogy a törvényes előírásoknak is megfeleljenek – beiskolázták a Testnevelési Főiskola levelező tagozatára.

Napjainkban, még a TF-en is előfordul, hogy a frissen végzett hallgató, minden iskolai gyakorlat nélkül lesz munkatársa a képző intézet tantestületének. Ez az '56-os törekvésnek egyike, amely a mai napig nem valósult meg.

13. Fentebb már utaltunk rá, hogy a Testnevelési Főiskolát végzettk a 4. tanév végén, 1964-től kezdődően, a tanári diploma mellett középfokú edzői minősítést szerezhettek.

14. A testnevelő tanárok régi vágya teljesült a 115/1973. /M. K. 9./ és a 160/1973. /M. K. 16./ MM sz. utasítással, melyek a 3. testnevelési óra bevezetéséről rendelkeznek. A 3. testnevelési óra bevezetésére kiadott útmutató hangsúlyozza „Az óraszám-emelés az 1973/74. tanévben semmilyen iskola-típusban nem jelenthet *tantervi tanítási anyag és követelmény növelést.*” (135004/1973.) Az öröm azonban nem tartott sokáig, mert a 122/1978. /M. K. 13. OM sz. utasítással bevezetett 11 napos munkarendre való áttérés, a 11 napos tanítási ciklus általános bevezetése (illetve a 124/1978. /M. K. 14./ OM sz. utasítás) fokozatosan hatályon kívül helyezte a 3. testnevelési óra tárgyában kiadott jogszabályokat.

A testnevelés és sport tárgyi feltételeinek a javítása, a súlyos elmaradás felszámolása azonban a mai napig várat magára. Amit valóban sikerült elérni az az, hogy ma már nem épül iskola tornaterem nélkül, de nem így volt a '90-es évekig, amikor a tiltó rendelkezés ellenére előfordult, hogy az iskolával egyidejűen nem épült fel a tornaterem.

Jelentősebb fejlesztés csak a szabadon választott első kormány időszakában volt, amikor pályázati formában juttatott (60 % önkormányzati, 40% központi költségvetésből biztosított) pénzeszközök segítségével közel 600 tornaterem épült. Az 1991 és 1995 közötti időszakban a központi költségvetés összesen 5.688 millió forinttal támogatta az önkormányzatok tornaterem-és tanuszodaépítését. Sajnálatos, hogy a Magyar Köztársaság Központi Költségvetéséről szóló 1993. évi CXI. törvényben már nem szerepelt az önkormányzatok ez irányú céltámogatása.⁴

Az egyetemi testnevelés és sport tén a 1011/1974. számú Minisztertanácsi Határozat teremtett rendezett viszonyokat az egyetemi, főiskolai testnevelés és sport területén. Minden felsőoktatási intézmény I. és II. évfolyamán kötelező volt a heti két óra testnevelés és ezt követően az állami szervek a későbbiekben is, a felsőbb évfolyamokon is ösztönözték a testnevelést (például a 2012. sz. Minisztertanácsi Határozat is). Ez az állapot a '90-es

évek elejéig tartott, amikor a főiskolák, egyetemek élve az önállóság lehetőségével, fakultatív tantárggyá tették a testnevelést, s ettől az időponttól számítható az egyetemi testnevelés és sport hanyatlása.⁵

15. Az iskolai sportkörök működésének a szervezeti keretei, személyi feltételei 1974-től kezdődően folyamatosan kialakultak és tanácsi irányítás alá kerültek. A megyei, területi és az országos diákversenyek megrendezésében, a feltételek megteremtésében közreműködtek a sport szakigazgatási és a politikai-mozgalmi szervek is, így a KISZ, a Magyar Úttörők Szövetsége és a Szakszervezetek. A résztvevő állami szervek már korábban szabályozott kereteket teremtettek, s e szabály szerint segítették és támogatták a versenyek megrendezését. Ami kevésbé valósult meg, az az iskolában épülő létesítmények anyagi támogatása. (A Művelődési Közlöny 1968. évi 24. számában 51.487/1968. sz. megállapodás a Művelődési Minisztérium és a Magyar Testnevelési és Sportszövetség között.)

A tárgyi feltételek, azonban elmaradtak a szükségletektől. Ezt úgy hirdették át az állami szervek, hogy a sportlétesítményeiket térítésmentesen használatra átengedték. Az iskola a tornatermet az utánpótlásnevelés (130/1970 (M. K. 14. MM sz. ut.) a sportmozgalom pedig a tömegsport (és a diákversenyek) céljára (5/1981. (OTSH K. 4.) OTSH sz. utasítás a sportlétesítmények és sportfelszerelések iskolai és tömegsport célokra történő igénybevételéről) átengedte létesítményeit. A testnevelő tanárok azon követelése, hogy az iskolák tulajdonában lévő (felsorolt) sportlétesítmények kerüljenek vissza, a mai napig nem valósult meg.

16./ Mai felfogásunk szerint a fiatal tehetséges sportolók fejlődése és a magyar élsport szempontjából is jobb,

ha mind a két versenyrendszerben, az iskolai és a sportági sportegyesületi versenyeken is részt vesznek. Ennek a megoldására hozták létre a „tantervi” sportágakban az igazolt és a sportegyesülethez nem igazolt tanulók versenyrendszerét. A versenyztetés, a diáksport versenyrendszere a mai napig vita témája, az aktuális versenyrendszer kritika tárgya, de már nem merül fel senkiben az, hogy a diákok csak az iskola színeiben versenyezzenek.

17. A TF-ről elsőként Czaja Mátyást zárták ki. A fegyelmi alá vont IV. évfolyamos fiatalember tárgyalása nagy felháborodást váltott ki a hallgatók körében. A vádbeszédben (többek között) elhangzott, hogy a cirkuszi életforma helytelen irányba befolyásolta politikai felfogását, és a „Háború és Béke” címmel tartott előadás szónokával vitába szállt. Ezen vádak alapján 1948. december 22-én „A tanári testület a MEFESZ javaslatát elfogadva Czaja Mátyás eltanácsolását elfogadta és a miniszter úrhoz terjeszti fel jóváhagyás végett.”⁶ Feltehetően a hallgatói felháborodást kerülendő, 1949-ben két 3. évfolyamos nőt zártak ki a hallgatók sorából, akik mindössze egy postán kapott levélben értesültek a szomorú tényekről.⁷ Közülük az egyik „disszidált”, a másik 1967-ben folytathatta tanulmányait. Három 3. évfolyamos fiú úgy úszta meg az eltávolítást a főiskoláról, hogy felfüggesztették tanulmányaikat. Rehabilitálásukról nem tudunk.

Részben tartozik ide, de talán érdemes megjegyezni, hogy 1991. március 15-e alkalmából a TF-en, ötvenhatos szereplésük miatt üldözött testnevelő tanárokat rehabilitáltak. „A politikai okokból üldözött és rehabilitált TF-es oktatókat címzetes egyetemi tanárrá nevezték ki: Kelemen Imrét, dr. Kismartoni Károlyt, Verbényi Józsefet, Lindner Ernőné, Takács Andort, dr. Ostoros Gyulát, Kaposi Gyulát és dr. Sántha Lajost.”⁸

¹ A hivatkozásokat betű és szó szerint közöljük, az eredeti dokumentumban előforduló helyesírási hibák változatlanul hagyásával!

² Takács F.: A Hetvenöt esztendő a testkultúra szolgálatában In: 75 éves a TF Átrium Bt. Budapest, 2000. 132.

³ I. m. 90.

⁴ Országos tornaterem-építési program (1991-1995) Kiadja az Országos Testnevelési és Sporthivatal. Budapest, 1996. 1-30 oldal (és megyénkénti bontásban fényképes mellékletek). Gallov Rezső bevezetőjével 1000 példányban jelent meg.

⁵ A magyar felsőoktatás testnevelése és sportja (1993-1994) MEFS Budapest, 1994. Szerkesztette: Földesiné Szabó Gyöngyi 3-191

⁶ 75 éves a TF Átrium Bt. Budapest, 2000. 253.

⁷ A kolléganő még ma sem tudja, hogy igazán mi is volt „kirúgásának” az oka. Nem járult hozzá nevének a közléséhez és ahhoz sem, hogy az érintett hallgatókat, ma már nyugdíjas kollégákat megnevezzük.

⁸ 75 éves a TF Átrium Bt. Budapest, 2000. 253.

Alapértékek a tehetséges gyermekek oktatásában

BESZÁMOLÓ AZ ECHA 10. NEMZETKÖZI KONFERENCIÁJÁRÓL

Révész László, Géczi Gábor, Bognár József

Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF), Budapest

E-mail: revesz@mail.hupe.hu

Beszámolóinkat azzal kezdenénk, hogy 1987-ben alakult meg az Európai Tehetséggondozó Társaság (European Council for High Ability, ECHA), melynek fő célkitűzése a kiemelkedő adottságú fiatalok felismerésének és a tehetséggondozás folyamatának mind teljesebb elősegítése. A Társaság ezen kívül figyelmet szentel a tehetség komplex témakörével kapcsolatos tudományos kutatások tervezésére, illetve eredményeinek nyilvános megvitatására. A két évente megrendezett konferencián a kutatások, tapasztalatok, programok bemutatása mellett plenáris előadások formájában is közzé teszi a tehetséggondozás tendenciáit és a tehetség-megközelítés modern irányzatait.

Nem volt ez másként a 2006. szeptember 13-17. között megrendezett 10. ECHA konferencián sem, melynek a finnországi Lahti városa adott otthont. A 25.000 lakosú Lahti, Helsinkitől kb. 80 km-re északra fekszik, és kiválóan bonyolította le a tudományos tanácskozást.

Mindenek előtt érdemes számba venni a statisztikát! Magáért beszél a tény, hogy a konferenciára mintegy 40 országból érkeztek előadók. Annak ellenére, hogy az ECHA Európai szervezet, több Európán kívüli ország képviselői is ott voltak (pl.: Ausztráliából, Brazíliából, Egyesült Államokból, Izraelből, Kínából, Kanadából, Mexikóból). Hat bevezető előadás, tíz plenáris előadás és hat meghívott előadó ismertette kutatásainak legfrissebb eredményeit. A megnyitót Franz Mönks az ECHA elnöke és Kirsi Tirri a konferencia szervezőbizottságának elnöke tartotta. Mint ahogy a címben jeleztük, az idei konferencia fő témaköre az „Alapértékek a tehetséges gyermekek oktatásában” volt.

A tanácskozás 4 napja alatt 109 előadás és 26 poszter-előadás hangzott el a három fő témakört követve, melyek a konferencia napjain külön-külön kerültek megrendezésre. A szekciók témája az első nap a tehetséggondozás alapjainak kérdéseit taglalta, a máso-

dik nap a művészetek, a harmadik napon a tudomány volt soron.

Hazánkat a Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Karáról Bognár József, Géczi Gábor és Révész László képviselte egy-egy előadással. A magyar delegáció tagjai közül Bognár József, mint szekcióelnök kapott meghívást és a Physical Talent (Fizikai, testi tehetségek) elnevezésű szekciót vezette. Ebben a szekcióban három, a magyarok által bemutatott sporttal kapcsolatos téma mellett még egy szlovák előadót hallhattunk (egy előadás elmaradt), aki előadásában egy nyári tábor keretein belül megrendezett komplex tematikájú tehetségfejlesztő programot mutatott be.

Bognár József előadásának címe „Talent identification in sport: Challenges and Obstacles” (Tehetség felismerés a sportban: kihívások és akadályok), melyben elsősorban a tehetségfejlesztés etikai kérdéseit feszegette a társadalom, az edzők, szülők és a sportolók nézőpontjaiból. Az előadás kitért az értékek különböző szintjeire és irányultságaira, emellett a szociális közeg és a sportágválasztás, kiválasztás és tehetséggondozás bonyolult kérdései, illetve kontextusai is szóba kerültek.

Géczi Gábor „Team Sports Talent in Hungary” (A csapatsportági tehetség kérdései Magyarországon) címmel tartott előadást, melyben a hazai csapatsportok közül a jégkorong, a kézilabda, a kosárlabda, a vízilabda, a labdarúgás és a röplabda sportágakat hasonlította össze a tehetség, kiválasztás és tehetséggondozás szempontjából. Előadásában kitért a sportági tehetség-meghatározás szempontjainak bemutatására, valamint a sportágankénti hasonlóságokra és különbségekre. Fontosabb eredményei között említést tett a sportági alkalmazott kiválasztási szisztémákról, a motoros tesztekéről és módszerekről, valamint a tehetséggondozás- tehetség menedzselés kérdéseiről. Izgalmas volt hallgatni a csapatsportágak hasonlóságait, melyek meglepő módon felülmúlják a különbségeket.

Révész László „Talent Identification and Selection: The Case of Five Individual Sports” (Tehetség felismerés és a kiválasztás öt egyéni sportágban) című előadásában a honi sikersportágak közül az úszást, a birkózást, a tornát, a kajak-kenut és az atlétikai versenyszámok közül a dobást elemezte. Az előadás egyik kulcskérdését a szakirodalomban található ellentétes szempontrendszer vizsgálata alkotta, azaz, hogy a sportági sikerességet az öröklött adottságok, avagy az edzés hatása befolyásolja leginkább. A sportágak tehetség szempontjából történő elemzése önmagában is érdekes, azonban amennyiben a hasonlóságok és különbségek összevetése a cél, az eredmények rendkívül izgalmas területre kalauzolnak el bennünket.

A konferencia négy napja számos új és hasznos információt nyújtott számunkra, ilyen volt például Joseph Renzulli előadása is, melyben bemutatta saját tehetséggondozó programját, illetve az általa kialakított tanítási-tanulási rendszert. Előadásában kifejtette nézeteit a tehetséges gyermekekről, valamint a felismerési programokról is. Érdemes megemlíteni, hogy jelenleg több mint 15.000-en vesznek részt oktatási programjában tanítványként, tanárként, szülőként esetenként menedzserként.

A konferencia az általános tehetség vizsgálatokkal, nézetekkel kapcsolatban érdekes és izgalmas új eredményeket biztosított számunkra, azonban sajnálatos módon sporttal kapcsolatos előadásokat nem hallottunk, posztereket nem láttunk. Egy megbeszélés alkalmával Franz Mönks az ECHA elnöke elmondta, hogy tudatában van a sport témakörének mellőzöttségével az ECHA konferenciákon. Ugyanakkor kiemelte, hogy eddig nem mutatkozott olyan igény a sporttal kapcsolatos kutatási eredmények bemutatására, hogy külön szekciót tudtak volna létrehozni. Ezidáig mindössze eseti jelleggel, alkalmászerűen regisztráltak sport témájú előadásokat. A téma iránt elkötelezett, lelkes magyar csapat ezek alapján célul tűzte ki, hogy ismeretségi köreiből terjeszti a konferencia adta lehetőségeket, hogy a jövőben külön sporttal kapcsolatos szekció is megrendezésre kerülhessen.

Multikulturális testnevelés

Huszár Anikó, Huszár Ágnes, Hamar Pál

Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF), Budapest

E-mail: a.huszar@mail.hupe.hu

Bevezetés

2006. szeptemberében a hollandiai Tilburgban egy intenzív program került megrendezésre multikulturális testnevelés témában („The impact of Physical Education on the values and beliefs of a united multicultural Europe”). Az idei már a tizedik alkalom volt, ahol hat EU tagország (Dánia, Hollandia, Litvánia, Magyarország, Nagy-Britannia és Svédország), valamint Norvégia, Románia (akkor még nem EU tagállam) és az Amerikai Egyesült Államok testnevelő tanárképzéssel foglalkozó intézményei képviseltették magukat. Az elmúlt három évben Anglia adott otthont a nagy érdeklődést kiváltó nemzetközi rendezvénynek. A Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF) az elmúlt évekhez hasonlóan öt testnevelés szakos hallgatóval és egy oktatóval képviselte hazánkat.

Az említett országok felsőoktatási intézményei egy 1997-ben alapított, folyamatosan bővülő szervezet tagjai, melyet „I3PE Network”-nek neveznek. Ezen hálózat feladatai és céljai közé tartozik a tanárok és hallgatók multikulturális szemléletének kialakítása, a tanárképzés színvonalának emelése, a közös gondolkodás és együttműködés megteremtése. A szervezet emellett segít felkészülni a várható európai uniós változásokra, a tantervi módosításokra, taglalja a mindenkori lehetőségeket és újításokat, valamint hozzájárul a hosszabb és rövidebb távú hallgatói cserékhez, támogatja a közös kutatásokat és intenzív képzési programokat indít (Hamar, 2003).

Az európai állampolgárság kérdése

Az idei év fő témáját az állampolgárság (citizenship) és a multikulturális testnevelés jellemzői, eszméi és értékei alkották. A tizenegy napos közös munka 6-8 fős, több nemzetiségű kiscsoportokban zajlott meghatározott szakmai tevékenységek és feladatok alapján. A programok fő célja a különböző nemzetek oktatási stratégiáinak, szerkezetének, felépítésének megismertetése, a tapasztalatszerzés, valamint az egyes témakörök részletes megvitatása, a kompromisszumon alapuló eredmények közzététele. Az egyes csopor-

tokat különböző nemzetiségű tanárok irányították, vezették úgy, hogy a feladatok megoldásába, átgondolásába direkt módon nem szóltak bele.

A program első néhány napja az állampolgárság kérdéskörével foglalkozott, külön kiemelve a nemzeti sajátosságokat. A fő kérdés: vajon mit jelent állampolgárnak, illetve európai állampolgárnak lenni? A foglalkozások és egyeztetések alapján azt állapíthattuk meg, hogy az európai állampolgárság mindenki számára más jelentés- és értéktartalmat hordoz magában. Egyértelmű volt, hogy a résztvevők ragaszkodtak a nemzetiségi eszméikhez, elveikhez és hitükhöz, kiemelten őrzik hazaszeretetüket, hitvallásukat és próbálják védeni a saját oktatási rendszerüket.

A feladatok során közös értékeket és eszméket gyűjtöttünk össze, melyet később a testnevelés oktatásában és módszertani javaslatokban foglalmaztunk meg. A csoportok fontossági sorrendet állítottak fel a különböző értékek között, melyek során a következők kerültek kiemelésre: identitás, egyéniség, tisztelet, együttműködés, egészség, élethosszig tartó sport, szabadság, egyenlőség, élethosszig tartó tanulás.

A multikulturális testnevelésben megjelenő értékek és eszmék

Minden csoport egy-egy modellt készített a testnevelésben megjelenő multikulturális eszmékről és értékekről, melyeket poszter-előadás formájában be is mutattunk. A konferencia végén ezek a poszterek alkották azt a végső produktumot, amely az elmúlt időszak munkáját és gondolati fejlődését ábrázolta a multikulturális európai állampolgárság tekintetében.

Utolsó napokban gyakorlatban való-sítottuk meg elképzeléseinket. A folyamat lényeges elemeként a csoportok külön-külön egy-egy testnevelésórát terveztek. Megpróbáltuk közös meg-egyezés alapján elkészíteni az óravázlatot, mely hosszas kompromisszum-keresés eredményeképp sikerült is.

A magyar és román oktatási rendszer, valamint a módszertani sajátosságok teljes mértékben eltértek más nemzetek, főként a holland, amerikai,

norvég és svéd rendszertől. Amíg nálunk a teljesítményorientáció és követelményelvűség uralkodik, addig a többi országban a testnevelés célja elsősorban nem a teljesítményfejlesztés és a megfelelő élettani terhelés, hanem az élményszerűség, egyenlőség és szabadság biztosítása. Az egyenlőség kérdését tükrözi a fiúk és leányok tekintetében megjelenő közös testnevelés-oktatás, a verseny nélküli játékok, és az úgynevezett zöld játékok megjelenése. Épp az ilyen eltérések miatt számunkra inkább délutáni sportfoglalkozásnak tűntek a közösen megszervezett testnevelésórák. Az órák elemzése után, ezért talán joggal merül fel a kérdés, hogy miért használ a többi nemzet más célokat, módszereket az iskolai testnevelés óráin? Talán ez a kérdés ihlette a későbbi, hazautazásunkat követő rövid szakirodalmi elemzést.

A konferenciát követő szakirodalmi elemzés

A magyar lakosság elkeserítő egészségi állapota és kifejezetten inaktív életmódja sok kérdést ébreszt a szakemberekben is, akik elsősorban az iskolai testnevelés oktatás megújításában látják a megoldás kulcsát (Huszár és Bognár, 2006). A magyar oktatás azonban ezen a téren nem aratott sikert, az ismereteink és az egészségügyi statisztikák még mindig arról árulkodnak, hogy nem élünk egészségesen. Mi több a felnőtt lakosság egészségügyi és munkaegészségügyi állapota már régóta kritikus értékeket mutat (Pál, Császár, Huszár és Bognár, 2005). Közös célunknak tekinthetjük, hogy a gyermekek felnőtt korukban is egészségesen éljenek és könnyebben oldják meg az élet adta próbatételeket (Rózsainé és Szabó, 1998). A gyermekek és szülők értékrendjét soha sem késő átalakítani (Graham 1992), a család és az iskola mikroszociális közössége felettébb nagy felelősséggel tartozik az egészségtudatos magatartás kialakításáért (Pluhár, Keresztes és Pikó 2003).

A világ legtöbb részén egyre hosszabb ideig élnek az emberek, így alapvető fontosságú, hogy az egyének megőrizzék függetlenségüket, minél tovább aktív életet éljenek (Aszmann, 2003). Evidenciának számít, hogy az aktív életmód nagymértékben csökkenti az olyan betegségek, mint a szívinfarktus, a magas vérnyomás, a cukorbetegség, a daganatos betegségek,

a magas koleszterin szint, a csontritkulás, a depresszió, az elhízás, a mentális romlás, de még az elesésekből származó sérülések kialakulásának és előfordulásának esélyét is (Penney, 2006; Singh, 2006; Vuori, 2004). Saját tapasztalataink és a szakirodalom alapján úgy véljük, hogy a testnevelés egyik fő célja az élethosszig tartó sport iránti igény kialakítása. A kérdés abban rejlik, hogyan alakíthatjuk ki az élethosszig tartó sportolás iránti igényt? Azt is érdemes lenne kideríteni, hogy mért sikeresebbek az európai uniós országok ezen a téren.

A hollandiai tapasztalatok és a szakirodalom összevetése

A Hollandiában tapasztalt különbség, az élményszerűség, egyenlőség és követelményelvűség közti eltérés a szakirodalomban is megjelent. Néhány gondolat a szakirodalmi kritika és a saját tapasztalataink alapján megfogalmazódik. Az élményszerű testnevelés fontosságát elemezve megállapítható, hogy a testnevelés és a természet szeretete összeforr, az oktatás az életre való felkészítést jelent, valamint olyan szabadtéri sportágak kapnak hangsúlyt, melyben minden gyermek egyenlő (Blackburn, 2004). Szakírók arra hivatkoznak az élményszerű és egyenlőséget sugárzó oktatási módszereket követve, hogy legfőbb célunk a gyermekkel megszerettetni a mozgást (Graham, 1992; Fairclough, 2006; Földes, 2001). A tiszta követelményelvűség javítja a gyermekek edzettségi állapotát, de nem feltétlenül segíti az élethosszig tartó tanulás iránti vágy kialakulását (Cale, 2006; Fairclough, 2006; Kay, 2006). A magyar testnevelés mindezek alapján úgy tűnik megújításra érett.

Összefoglalás

A multikulturális nevelés program keretein belül megjelenő néhány gondolattal és elvvel egyik magyar résztvevő sem értett egyet. Elsősorban itt a verseny nélküli játékok alkalmazására, a versengés teljes elvetésére és haszontalanná, sőt hátrányossá nyilvánítására gondolunk. Ennek ellenére néhány kérdésen mindenképpen érdemes elgondolkodnunk. Edzéselméleti, terhelés-élettani oldalról egyértelmű, hogy a mi céljaink és módszereink sokkal hatásosabbak, de a testnevelés megszerettetésének kérdésében sajnos elbizonytalaníthat minket néhány Európai Uniósi ország sikere. Vélhetően egyik szélsőséges út sem vezet sikerhez. Úgy gondoljuk, hogy a legjobb megoldást a konferencia fő szlogenje adja, azaz az együtt-

Tapasztalatcserén Tilburgban

működés. Bizonyára a fizikai terhelés és mérés tekintetében sokat tanulhatnánk tőlünk más ország polgárai, azonban az élményszerű testnevelés megvalósítására nekünk is szükség lenne.

Zárásként elmondható, hogy a terhelés és élvezhetőség között nem lehet éles határvonalat húzni, ahogy a hollandok gondolják. Ugyanakkor elfogadható a két tényező szoros összefüggése, hiszen ha a gyermek élvezi a testnevelést, akkor könnyebben sajátítja el készségszinten az új feladatokat, ha pedig mozgáskultúrája megfelelő, könnyebben élvezi majd a sportfoglalkozásokat.

Irodalom

Aszmann Anna (2003): Társadalmi-gazdasági háttér. In. Aszmann Anna (szerk.): HBSC Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása. Országos Gyermekegészségügyi Intézet, Budapest. 14-23.

Blacburn, H. (2006): Outdoor school. The British Journal of Teaching Physical Education. 37. 1. 33.

Cale, H. (2006): Good practice guidelines in physical education teacher education. The British Journal of Teaching Physical Education. 37. 1. 17-19.

Fairclough, S. (2006): Promoting health - enhancing physical activity through the primary school - research evidence and current guidelines. The British Journal of Teaching Physical Education. 37. 1. 32-33.

Földes Petra (2001): Mozgás, testnevelés mindennap. Új Pedagógiai Szemle. 11. 141-148.

Graham, G. (1992): Teaching Children Physical Education. Becoming a

Master Teacher, Virginia Tech, Blacksburg, Virginia

Hamar Pál (2003): Testnevelés EU kitekintéssel. Módszertani lapok - Testnevelés. 2. 1-5.

Huszár Anikó, Bognár József (2006.): Fiatal felnőttek testkulturális magatartása, avagy az iskolai testnevelés felnőttkori hatásai Magyarország és Finnország példáján. Új Pedagógiai Szemle, 6, 107-114.

Kay, W. (2006): Physical education. A quality experience for all pupils. The British Journal of Teaching Physical Education. 37. 1. 26-30.

Pál Katalin, Császár Katalin, Huszár Anikó, Bognár József (2005): A testnevelés szerepe az egészségtudatos magatartás kialakításában. Új Pedagógiai Szemle, 6, 25-32.

Penney, D. (2006): Physical education; relising lifelong potential. Healthy lifestyles journal 53.1. 22-26.

Pluhár Zsuzsanna, Keresztes Noémi és Pikó Bettina (2003): „Ép testben ép lélek” Középiskolások értékrendje fizikai aktivitásuk tükrében. Magyar Sporttudományi Szemle, 2. 29-33.

Rözsainé Benke Sarolta, Szabó Sándorné (1998): Az egészség mint pedagógiai program. Új Pedagógiai Szemle, 10, 101-107.

Singh, R. (2006): Exercise in an older person. Exercising. 2. 1. 33-34.

Vuori, I. (2004): Physical activity as a disease risk and health benefits of increased physical activity. In Pekka Oja and Jan Borms (Eds.). Perspectives. The multidisciplinary series of physical education and sport science. Meyer and Meyer Sport, Berlin, 29-96.

A magyarországi sportszakember képzés helyzete, feladatai

Keresztesi Katalin

Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar, Budapest

E-mail: ker@mail.hupe.hu

2006. december 6.-án a MTA Pedagógiai Bizottság Szomatikus Nevelési Albizottsága, a Magyar Sporttudományi Társaság és a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kara a Magyar Tudományos Akadémián konferenciát szervezett áttekintve a kétszintű sportszakember képzés jelenlegi helyzetét és jövőbeni feladatait.

A 2006/2007-es tanévben indulnak azok az oktatási programok, amelyek a „Bolognai folyamat” jegyében szerveződtek, de bevalásuk jelenleg még sok kérdőjelet tartalmaz. Így a konferencia témája igen időszerű volt, hiszen a képző intézmények tele vannak agályokkal, bizonytalanságokkal, kétegyekkel.

A sportirányítás szempontjából a témát Elbert Gábor szakállamtitkár távollétében Lányi András mutatta be, rámutatva, hogy az Országos Képzési Jegyzékben a szabadidősport terén két új sportszakmai képesítés jött létre: a rekreációs mozgásprogram vezető, és a fitness-wellness asszisztensi szakképesítés. Az OKJ-ban jelenleg öt sportszakmai képesítés szerepel: sportoktató, sportedző, fitness-wellness asszisztens, rekreációs mozgásprogram vezető (8 szakiránnyal), sportszervező-menedzser. Kiemelte az előadó, hogy aktualitása miatt említésre érdemes egy másik sporttémájú jogszabály is, nevezetesen a sport területén képesítéshez kötött tevékenységek gyakorlásához szükséges képesítések jegyzékéről szóló 157/2004. (V.18) Kormányrendelet. A jogszabály – többek között – elrendeli, hogy hazánkban 2007. december 31-ét követően csak az állam által elismert és a rendeletben meghatározott képesítéssel tölthetők be munkakörök. Ennek a rendelkezésnek sokatmondó üzenete van a csak UEFA licensz-szel rendelkező labdarúgó „edzők” számára.

A legmagasabb szintű szakemberképzésről a doktorképzésről, annak helyzetéről a TF-en működő doktori iskoláról Tihanyi József egyetemi tanár, a Doktori iskola vezetője számolt be. Értékes hozzászólások taglalták a képzési követelmények teljesíthetőségé-

nek problémáit a publikációk területén és felvetődött például az Akadémián belül még nem tisztázott sporttudomány helyzete is.

A pedagógiai felkészítés problémáiról a sportszakemberek képzésében Gombocz János, a Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Karának egyetemi tanára tartott előadást. Az előadás hangsúlyozta, hogy most amikor a bolognai folyamat kikényszeríti a pedagógusképzés teljes revízióját, lehetőség adódik arra is, hogy ne csupán tartalmi felújítás történjen a pedagógikum tantárgyaiban, hanem a nevelővé fejlesztés korszerű szemléleti elveinek megfelelő a személyiségre irányuló képzés bevezetése is megtörténjen. Fontos kérdés, hogy sikerül-e a központi előírásokat és a speciális terület követelményeit is tekintetbe vevő rendszer kidolgozása és színvonalas működtetése.

Hogy ezek a feladatok miként valósulnak meg a testnevelőtanár-képzés tradícióinak megtartása mellett az új képzési struktúrában, arról Kovács Etele egyetemi docens (Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar) tartott értékes előadást. Kiemelte, hogy Európában a pedagógusképzés területén létező irányvonalak közül a hazai testnevelőtanár-képzés a hagyományos, duális struktúrában a kiegyensúlyozottságra törekszik, amely szakterületünkön azt jelenti, hogy igen erős és sokoldalú sportmotorikus szakmai képzés szorosan kapcsolódik a pedagógiai, pszichológiai ismereteket adó tantárgyakhoz. Elemezte, hogy az új többciklusú képzésben, ahol az első ciklusban a tanári kimenet megszűnik, mennyiben valósíthatók meg az eddigi képzés pozitív elemei, többek között a szakma és a tanárrá válás folyamatának szoros kapcsolódása.

Polgár Tibor főiskolai docens (Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely) ismertette a sporttudományi képzés alapszakjainak problémáit, rámutatva arra, hogy a sporttudományi képzést folytató intézmények szakmai konzorciumot hoztak létre. Az együttesen ki-

dolgozott alapszakok anyagát közösen nyújtották be az elfogadó szervekhez, az akkor Oktatási Minisztériumhoz, illetve a Magyar Akkreditációs Bizottsághoz. Az előbbi szervezet elsősorban a törvényesség, valamint az engedély kiadás, a második főként a minőségbiztosítás tekintetében járt el.

Így egy új 3 éves alapképzésbe (BSc) összevonták a testnevelő és az edző szakot, sportszervezővé változtatták a sportmenedzser szakot, összevonták a sportrekreáció és az egészségtanár szakot rekreáció szervezés és egészségfejlesztés néven. Az egyetemi szintű oklevél megszerzéséhez további 2 éves mesterszakot (MSc) kell végezni a jelentkezőknek. Tanár csak a mesterszak elvégzése és második szak felvétele után lehet a hallgató, és megszűnt az egyszakosság.

A többciklusú képzésre való áttérés első tapasztalatairól számolt be Prisztóka Gyöngyvér, egyetemi docens (Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar), aki már a hallgatók körében végzett konkrét felmérés alapján tudta felvázolni a jelen helyzet bizonytalanságait. A Pécsi Tudományegyetem Testnevelési- és Sporttudományi Intézetében a 2006/2007 tanévben – az ismert „Bolognai folyamat” eredményeként, az akkreditációs eljárások után – két alapszakon (BSc) indult megújult formájú képzés. A sportszervező szak a Közgazdaságtudományi Karral való együttműködés keretei között valósult meg, míg Pécsen a testkulturális szakterület „Rekreációs szervezés és egészségfejlesztés” alapképzési szakát az Egyetem Egészségtudományi Kara indította két szakiránnyal a TSTI közreműködésével. Szép példáját mutatta be az előadó az egyetemi karok és intézetek közös együttműködésének a közös képzési lehetőségek alkalmazásának.

Honfi László az Eszterházy Károly Főiskola (Eger) intézetigazgatója, főiskolai docens, a saját intézete képzési alapszakokkal kapcsolatban felmerülő nehézségekről, az alapszakok intézményi beindítási problematikájáról tartott előadást.

Érdekes volt hallgatni egy új módszertani lehetőséget a sportszakember képzésben, amelyet már más tudományterületeken eredményesen alkalmaznak, a számítógép oktatásban való

hatékony alkalmazásáról. Kokovay Ágnes főiskolai docens (Nyíregyházi Főiskola TTFK, Testnevelési és Sporttudományi Intézet), egy a gimnasztika tantárgy oktatására kidolgozott programot és annak beválás vizsgálatát ismertette, illetve ajánlotta a módszert további fejlesztésekre.

Igyekeztek a szervezők lehetőséget biztosítani olyan társterületek sportszakmai képzési helyzetének a bemutatására is, mint az óvodapedagógus és a szociálpedagógus alapszak képzése. Bucsy Gellértné, intézetigazgató, főiskolai tanár, a Nyugat-Magyarországi Egyetem (Sopron) tantervének és óra és kredit tervének bemutatása során mutatott rá arra a kérdésre, hogy milyen közeli lehetőségek lehetnek e

két alapszak mesterképzésbe való esetleges bejutására. Az előadás a jövő feladataira hívta fel a figyelmet, segítséget kérve a már bevezetésre került sportszakember képző intézetektől a fejlesztési feladatok megoldására.

Szalma László egyetemi docens, (Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar) egy konkrét sportág, az atlétika és a motorikus képességfejlesztés oktatásának helyzetét vázolta fel a kétszintű képzés keretei között. Ismertette az atlétika oktatásának különböző tantárgyi struktúráját és a kondicionális képességfejlesztést, mint új tantárgy időszerűségét, jelentőségét és részletes követelményrendszerét.

A konferencia közel hozta egymáshoz a sportszakember képzéssel fog-

lalkozó magyarországi intézeteket, és a feladatok részletes megtárgyalásával megpróbált irányt mutatni a jövő felé. A résztvevők elhatározták, hogy egy év múlva újra összejönnek és megtárgyalják a tapasztalatokat, a képzés során jelentkező problémákat és azok megoldási lehetőségeit. Reméljük, hogy minél kevesebb problémáról lesz szó és minél több sikeres oktatási programról fognak majd az előadók beszámolni.

A konferencia végén a MTA Pedagógiai Bizottság Szomatikus nevelési Albizottsági tagok új elnököt választottak Gombocz János egyetemi tanár személyében, Biróné Nagy Edit professzor emeritus tiszteletbeli elnöke maradt az albizottságnak.

Karácsonyi Sporttudományos Konferencia és Szeminárium

„A Kutatásmódszertan szerepe és perspektívái a sporttudományban” címmel nemzetközi sporttudományos szeminárium került megrendezésre a Berzsenyi Dániel Főiskolán a Sporttudományi Intézet szervezésében 2006. december 6-10-e között. Tíz országból több mint 50 egyetemista és PhD hallgató rendkívül színvonalas és tartalmas programot teljesített: 32 szóbeli és 15 poszter prezentáció hangzott el. A magyar sporttudományban érintett felsőoktatási intézmények közül a házigazdákon kívül csak a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kara és a Nyugat-Magyarországi Egyetem Testnevelési Tanszéke képviseltette magát.

A rendezvénynek három fő célja volt: egyrészt alkalmat adott a fiatal sporttudományi szakembereknek kutatásaik bemutatására angol nyelven. (Külön öröm volt, hogy nemcsak gyakorló kutatók, hanem a sporttudományban kevésbé jártas hallgatók is előadtak!) Másrészt neves külföldi - angol, osztrák, cseh és magyar előadóktól is tanulhatott a hallgatóság. Az esemény harmadik fő célja pedig az volt, hogy a különböző nemzetiségű résztvevők tartalmas kulturális és társasági programok keretén belül megismerhették egymást, valamint a vendéglátó várost és a főiskolát. A rendezvény kezdeményezője és szervezője Szegterné dr. Dancs Henriette főiskolai adjunktus. A résztvevők vé-

leménye szerint a „Karácsonyi Sporttudományi Szeminárium”, akár tradíciót teremthet, mert úgy tűnik, hogy igény van az ilyen vagy hasonló jellegű nemzetközi programon való részvételre, a közös tanulásra és tapasztalatcserére. Az esemény visszatérő megrendezése (várhatóan 2007 decemberében szintén a BDF ad otthont az eseménynek) tovább növeli a Szombathelyi Főiskola ismertségét és elismertségét Európa szerte a sporttudomány területén. A négynapos hangulatos rendezvény újfent ráirányította a figyelmet arra, hogy a sport-, és egészségtudomány a nyugat-dunántúli régióban hatékonyan működő tudományterületek.

Szegterné dr. Dancs Henriette

Beszámoló a Magyar Sporttudományi Társaság 2005. évi közhasznú tevékenységéről és gazdálkodásáról

A 2005. évi szakmai-tudományos program teljesítését a jelentősen csökkent pénzügyi feltételek érezhetően megnehezítették. Különösen vonatkozik ez a kutatásfinanszírozásra, amely a rendelkezésre álló állami támogatásból, a saját bevételből és egyéb forrásokból egyszerűen megoldhatatlan volt. Így az a – szerencsére ritkán előforduló – szomorú helyzet állt elő, hogy a három éves (2003-2005. évi) kutatási ciklust meg kellett hosszabbítanunk. A megoldhatatlan volumenű forráshiányra való tekintettel – a Nemzeti Sporthivatal illetékes munkatársaival történt egyeztető tárgyalások alapján – a kutatástámogatással szemben 2005-ben prioritást kapott konferencia programunk- és kiadvány-tervünk teljesítése. Ebben a döntésben alapvető szempont volt, hogy elegendő anyagi eszközt tudjunk biztosítani az V. Országos Sporttudományi Kongresszus sikeres megrendezéséhez.

Konferenciák, kongresszus

Részt vettünk a szervezésben és támogattuk a 2005. január 13-14-én Szombathelyen, a Berzsenyi Dániel Főiskola által rendezett „Sporttudomány és egészségmenedzsment a felsőoktatásban” témájú nemzetközi tanácskozást.

„Az értékelés, mérés és osztályzás jelentősége az iskolai testnevelésben” címmel, a TF-fel közösen március 9-én rendeztünk példátlan szakmai érdeklődést kiváltó tanácskozást (sokan kívül rekedtek a TF legalább 500 főt befogadó Aulájából!), melynek jelentősége túlmutat a rekordszámú részvételen.

Hasonlóan kiemelt szakmai érdeklődés kísérte a Magyar Edzők Társaságával április 19-én közösen rendezett „Szemtől-szemben a doppinggal” elnevezésű konferenciát, melynek a sajtóvisszhangja is tükrözte a téma különleges jelentőségét.

Az MSTT társrendezőként vett részt az Autó- és motorsport a XXI. században Magyarországon tudományos-szakmai konferencia megrendezésében május 19-én a Csiki-Bege Autóplaza Konferenciaközpontban. A rendezvénynek számunkra inkább marketing jelentősége volt, ahol bemutatottuk társaságunk tevékenységét és kiadványainkat.

Az „Intim szféra és a sport” konferencia (szeptember 28.) azokról a problémákról, panaszokról és betegségekről szólt, amelyeket a legtöbben hajlamosak vagyunk elhallgatni, eltitkolni. A társaság életében ez a konferencia volt az első, amelyet térítéses formában (1000,-Ft.) rendeztünk, egyértelmű bevételi és közönség-sikerrel. A szemléletformáló, gazdag ismeretanyag kedvező fogadtatásra talált a főként testnevelő tanárokból, edzőkből, sportoktatókból és aktív sportolókból álló hallgatóság körében.

Egész éves szervezőmunkát igényelt a TF 80 éves fennállása alkalmából, az egyetemen és a Magyar Edzők Társaságával közösen október 27-28-án rendezett V. Országos Sporttudományi Kongresszus, mely rekord számú aktív résztvevővel (199 előadóval!) a sporttudomány és a társaság legjelentősebb hazai eseménye volt 2005-ben.

Kiadványok

Elkészült a IV. Országos Sporttudományi Kongresszus (2003. október 17-18.) teljes szakmai és tudományos anyagát tartalmazó kétkötetes kiadvány, amely jórészt a 2005. évi költségvetést terhelte. A kiadványból első sorban maguk a regisztrált résztvevők, illetve a közreműködő intézmények részesültek, a társaság tagjai pedig 50%-os akciós áron vásárolhatták meg.

Megjelentettük a Magyar Sporttudományi Szemle tervezett négy számát. A 2005/3. számot teljes egészében az V. Országos Sporttudományi Kongresszus programja és előadás-kivonatai ismertetésének szenteltük. A folyóirat színvonaláról a tagság részéről megnyugtatóan pozitív visszajelzéseket kaptunk mind tartalmi, mind formai tekintetben.

Informatikai fejlesztés

A társaság weboldalán (www.mstt.tif.hu) eddig is – lehetőleg naprakészen – igyekeztünk közzétenni minden olyan releváns információt, amely a sport-szakma vagy a társaság tevékenysége iránt érdeklődők számára hasznos lehet (pl. konferenciák, kongresszus, kiadványaink, antidopping-tevékenység).

Informatikai rendszerünk fejlesztése és bővítése érdekében 2005 végén társaságunk két új, elkülönített sporttudományi célú és profilú honlapot re-

gisztráltatott: www.sporttudomany.hu és www.sportscience.hu címmel. Szintén az év végén önálló honlapot regisztráltattunk www.antidopping.hu elnevezéssel a társaság doppingellenes tevékenységének támogatására. Informatikai lemaradásunk csökkentése érdekében, elegendő forrás hiányában, 2005-ben csak szerény előrelépést tudtunk tenni.

Nemzetközi kapcsolatok

A minimális szabott nemzetközi programunk kiadásaiba a nemzetközi társasági (a Nemzetközi Sporttudományi és Testnevelési Tanács – ICSSPE, és a Nemzetközi Sportlap- és Könyvkiadók Szövetsége – WSPA) tagdíjak, valamint néhány külföldi kongresszusi részvétel támogatása és az V. Országos Sporttudományi Kongresszuson részt vett külföldi díszvendég (Prof. Paavo Komi) költségei fértek bele.

Működési feltételek

A működési feltételeket tekintve 2005 az alakuló évhez (1996) hasonlítható, meghatározó változást hozott a társaság életében a titkárság elhelyezése a Magyar Sport Házában. Az európai színvonalú, kulturált elhelyezés költsége, a takarékos megoldás ellenére is (a Magyar Edzők Társaságával közös, társbérletes irodában) több mint kétszerese a korábbinak.

Az MSTT a működés körébe tartozó tevékenységét fennállása folyamán mindvégig költségkímélő, takarékos gazdálkodással végezte. Az utóbbi években azonban a bérleti díjakon kívül a fenntartás és a működés valamennyi kiadása, különösen a posta- és a telefonköltségek, jelentősen megnövekedtek. Egyrészt az állami támogatás jelentős csökkenése, másrészt a működési kiadások növekedése tovább rontotta a társaság lehetőségeit közhasznú feladatainak ellátásában, ami 2005-ben különösen a sportkutatást sújtotta.

A társaság rendezvényein és kiadványaiban, a Nemzeti Sporthivatallal kötött szerződésünknek megfelelően, minden esetben feltüntettük a támogató NSH nevét és logóját!

Budapest, 2006. december 6.

Dr. Frenkl Róbert
elnök

Dr. Mónus András
főtitkár

A Magyar Sporttudományi Társaság közhasznú beszámolójának mérlege – 2005

adatok E Ft-ban

Sor- szám	A tétel megnevezése		Előző év	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a	b	c	d	e	
1	A.	Befektetett eszközök (2-5. sorok)	3 998		2 698
2	I.	IMMATERIALIS JAVAK	0		0
3	II.	TÁRGYI ESZKÖZÖK	3 998		2 698
4	III.	BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	0		0
5	IV.	BEFEKTETETT ESZKÖZÖK ÉRTÉKHELYESBÍTESE	0		0
6	B.	Forgóeszközök (7-10. sorok)	5 977		8 571
7	I.	KÉSZLETEK	0		0
8	II.	KÖVETELÉSEK	1 773		421
9	III.	ÉRTÉKPAPIROK	0		0
10	IV.	PÉNZESZKÖZÖK	4 204		8 150
11	C.	Aktív időbeli elhatárolások	0		0
12	ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK) ÖSSZESEN (1.+6.+11. sor)		9 975		11 269
13	D.	Saját tőke (14.+19. sorok)	9 767		8 749
14	I.	INDÚLO TŐKE/JEGYZETT TŐKE	177		177
15	II.	TŐKEVÁLTOZÁS/EREDMÉNY	5 183		11 953
16	III.	LEKÖTÖTT TARTALÉK	0		0
17	IV.	ÉRTÉKELESI TARTALÉK	0		0
18	V.	TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEVÉKENYSÉGBŐL (KÖZHASZNÚ TEVÉKENYSÉGBŐL)	4 562		-3 331
19	VI.	TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGBŐL	-155		-50
20	E.	Céltartalékok	0		0
21	F.	Kötelezettségek (22-23. sorok)	208		2 520
22	I.	HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	0		0
23	II.	RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	208		2 520
24	G.	Passzív időbeli elhatárolások	0		0
25	Források (passzívák) összesen (13.-20.+21.+24. sor)		9 975		11 269

Budapest, 2006. március 31.

dr. Frenkl Róbert elnök s.k.

dr. Mónus András főtitkár s.k.

Pénzügyi beszámoló az MSTT 2005. évi gazdálkodásáról

NYITÓ EGYENLEG (2005. 01. 01.)	1 090 000
BEVÉTELEK:	
NSH támogatás (működés, konferencia, kiadvány)	17 390 000
NCA + OFA pályázat	3 693 000
Tagdíj	674 000
Hirdetés, kiállítás	729 000
Konferencia támogatás	375 000
Kiadványok árusítása	250 000
Konferencia regisztráció	159 000
Egyéb bevétel	1 981 000
BEVÉTELEK ÖSSZESEN	25 251 000
KIADÁSOK:	
Működés	13 480 000
Kiadvány	4 381 000
Konferencia	3 024 000
Informatika	1 000 000
Nemzetközi	1 015 000
Kutatás	250 000
KIADÁSOK ÖSSZESEN	23 150 000
ZÁRÓ EGYENLEG (2005. 12. 31)	3 191 000

Budapest, 2006. december 6.

Dr. Mónus András s.k.főtitkár

A Magyar Sporttudományi Társaság közhasznú beszámolójának eredménylevezetése – 2005

adatok E forintban

Sor-szám	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) helyesbítései	Tárgyév
1	A. Összes közhasznú tevékenység bevétele (1+2+3+4+5.sorok)	79 216		92 205
2	1. Közhasznú célú működésre kapott támogatás	57 400		57 183
3	a) alapítótól	0		0
4	b) központi költségvetésből GYISM	57 400		57 183
5	c) helyi önkormányzattól	0		0
6	d) társadalombiztosítótól	0		0
7	e) egyéb, ebből 1 %.....	0		0
8	2. Pályázati úton elnyert támogatás NCA	0		3 693
9	3. Közhasznú tevékenységből származó bevétel	21 353		30 655
10	4. Tagdíjból származó bevétel	463		674
11	5. Egyéb bevétel	0		0
12	B. Vállalkozási tevékenység bevétele	5 726		200
13	C. Összes bevétel (A+B. Sor)	84 942		92 405
14	D. Közhasznú tevékenység ráfordításai (1+2+3+4+5+6)	74 654		95 536
15	1. Anyag jellegű ráfordítások	4 378		10 888
16	2. Személyi jellegű ráfordítások	5 057		5 926
17	3. Értékcsökkenési leírás	2 384		2 005
18	4. Egyéb ráfordítások	62 835		76 717
19	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	0		0
20	6. Rendkívüli ráfordítások	0		0
21	E. Vállalkozási tevékenység ráfordításai (1+2+3+4+5+6))	5 881		250
22	1. Anyag jellegű ráfordítások	0		0
23	2. Személyi jellegű ráfordítások	0		0
24	3. Értékcsökkenési leírás	0		0
25	4. Egyéb ráfordítások	5 881		250
26	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	0		0
27	6. Rendkívüli ráfordítások	0		0
28	F. Összes ráfordítás (D+E)	80 535		95 786
29	G. Adózás előtti eredménye (B-E)	-155		-50
30	H. Adófizetési kötelezettség	0		0
31	I. Tárgyévi vállalkozási eredmény (G-H)	-155		-50
32	J. Tárgyévi közhasznú eredmény (A-D)	4 562		- 3 331
Tájékoztató adatok				
33	A. Személyi jellegű ráfordítások			5 926
34	1. Bérköltség			3 842
35	ebből: megbízási díjak			0
36	tiszteletdíjak			0
37	2. Személyi jellegű egyéb kifizetések			778
38	3. Bérjárulékok			1 306
39	B. A szervezet által nyújtott támogatások			0
40	C. Továbbtanulási céllal kapott támogatás			0
41	C. Továbbutalt támogatás			0

Budapest, 2006. március 31,

Dr. Frenkl Róbert elnök s.k

Dr. Mónus András főtitkár s.k.

Közlési feltételek / Guide-lines for Authors

A Magyar Sporttudományi Szemle évente 4 alkalommal jelenik meg, és sporttudományi tárgyú cikkeket közöl magyar vagy angol nyelven. A kéziratokat egy példányban, **szimpla sortávolsággal, az A/4-es lap egyik oldalára 12-es betűnagysággal** gépelve kérjük elkészíteni. Ha azonban lehetséges - s ez a közlésre történő elfogadásnál előnnyel jár - akkor számítógépes adathordozón (1.44-es floppy-lemezen vagy CD-n) is kérjük az anyagot. A dokumentumokat **„stílus” alkalmazása nélkül** Word 6.0, a táblázatokat Excel formátumban, a grafikonokat, ábrákat sokszorosításra alkalmas nyomaton (ill. JPEG, TIFF) várjuk. A kézirat, táblázat, ábra azonosításához kérjük az összes információt megadni (könyvtár-, file-, munkalapnév stb.) A kézirat gépelt terjedelme az 5, az ábrák, táblázatok a 3 gépelt oldalt ne haladják meg. **A táblázatokat és ábrákat a szövegtől elkülönítetten, táblázatonként és ábránként** külön lapokon kérjük 1 példányban, – **külön-külön file-ként** elmentve – mellékelni. A táblázatokat fölül, az ábrákat alul számozással és címmel kérjük ellátni. Az ezeken esetleg szereplő jelek, rövidítések magyarázata is szerepeljen, azaz: a táblázatok és ábrák a szövegtől függetlenül is érthetők, értelmezhetőek legyenek. **A táblázatok, ábrák címét mindkét nyelven kérjük megadni** (Pl. 1. **ábra** /Fig. 1.. Térd fesztítés, hajlítás/ Knee extension, flexion). A táblázatok és ábrák helyét, ezekre a szövegben hivatkozva (pl. 2. **ábra**) jelölni kell. Az első oldal a szerző(k) nevével (“dr” és egyéb titulus nélkül) kezdődjön. Ez alatt a tanulmány (kifejező, de minél rövidebb) címe következzen **mindkét nyelven**. Ezt kövesse a **maximum 20 soros összefoglaló magyar és angol nyelven**. Az összefoglaló a kérdésfeltevést, az eredményeket és a következtetést tartalmazza és **maximálisan 5 kulcsszóval** fejeződjön be. A **kulcsszavak magyar és angol nyelven** is itt szerepeljenek. Az összefoglalót kövesse a tanulmány szövege, amelyet célszerű bevezetésre, a módszerekre, az eredményekre, a megbeszélésre és a következtetések fejezetekre tagolni. Az új bekezdések a sor elején kezdődjenek és ezt sorkihagyás jelezzék. A lábjegyzetek a szöveg végére kerüljenek. A következő fejezet az **irodalomjegyzék**. Folyóiratnál: a szerző(k) neve, a megjelenés éve, a mű címe eredeti nyelven, a folyóirat neve, a lapszám, a terjedelem: kezdő és befejező oldalszám. Pl. Friedmann, B – Bärtsch, P. (1999): Möglichkeiten und Grenzen des Höhentrainings im Ausdauersport. Leistungssport, 3. 43-48. Könyvnél: a szerző(k) neve, a megjelenés éve, a könyv címe (eredeti nyelven), a kiadó neve, városa, esetleg a könyv utolsó számozott oldalszáma. Pl: Carl, K. (1983): Training und Trainingslehre in Deutschland. Verlag Karl Hofmann, Schorndorf. 298 p. A szöveg közben a hivatkozás a szerző(k) nevével és az évszámmal történjen, pl. Friedmann(1999).

Az irodalomjegyzék után kérjük megadni annak a szerzőnek a teljes nevét, titulusát, munkahelyének nevét, címét, (telefonszámát, e-mail címét), akit az esetleges érdeklődők további információkért megkereshetnek. **A szerkesztő**

DIALÓG CAMPUS KIADÓ • SPORT • SZAKKÖNYVEK FELSŐFOKON

HA MOST ELŐFIZET SZAKLAPUNKRA, A FENTI KÖNYVEKET 10% KEDVEZMÉNNYEL MEGRENDELHETI KIADÓNKTÓL!

Ezúton megrendelem a Dialóg Campus Kiadótól az ISKOLAI TESTNEVELÉS ÉS SPORT című folyóiratot [33.-37. szám] 1 évre 3480 Ft-ért, az alábbi feltételekkel:

Megrendelt mennyiség (db)	
A megrendelő neve	
Számlázási cím	
Szállítási cím (ha eltér az előzőtől)	
Ügyintéző	
Tel/Fax	
E-mail	

DIALÓG SPORT KÖNYVKLUB

Jelentkezzen a DIALÓG SPORT KÖNYVKLUBBA, és 5% kedvezménnyel rendelheti a Dialóg Campus szakkönyveket, folyamatosan tájékoztatjuk Önt újdonságainkról, rendezvényeinkről! Legyen egy kivételes klub tagja!

JELENTKEZÉS A DIALÓG CAMPUS SPORT KÖNYVKLUBBA

Név	
Cím	
Tel/Fax	
E-mail	

1088 Budapest, Rákóczi u. 9. • Tel/fax: 266 0025 • E-mail: dialogk@t-online.hu

„Tudomány a sportoló nemzetért”

Az ÖTM Sport Szakállamtitkárság és a Magyar Sporttudományi Társaság
2007. évi tavaszi konferencia-sorozata

PÉCS – Április 4-5.

„Sportoló Nemzet és Egészséges Társadalom”

PTE TTK Testnevelés- és Sporttudományi Intézet, Konferencia terem, 7644 Pécs, Ifjúság útja 6.
Dr. Rétsági Erzsébet egyetemi docens, intézetigazgató
E-mail: bobe@gamma.ttk.pte.hu; Tel.: 06-72-501-519; Mobil: 06-20-433-5532

VESZPRÉM – Április 11

„Válaszd a sportot - sportolj drog helyett!”

Veszprém Megyei Önkormányzat, Szent István terme, 8200 Veszprém, Megyeház tér 1.
Csik Ferenc sportigazgató, Veszprém Megyei Testnevelési és Sporthivatal
E-mail: vmst@invitel.hu; Tel: 06-88-426-412; Mobil: 06-30-2060-169

KESZTHELY – Április 20-21.

„Sportturizmus”

Pannon Egyetem Georgikon Kar, “D” épület, konferencia terem, Keszthely
Dr. Bánhidi Miklós főiskolai tanár, Nyugat-Magyarországi Egyetem
E-mail: banhidi@atif.hu; Tel: 06-96-516-757; Mobil: 06-30-526-2924

NYÍREGYHÁZA – Május 3.

„Népegészségügyi és sportoló nemzet”

Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar, Zilahi terem, 4400 Nyíregyháza, Sóstói út 2-4.
Dr. Lukácskó Zsolt dékán, Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar
E-mail: foigazgato@de-efk.hu; Tel.: 06-42-404-403; 06-42-404-411

BUDAPEST – Május 9.

II. Országos Sportinformatikai Szimpózium

Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar, Aula 1123 Budapest, Alkotás u. 44.
Dr. Ozsváth Károly egyetemi docens, Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar
E-mail: ozsvathk@mail.hupe.hu; Tel.: 06-1-487-8126; Mobil: 06-30-590-6134

SZEGED – Május 22.

„Testnevelés és sport az utánpótlás-nevelésben”

Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Diszterem, 6725 Szeged, Boldogasszony sugárút 4-6.
Dr. Szatmári Zoltán, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Testnevelés Tanszék
E-mail: szatmari@jgypk.u-szeged.hu; Tel: 06-62-544-729; Mobil: 06-20-254-4523

SZOMBATHELY – Május 30.

„Életmód - szabadidő – rekreáció”

Szombathely, Károlyi G. tér 4. Főiskolai Tanácsterem, Főiskolai Sportcsarnok
Dr. Gál László főiskolai tanár, címzetes főigazgató, dr. Polgár Tibor főiskolai docens
E-mail: gall@bdtf.hu; poti@bdtf.hu; Tel.: 06-94-504-355; Mobil: 06-20-466-6769

BUDAPEST – Június 13.

„Az aktív turizmus helyzete és fejlesztése Magyarországon”

Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar, Aula, 1123 Budapest, Alkotás u. 44.
Mausz Gotthárd, Pegazus Tours, Dobozy László, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar
E-mail: maus@pegazus.hu; nora.bendiner@helka.iif.hu; Tel/Fax: 06-1-460-6980; Mobil: 06-30-991-0203

További információk a helyi szervezőknél és az MSTT titkárságon!

MSTT honlap: www.sporttudomany.hu; MET honlap: www.magyaredzo.hu

E-mail: nora.bendiner@helka.iif.hu; bognar@mail.hupe.hu

Tel/Fax: 06-1-460-6980; 460-6981; Mobil: 06-30-991-0203

„TUDOMÁNY A SPORTOLÓ NEMZETÉRT”

Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium támogatásával

Jelentkezési felhívás és meghívó

a Magyar Sporttudományi Társaság (MSTT)

VI. ORSZÁGOS SPORTTUDOMÁNYI KONGRESSZUSÁRA

Eger, 2007. október 28-30.

A kongresszus kiemelt témakörei

Sport és társadalom

Sport és egészség

A kiemelt témákon kívül jelentkezni lehet a testnevelés és a sporttudomány bármely területét érintő tudományos igényű előadással vagy poszterrel!

A kongresszus nyelve: magyar és angol (külön szekció)

A kongresszus helye: Eszterházy Károly Főiskola, Eger (www.ektf.hu)

Kapcsolattartó: dr. Honfi László főiskolai docens, intézetigazgató. E-mail: honfi@ektf.hu

Fő támogató: OTM Sport Szakállamtitkárság

Program

2007. október 28. (vasárnap)

15.00 – 17.00 Regisztráció
17.00 – 19.00 Megnyitó és plenáris ülés
19.00 Nyitó fogadás

2007. október 29. (hétfő)

08.00 – 09.00 Regisztráció
09.00 – 12.30 Szekcióülések, poszter bemutató
13.00 – 14.00 Ebéd fogadás
14.00 – 18.00 Szekcióülések, poszter bemutató
19.00 Vacsora fogadás

2007. október 30. (kedd)

08.00 – 09.00 Regisztráció
09.00 – 12.00 Szekcióülések, poszter bemutató
12.00 – 13.00 Plenáris záróülés
13.00 – 15.00 Záró fogadás

Kiegészítő programok

Sportszakkönyv és -folyóirat kiállítás, vásár
Táplálék-kiegészítő és műszer bemutató, kiállítás
Sportruházat és sportszer kiállítás, vásár
Fittségi tesztelés és tanácsadás

Szekcióülések (Véglegesítés a jelentkezések alapján!)

Iskolai testnevelés és sport
Útánpótlás-nevelés és tehetséggondozás
Sportrekreáció, életmód
Képzés, továbbképzés, felsőoktatás sportja
Informatika a sportban
Stratégia és sportfejlesztés
Sport és környezet
Sportmenedzsment, sportjog
Sportszociológia, sportgazdaság, sportirányítás
Antropometria, sportélettan
Sportegészségtan, sporttáplálkozás
Sportorvoslás, sportrehabilitáció
Kineziológia, edzéstudomány
Sport és dopping
Sportpszichológia, mentálhigiéne
Sporttörténet
Fogyatékosok sportja
Angol nyelvű és Poszter szekció

Regisztrációs díjak

Nem MSTT és MET tagok	10.000.- Ft
MSTT-, MET tagok és PhD hallgatók	5.000.- Ft
Nappali hallgatók, nyugdíjasok	2.500.- Ft

A regisztrációs díj magába foglalja a kongresszusi részvételt – a programfüzet, a kongresszusi csomag, a kongresszusi kiadvány, a fogadásokon való részvétel és az ülések közötti szolgáltatások – költségeit!

Jelentkezési tudnivalók

• Előzetes jelentkezés előadás címmel (e-mailen vagy faxon) 2007. május 15-ig.

• Végleges jelentkezés előadás-kivonattal (e-mail vagy CD) 2007. június 30-ig. Az előadás-kivonatokat a programfüzetben jelentetjük meg. Terjedelem maximum egy A4-es oldal (2500 karakter), táblázatot és ábrát nem tartalmazhat, egyebekben a Magyar Sporttudományi Szemle közlési feltételei szerint. (Megtekinthető a folyóiratban vagy a honlapon!)

• A június 30-ig megküldött végleges jelentkezéseket a kongresszus tudományos bizottsága bírálja el, és az MSTT titkársága augusztus 31-ig visszaigazolja!

• Az előadások anyagát a kongresszusi kiadványban jelentetjük meg. A közlési feltételeknek megfelelő anyagot is elektronikus adathordozón (e-mail vagy CD) kérjük a titkárság címére megküldeni, legkésőbb 2007. október 25-ig.

• Szállásról a résztvevők maguk gondoskodnak.

• További információ és jelentkezési lap az MSTT honlapján: www.sporttudomany.hu, Postacím: 1146 Budapest, Istvánmezei út 1-3. Tel/Fax: 06-1-460-6980, e-mail: nora.bendiner@helka.if.hu.

Minden érdeklődőt szívesen látnak a kongresszus rendezői: a házigazda Eszterházy Károly Főiskola, Eger és a főrendező Magyar Sporttudományi Társaság (MSTT)

Invitation to the 6th Congress of the Hungarian Society of Sport Science (MSTT). MSTT aims at promoting science and research both at the local and international levels. It is dedicated to the generation and dissemination of scientific knowledge concerning education, motivation, attitudes, values, responses, adaptations, performance and health aspects of sport and physical activity. The congress of MSTT is the trade mark of its successful dedication to advance knowledge and science. Eger is proud to organise the 6th MSTT bi-annual congress. This congress will be held within the city, which has easy access to a wide variety of hotels, cultural and historical places, shops and restaurants.

MSTT-Eger 2007 will present an outstanding scientific program that reflects the high standards of the fields in sport science. We as organisers of the congress take the responsibility that the congress truly meets the expectations for a high quality scientific event and we are convinced that this event will be a success both professionally and socially. We are looking forward to meeting you in Eger in October of 2007.